Şehir ve Aile Şurası 2025

Sonuç Raporu

KONYA 2025

Konya Büyükşehir Belediyesi

Şehir ve Aile Şûrası Sonuç Raporu 2025

Konya Büyükşehir Belediyesi Adına
Sahibi
Uğur İbrahim Altay

ISBN: 978-605-389-872-6
E-ISBN: 978-605-389-873-3
Yayın No: 608

Genel Koordinatör
Şükrü Koyuncu

Paydaş Yürütücüler
Tuncay Cevheroğlu
Uzm. Dr. Mehtap Bingül
Dr. Melih Onur Erdoğan
Emre Tevfik Çampınarı

Şûra Yürütücüleri
Mehmet Tekkaymaz
Yasin Remzi Öztoklu
Enes Öcal

Yayın Koordinatörü
Muhammed Kamil Karadeniz

Grafik Tasarım - Mizanpaj
Samed Güler
Mehmet Kartepen
Mahmut Ateş

Editör Kurulu
Elif Nur Küçük
Meryem Küçükdoğru
Dilara Zeynep Ulusan

Nisan 2026

PROJE ORGANİZASYON KOMİTESİ

Ceyda Aksüllü
Ebrar Albayrak
Ebrar Altunterim
Emine Şeyma Ergün
Melih Özkan
Taha Berk Şendağ
Ahmet Şamil Uyar
İlayda Uzunkavak

ŞURA ORGANİZASYON KURULU

Abbas Babat, Nazife Bozdam, Gülay Bulut, Münibe Bucaklı, Edanur Candan, Kemal Ceylan, Emine Ceylan, Rumeysa Demirci, Nursena Dirican, Bayram Doğru, Elçin Duygu, Emine Erik, Aybüke Gebeş, Zeliha Gözel, Saliha Güleş, Mehmet Ali Hezer, Fuat Engin İğdeli, Sefer Karakoca, Mehmet Can Karayel, Mustafa Kaya, Züleyha Kayıkçı, Muhammet Ramazan Kırmaz, Serpil Yıldız Küçükçelik, Fatmanur Küçükoğlu, Merve Mert, Nuriye Onat, Sedanur Orhan, Rabia Zişan Özgür, Ali Kaan Özoğlu, Hamza Öztürk, Pınar Polat, Gökçen Sahar, Firdevs Şivetoğlu, Hilal Şık, Sefa Taban, Muhammet Ali Tanoğlu, Emine Tavlan, Ahmet Toğan, Rumeysa Tumay, İsmahan Tüfekçi, Ayşe Uçar, İbrahim Ürün, Sabriye Yalçın, Kemal Yalçın, Mehmet Yalçın, Abdurrahim Yaprakçı, Mehmet Ali Yeşil, Osman Yüksel'e;

Bu çalışmaya sunmuş oldukları değerli katkı, emek ve özverilerinden dolayı içtenlikle teşekkür ederiz. Sürece sağladıkları kıymetli destek için her birine ayrıca minnettarız.

Bilim Kurulu Üyeleri
Prof. Dr. Erol Göka
Dr. Mustafa Merter
Prof. Dr. Nevzat Tarhan
Prof. Dr. Turan Akbaş
Prof. Dr. Yasin Aktay

Danışma Kurulu Üyeleri
Prof. Dr. Abdulkadir Gölcü
Prof. Dr. Abdullah Topçuoğlu
Prof. Dr. Ertan Özensel
Doç. Dr. Hatice Harmancı
Prof. Dr. İlhan Çiftçi
Prof. Dr. Kübra Küçükşen
Prof. Dr. Mehmet Birekul
Doç. Dr. S. Armağan Güleç Korumaz
Dr. Öğr. Üyesi Sami Bayrakcı

Komisyon Başkanları
Prof. Dr. Abdulkadir Gölcü
Prof. Dr. Bülent Dilmaç
Prof. Dr. Erdal Hamarta
Prof. Dr. Faruk Karaaslan
Prof. Dr. İslam Can
Prof. Dr. Ömer Faruk Akça
Prof. Dr. Serap Daşbaş

Bu rapor çalıştay katılımcıların görüşleri
doğrultusunda hazırlanmıştır.
Herhangi bir kurumsal görüş beyan etmemektedir.
İlgili yayının tüm hakları
Konya Büyükşehir Belediyesi'ne aittir.

İçindekiler

12 Mahinur Özdemir Göktaş
Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı

14 Uğur İbrahim Altay
Konya Büyükşehir Belediye Başkanı

20 Komisyon Oturumları Soru Hazırlama ve Uygulama Süreci

30 Dijitalleşme ve Aile Dinamikleri

39 Sosyal Destek Mekanizmaları ve Aile Refahı

İçindekiler

Aile İçi Risklerin Önlenmesi ve Koruyucu Yerel Politikalar	**50**
Kültürel Kimlik ve Değer Aktarım	**61**
Aile Dostu Şehir	**72**
Ruh Sağlığı Psikososyal Destek ve Aile İletişimi	**79**
Kırılgan Grupların Ailedeki ve Şehirdeki Yeri	**89**

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı

Mahinur Özdemir Göktaş

Şehirlerimizin geleceğini ve ailelerimizin huzurunu aynı çerçevede ele almak üzere bir araya geldiğimiz Şehir ve Aile Şûrası, güçlü bir toplumsal vizyonun ve ortak sorumluluğumuzun ifadesidir. Çünkü biliyoruz ki: aile güçlü ise şehir güçlüdür, şehir güçlü ise ülke güçlüdür.
Günümüzde artan şehirleşme oranları, değişen nüfus yapısı ve dijitalleşmenin hayatın her alanına nüfuz etmesi, en temel sosyal yapımız olan aileyi doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle Şehir ve Aile Şûrası, yalnızca bir değerlendirme zemini değil; şehirlerimizi aile dostu, güvenli, kapsayıcı ve dirençli bir anlayışla yeniden ele almanın önemli bir başlangıcıdır.

Bugün sosyal hizmetlerden dijital güvenliğe, çocuk dostu mekânlardan yaşlı bakım hizmetlerine kadar aileyi yakından ilgilendiren pek çok başlığı bütüncül bir yaklaşımla ele alıyoruz. Bu buluşmanın; gönülleri birleştiren, şehirleri güçlendiren ve aile kurumunu merkeze alan kalıcı politikalara zemin hazırlamasını temenni ediyorum.

Konya; irfanı, hikmeti ve köklü medeniyet birikimiyle aileyi yaşatan güçlü bir şehir kimliğine sahiptir. Bu şehirde aile, komşulukla güçlenen, kuşaklar arası bağlarla ayakta duran ve toplumsal dayanışmanın merkezinde yer alan canlı bir değerdir.
Çünkü şehir dediğimiz yapı, esasında ailelerin bir araya gelerek kurduğu büyük bir yuvadır.

Şehirle insan, şehirle aile arasındaki bağ ne kadar güçlü olursa; sokaklar o kadar güvenli, mahalleler o kadar canlı, toplum o kadar dirençli olur. Ulaşım, konut politikaları, kamusal alanlar ve sosyal hizmetler yalnızca teknik planlama başlıkları değil; bir annenin çocuğuyla huzurla yürüyebilmesi, bir yaşlının kamusal alanda kendini güvende hissetmesi ve bir gencin aidiyet duygusunu güçlendirmesi anlamına gelmektedir.
Bu anlayış doğrultusunda, Sayın Cumhurbaşkanımızın tensipleriyle ilan edilen "2025 Aile Yılı", aileyi merkeze alan güçlü bir toplumsal seferberliğin ifadesi olmuştur. Ailenin korunması ve güçlendirilmesi; yalnızca sosyal bir politika alanı değil, demografik yapımızın, toplumsal dayanışmamızın ve geleceğimizin teminatıdır.

Bakanlık olarak aile dostu ekosistem anlayışıyla kuşaklar arası dayanışmayı güçlendiren, aile değerlerini yaşatan ve toplumsal bağı kuvvetlendiren çalışmaları kararlılıkla sürdürmekteyiz. Bu süreçte yerel yönetimlerimiz en güçlü paydaşlarımızdır. Aileyi şehrin dokusuna işleyen, sosyal belediyecilik anlayışıyla sahada karşılık bulan uygulamalar, Aile Dostu Şehirler'in inşasında hayati bir rol üstlenmektedir.

Biz istiyoruz ki şehirlerimiz aileyi büyüten bir yuva, ailelerimiz ise şehri ayakta tutan sağlam bir temel olsun. Sokaklarımız çocuk sesleriyle, parklarımız gençlerin enerjisiyle, evlerimiz kuşakların bereketiyle dolsun. Evlerde huzur, mahallelerde güven, şehirlerde dayanışma yeniden hâkim olsun.

Bu şûrada ortaya konulacak her görüş, her öneri ve her yol haritasının; yeni yüzyılın sosyal mimarisini inşa etme yolunda güçlü bir temel oluşturacağına yürekten inanıyorum.

Bu duygu ve düşüncelerle Şehir ve Aile Şûrası'nın, aile kurumunun güçlendirilmesine, "Aile Dostu Şehir" anlayışının yaygınlaşmasına ve ülkemizin geleceğine hayırlı sonuçlar doğurmasını temenni ediyorum.

Konya Büyükşehir Belediye Başkanı

Uğur İbrahim Altay

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın tensipleriyle 2025 yılının ülkemizde "Aile Yılı" ilan edilmesi, aile kurumuna dair toplumsal bilincin yeniden güçlendirilmesi adına son derece kıymetli bir adımdır. Zira bizim medeniyet anlayışımızda aile; yalnızca kan bağıyla değil imanla, değerle ve sorumluluk bilinciyle yoğrulmuş kutsal bir yapıdır. Kur'an-ı Kerim'de de ifade edildiği üzere aile, insanın huzur ve sükûnet bulduğu yerdir. Bu kadim topraklarda korunması gereken değerlerin başında her zaman aile gelmiştir. Çünkü aile; zamana direnen, nesilleri birbirine bağlayan, sevgi, saygı, merhamet ve dayanışmayı yaşatan en güçlü toplumsal yapıdır. Aile güçlü olduğunda toplum güçlenir; aile sağlam durduğunda millet istikametini kaybetmez.

Ailenin içinin boşaltıldığı, insani değerlerin zayıflatıldığı, ben merkezli bir anlayışın güç kazandığı bu süreçte aile mefhumuna daha geniş, daha derin ve daha sorumlu bir bakışla yaklaşmak zorundayız. Çünkü aile güçlenirse toplum güçlenir; aile zayıflarsa toplumsal çözülme kaçınılmaz hâle gelir. Bu noktada şehir ile aile arasındaki bağın yeniden güçlendirilmesi, hayati bir zorunluluk olarak karşımızda durmaktadır. Şehirler; insanların nefes aldığı, çocukların büyüdüğü, ailelerin kök saldığı yaşam alanlarıdır. Bir şehir ne kadar huzur ve güven verirse, aileler de geleceğe o denli umutla bakar.

Bu anlayışla Konya Büyükşehir Belediyesi olarak "Aile Dostu Şehir" yaklaşımını yerel yönetim anlayışımızın merkezine yerleştiriyoruz. Bizim hayalimiz: bir çocuğun güvenle büyüyebildiği, bir annenin huzurla nefes alabildiği, bir babanın onurla çalışabildiği, yaşlısıyla genciyle herkesin kendini bu şehre ait hissettiği bir Konya'dır. Bu doğrultuda yürüttüğümüz tüm çalışmalarda insanın mutluluğunu, hanelerin huzurunu ve toplumsal dayanışmayı esas alıyoruz.

Aile destek merkezlerimizde kadın, çocuk ve gençlerimize yönelik psikolojik danışmanlık, rehberlik ve eğitim hizmetleri sunuyor; aile yapısını güçlendiren sosyal destek modellerini yaygınlaştırıyoruz. Aile Sanat ve Eğitim Merkezlerimiz ve KOMEK'ler aracılığıyla kadınlarımızın sosyal hayatta daha güçlü yer almalarını sağlarken mesleki beceriler kazanmalarına ve ekonomik hayata katılımlarına destek oluyoruz. Kadın emeğini kooperatiflerimiz ve üretim atölyelerimizle markalaştırarak hem aile bütçelerine hem de şehir ekonomisine katkı sunuyoruz.

Ailenin güçlenmesinin yalnızca ekonomik destekle değil sevgi, iletişim ve birlikte geçirilen nitelikli zamanla mümkün olduğunun bilinciyle aile bağlarını pekiştiren sosyal ve kültürel programlara özel önem veriyoruz. Anne–kız, baba–oğul kampları ve aile odaklı etkinliklerle dijitalleşmenin uzaklaştırdığı aile bireylerini yeniden bir araya getiren güvenli ve anlamlı buluşma alanları oluşturuyoruz. Öte yandan, sosyal destek politikalarımızla dezavantajlı grupların yanında yer alıyor; gıda, yakacak, eğitim ve sosyal kart destekleriyle binlerce hanenin yükünü hafifletiyoruz. Şehit ve gazi çocuklarımızdan üniversite öğrencilerimize kadar geniş bir yelpazede sunduğumuz desteklerle ailelerin sosyal refahını güçlendirmeyi sürdürüyoruz. Bizler çok iyi biliyoruz ki şehir ne kadar gelişirse gelişsin, eğer evlerde huzur yoksa kalkınma eksik kalır.

Bu nedenle Konya'da hayata geçirilen her proje; bir aileye huzur, bir çocuğa umut, bir haneye güven kazandırma hedefiyle şekillenmektedir. Yüzyıllardır bizi ayakta tutan en güçlü değerimiz aile bağlarımızdır. Bu bağları korumak, geleceğimizi korumaktır.

Bu inançla sevgi, vefa ve dayanışma ruhunu mayasında taşıyan Konya'yı aile dostu bir şehir olarak geleceğe taşımaya kararlılıkla devam edeceğiz. Çünkü inanıyoruz ki güçlü aile, güçlü toplum demektir. Aileyi korumak, insanı korumaktır. Aileyi yaşatmak, geleceği inşa etmektir. Bu anlayışla düzenlenen Şehir ve Aile Şûrası'nın, aile kurumunun güçlendirilmesine yönelik ortak aklın oluşmasına katkı sunmasını; şehrimiz, ülkemiz ve milletimiz için hayırlı sonuçlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Şehir ve Aile Şûrası 2025

"Şehir ve Aile Şûrası 2025" için hazırlanan logoda, Anadolu'nun kültürel hafızasında önemli bir yere sahip olan halı ve kilim motiflerinden esinlenilmiştir. Geleneksel motiflerin kare formundan yola çıkılarak tipografi adeta bir dokuma gibi ilmek ilmek inşa edilmiştir.

Logodaki dikey hatlar, halı tezgâhındaki çözgü iplerini çağrıştırırken kare biçimli detaylar, aileyi koruma, birlik ve sürekliliği simgeleyen Anadolu desenlerinden uyarlanmıştır. Bu yaklaşım, geçmişin değerlerini bugünün görsel diliyle buluşturmayı ve geleneğin modern bir yorumunu ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Logonun bütününde "dokuma" fikri öne çıkmakta; tıpkı bir halının ilmeklerle örülmesi gibi toplumun da ailelerden oluşan güçlü bir yapı olduğuna vurgu yapılmaktadır. Böylece logo, hem köklere dayalı bir kültürel mirası hem de çağdaş bir kurumsal kimliği yansıtmaktadır.

İnsan Motifi

Kilim motifleri anlamları ile dokuyanın duyguları birleştiğinde, içinde bulunulan durumu anlatır. İnsan deseni kullanılan motifler de çoğu zaman özleme işaret eder. Bazı dokumalarda gurbette olan ve görmek istenen sevgili bazılarında ise kız ya da erkek çocuğunu sembolize eden bir motiftir. Dokuyan kişinin hasretini ya da çocuk beklentisi duymasını anlatır. Bunun yanında, yaratıcılık ve çalışkanlığın da simgesidir.

Eli Böğründe Motifi

Dişiliğin simgesidir. Sadece analık ve doğurganlığı değil aynı zamanda uğur, bereket, kısmet, mutluluk ve neşeyi de simgeler.

Koç Boynuzu Motifi

Koç boynuzu motifi bereket kahramanlık, erkeklik, gücün sembolü. Anadolu kültüründe ana tanrıçadan sonra ya da onunla beraber kullanılan bir motiftir. Boynuz sembolü insanlık tarihi boyunca güç kuvvet işareti olan erkekle eşleştirilmiştir.

Kuş Motifi

Kuş Anadolu insanının günlük yaşamından adeta bir parça olmuştur. Anadolu sembolizminde kuşun birçok anlamı vardır. Kuş bazen sevgi, sevgili bazen de ölen kişinin ruhu olduğu düşünülür. Kuş kadın ile özdeşleşmiştir. Kutsaldır, özlemdir, haber müjdecisidir.

Bukağı Motifi

Atların ön iki ayağına takılan otlaktan kaçmasını önlemek için hayvanın ayağına geçirilen demir zincirin adıdır. Ailenin devamlılığını simgeler. Aşk ve birleşimi sembolize eder. Nişan yüzüklerinin kırmızı kurdele ile bağlanması da bu sembollerden biridir.

Su Yolu Motifi

Su; yeniden başlangıcın, bedensel ve ruhsal yapılanmanın, yaşamın devamlılığının, soyluluk, bilgelik, saflık ve erdemin sembolüdür. En etkin arınma simgesidir. Su Yolu hem yaşamın hem de ölümün simgesidir. Anadolu'da su yaşamın bizzat kendisidir. Anadolu kadınının bütün gün iç içe yaşadığı su dokumalara da motif olmuştur. Su yaşamı simge etmektedir.

Bereket Motifi

1.Grup: Dut, karpuz, kavun, nar, incir, üzüm, bitki ve yılan, ejder, koç, boğa, geyik, kelebek, balık gibi, hayvanlardan oluşan formda bereket motifleri sonsuz mutluluğu ifade eder.
2.Grup: Ağaç, çiçek, yaprak motiflerinden oluşur. Hayat ağacı bereket ve bolluk simgesi. Nar bereket sembolü.
3.Grup: Cansız kayalar, sular, dağlar ve bazı doğa varlıklarından oluşur.

Giriş

Aile; bireyin dünyaya gözlerini açtığı ilk sosyal çevreyi oluşturmakta, değerlerin kazanıldığı, kimliğin şekillendiği ve toplumsal aidiyetin temellerinin atıldığı en temel yapıyı temsil etmektedir. Toplumsal dayanışmanın güçlenmesi, sosyal refahın sürdürülebilirliği ve sağlıklı bir gelecek inşası, büyük ölçüde aile kurumunun korunması ve desteklenmesiyle mümkündür. Bu doğrultuda 2025 yılının Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından "Aile Yılı" ve hemen akabinde 2026-2035 dönemini "Aile ve Nüfus On Yılı" ilan edilmesi aile odaklı politikaların ulusal ve yerel düzeyde daha bütüncül bir yaklaşımla ele alınmasını gerekli kılmıştır.

Bu anlayıştan hareketle düzenlenen Şehir ve Aile Şûrası, şehirlerin yalnızca fiziksel yerleşim alanları değil aile yaşamını doğrudan etkileyen sosyal, kültürel, ekonomik ve psikolojik mekânlar olduğu gerçeğinden yola çıkmaktadır. Şûra, Aile Dostu Şehir yaklaşımını yerel yönetim politikalarının merkezine yerleştirerek şehirlerin aile yaşamını destekleyen, güçlendiren ve sürdürülebilir kılan bir yapıya kavuşturulmasını hedefleyen stratejik bir istişare ve politika geliştirme platformu niteliği taşımaktadır. Günümüzde hızlı kentleşme, dijitalleşme, ekonomik dalgalanmalar, göç hareketleri, barınma ve istihdam sorunları, sosyal izolasyon, artan boşanma oranları ve nüfusun yaşlanması gibi çok boyutlu toplumsal dönüşümler, aile yapısını ve aile içi ilişkileri derinden etkilemektedir. Şehirlerin planlanma biçimi, kamusal alanların niteliği, sosyal destek hizmetlerinin erişilebilirliği ve yerel düzeyde sunulan hizmetlerin kapsayıcılığı, ailelerin yaşam kalitesini belirleyen temel unsurlar arasında yer almaktadır. Bu bağlamda Aile Dostu Şehir yaklaşımı, aile politikaları ile şehircilik ve yerel yönetim politikalarının birbirinden bağımsız değil birbirini tamamlayan alanlar olarak ele alınmasını zorunlu kılmaktadır.

Vatandaşın gündelik yaşamına en yakın kamu birimleri olan yerel yönetimler; sosyal hizmetler, psikososyal destek mekanizmaları, kentsel tasarım, ulaşım, eğitim, kültür ve dayanışma ağları aracılığıyla aile yaşamını doğrudan şekillendirmektedir. Şehir ve Aile Şûrası, yerel yönetimlerin bu geniş sorumluluk alanlarını aile odaklı bir perspektifle yeniden değerlendirmelerine, mevcut uygulama-

ları analiz etmelerine ve Aile Dostu Şehir vizyonu doğrultusunda stratejik politika ve hizmet modelleri geliştirmelerine imkân tanımaktadır. Şûra süreci; kamu kurumları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, akademi, özel sektör ve medya temsilcilerinin katılımıyla çok paydaşlı ve katılımcı bir anlayışla yürütülmüştür. Gerçekleştirilen komisyon çalışmaları ve oturumlarda; mevcut durumun analiz edilmesi, aile yaşamını etkileyen risk ve ihtiyaç alanlarının tespit edilmesi, iyi uygulama örneklerinin paylaşılması ve yerel ölçekte uygulanabilir politika önerilerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu yönüyle Şûra, ortak akıl ve kurumlar arası iş birliğini önceleyen bir politika geliştirme zemini sunmaktadır. Şehir ve Aile Şûrası kapsamında gerçekleştirilen oturumlarda; dijitalleşmenin aile dinamikleri üzerindeki etkilerinden sosyal destek mekanizmalarına, aile içi risklerin önlenmesinden kültürel kimlik ve değer aktarımına, aile dostu şehirsel mekânlardan ruh sağlığı ve psikososyal destek hizmetlerine, yaşlı, engelli ve bakıma muhtaç bireylerin aile içindeki yerine kadar geniş bir tema yelpazesi ele alınmıştır. Bu temalar; T.C. Cumhurbaşkanlığı On İkinci Kalkınma planı (2024–2028), Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2024–2028 Stratejik Planı ve VIII. Aile Şûrası Sonuç Raporu başta olmak üzere ilgili ulusal politika belgeleri ve stratejik hedeflerle uyumlu şekilde değerlendirilmiştir. Bu kitapçık; Şehir ve Aile Şûrası kapsamında yürütülen çalışmaların, komisyon tartışmalarının ve elde edilen değerlendirmelerin bütüncül bir çerçevede sunulmasını amaçlamaktadır. Şûra kitapçığında yer alan tüm bilgiler, komisyon sorularına komisyon üyeleri tarafından verilen görüş ve değerlendirmeler esas alınarak oluşturulmuştur. Ortaya konulan politika önerilerinin, yerel yönetimler için yol gösterici bir kaynak olarak değerlendirilmesi; aileyi merkeze alan kapsayıcı, hak temelli ve sürdürülebilir Aile Dostu Şehir politikalarının geliştirilmesine katkı sunması hedeflenmektedir. Şûra çıktılarının; şehirlerin daha yaşanabilir, daha dayanışmacı ve aile yaşamını destekleyen mekânlara dönüşmesine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Şûranın hazırlık süreçleri dâhil olmak üzere, kitapçık yayımlanana kadar izlediği yöntemler ve ilgili detaylar yedi başlıkta derlenmiştir.

Komisyon Oturumları Soru Hazırlama ve Uygulama Süreci

Şehir ve Aile Şûrası kapsamında gerçekleştirilen komisyon oturumlarının içerik, soru setleri ve uygulama süreci; ulusal politika belgeleriyle uyumlu, sahaya uygulanabilir ve politika üretimine doğrudan katkı sağlayacak biçimde yapılandırılmıştır. Bu doğrultuda yöntem; çok aşamalı, sistematik ve katılımcı bir yaklaşım temelinde yürütülmüştür.
Şura kitapçığında yer alan tüm bilgiler, komisyon sorularına komisyon üyelerinin vermiş olduğu cevaplara göre oluşturulmuştur.

1. Politika Belgeleri Temelli Çerçevenin Oluşturulması

Komisyon oturumlarında müzakere edilecek temel sorun alanları ve çalışma çerçevesi, ulusal düzeydeki stratejik hedeflerle uyum sağlamak amacıyla aşağıdaki temel politika ve strateji belgeleri referans alınarak yapılandırılmıştır:

- T.C. Cumhurbaşkanlığı 12. Kalkınma Planı,
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2024–2028 Stratejik Planı,
- VIII. Aile Şûrası Sonuç Raporu.

Bu belgelerdeki stratejik amaçlar, öncelikli politikalar, hedef kitleler ve uygulama çıktıları titizlikle analiz edilmiştir. Elde edilen veriler; yerel düzeydeki ihtiyaçlar, saha gözlemleri, mevcut aile hizmetleri ve kurumsal uygulama deneyimleriyle harmanlanarak komisyon temalarına dönüştürülmüştür.

Bu metodoloji sayesinde, şûra gündeminin ulusal ve uluslararası literatürle uyumlu, bütüncül ve sürdürülebilir bir çerçevede ele alınması güvence altına alınmıştır. Bu bağlamda, Şehir ve Aile Şûrası'nda tartışılmak üzere 7 ana başlık belirlenmiş ve her biri için ayrı ihtisas komisyonları kurulmuştur:

1. Dijitalleşme ve Aile Dinamikleri
2. Sosyal Destek Mekanizmaları ve Aile Refahı
3. Aile İçi Risklerin Önlenmesi ve Koruyucu Yerel Politikalar
4. Kültürel Kimlik ve Değer Aktarımı
5. Aile Dostu Şehir
6. Ruh Sağlığı Psikososyal Destek ve Aile İletişimi
7. Kırılgan Grupların Şehirdeki ve Ailedeki Yeri

2. Komisyon Bazlı Alt Başlıkların Belirlenmesi

Her bir komisyon oturumu için; bilim kurulu, danışma kurulu ve komisyon başkanlarının iş birliğiyle 4 ana alt başlık oluşturulmuştur. Bu alt başlıklar şu hedeflere yönelik olarak tasarlanmıştır:

- Mevcut durumun analiz edilmesi
- Yapısal sorunların görünür kılınması
- Hizmet sunumundaki aksaklıkların tespit edilmesi
- Geliştirilebilir politika ve uygulama alanlarının ortaya konulması.

3. Soru Havuzunun Oluşturulması ve Nihai Seçim Süreci

Komisyon oturumlarını sadece görüş beyan edilen alanlar olmaktan çıkarıp somut, uygulanabilir öneriler üreten bir platforma dönüştürmek amacıyla çok aşamalı bir soru hazırlama ve eleme süreci yürütülmüştür. Bu süreç şu adımlarla tamamlanmıştır:

Soru Havuzunun Kurgulanması: Belirlenen her alt başlık için başlangıçta 6 adet alternatif derinleştirici ve yönlendirici soru hazırlanmıştır. Bu sorular şu dört temel niteliği taşıyacak şekilde tasarlanmıştır:

Tanımlayıcı: Mevcut durum ve ihtiyaç analizine yönelik.
Değerlendirici: Mevcut uygulamaların etkililiğini ve performansını ölçen.
Geliştirici: Yeni model, metot ve çözüm önerileri sunan.
Politika Üretimine Katkı Sağlayıcı: Uygulanabilirlik, sürdürülebilirlik ve kurumsal kapasiteyi gözeten.
Akademik Süzgeç ve Uzman Görüşü: Hazırlanan bu geniş soru havuzu, akademik ve profesyonel bir değerlendirmeden geçirilmiştir. Alanında uzman 7 öğretim üyesinden oluşan komisyon başkanları ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilerek sorular içerik ve metodoloji açısından incelenmiştir.
Kriter Bazlı Eleme ve Seçim: Oluşturulan havuzlar; her komisyonun özel çalışma alanı, oturum süresi, katılımcıların uzmanlık profili ve şûranın genel stratejik hedefleri kriter alınarak komisyon başkanları ile yeniden istişare edilmiştir. Yapılan çok boyutlu analizler neticesinde, her alt başlık için hazırlanan 6 alternatif soru arasından hedeflere en iyi hizmet edecek 2'şer soru seçilerek kesinleştirilmiştir.
Nihai Yapısal Dağılım: Bu yapısal düzenleme sonucunda şûranın genel soru haritası şu sayılardan oluşmuştur:

Komisyon Başına: 4 alt başlık ve her alt başlık altında 2 soru olmak üzere, komisyon başına 8 ana soru belirlenmiştir.

Şûra Genel Toplamı: 7 komisyon genelinde, toplam 28 stratejik alt başlık altında 56 temel soru üzerinde kapsamlı bir

çözümleme yapılması amaçlanmıştır.

Dijital Ön Bilgilendirme: Oturumların verimliliğini artırmak, zamanı etkin kullanmak ve üyelerin teknik konular üzerinde ön hazırlık ile literatür taraması yapabilmelerini sağlamak amacıyla, kesinleşen bu sorular oturum tarihinden önce dijital iletişim kanalları aracılığıyla komisyon üyelerine iletilmiştir.

4. Katılımcı Profili ve Kurumsal Temsil Dağılımı

Şehir ve Aile Şûrası bünyesindeki komisyon oturumları, 7 farklı ihtisas komisyonu çatısı altında, 60 farklı kurum ve kuruluşu temsil eden toplam 188 komisyon üyesinin aktif katılımıyla başarıyla tamamlanmıştır.

Her bir komisyonun 25 ile 30 arasında değişen uzman sayısıyla kurgulanmış olması, çalışma gruplarının hem derinlikli tartışmalara imkân tanıdığını hem de operasyonel bir verimliliğe sahip olduğunu göstermektedir. Sergilenen bu geniş paydaş profili; şehir ve aile politikalarının disiplinler arası bir perspektifle, güçlü bir kurumsal iş birliği içerisinde ele alındığının en somut göstergesidir.

Katılımcı kurumların sektörel genel dağılımı şu şekildedir:

Yerel Yönetimler (20 Belediye): Sahip oldukları saha deneyimleri ve yerel yönetim pratikleriyle komisyon çalışmalarına katkı sağlamış; geliştirilen politika önerilerinin yerel düzeyde uygulanabilirliğini güçlendirmiştir. Konya Büyükşehir Belediyesi başta olmak üzere; Aydın, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kayseri, Kocaeli, Konya, Ordu, Samsun, Erzurum ve Trabzon Büyükşehir Belediyeleri; il belediyesi olarak Isparta Belediyesi; ilçe belediyeleri olarak Arnavutköy, Bağcılar, Esenler, Karatay, Melikgazi, Meram, Onikişubat, Selçuklu ve Zeytinburnu Belediyeleri sürece dahil olmuştur.

Akademik Kurumlar (19 Üniversite): Akademik perspektifleri ve disiplinler arası yaklaşımlarıyla oturumlara bilimsel derinlik kazandırmış, Şûra çıktılarının kuramsal ve uygulamaya dönük temellerinin güçlenmesine katkı sağlamıştır. Temsil edilen üniversiteler: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Başkent Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi, Gümüşhane Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, İbn Haldun Üniversitesi, İstanbul Okan Üniversitesi, Karabük Üniversitesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Konya Teknik Üniversitesi, Milli Savunma Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi ve Uşak Üniversitesi.

Merkezi İdare ve Kamu Kurumları (14 Birim): Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tüm komisyonlarda ana paydaş olarak yer almıştır. Bunun yanı sıra; Adalet

Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (merkez ve taşra teşkilatı), Diyanet İşleri Başkanlığı, İletişim Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı, İŞKUR, Konya Şehir Hastanesi, Konya Valiliği, Milli Eğitim Bakanlığı, Numune Hastanesi, Beyhekim Hastanesi, RTÜK, TRT ve TÜİK başta olmak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşları çalışmalara katılarak disiplinler arası bakış açısını güçlendirmiştir.
Sivil Toplum, Meslek Örgütleri ve Vakıflar (7 Oluşum): Toplumsal gerçekliğin ve saha tecrübesinin kararlara yansımasını sağlayarak toplumsal temsil gücünü artırmıştır. Süreçte; Konya Baro Başkanlığı, Mehir Vakfı, Muhtarlar Federasyonu, SOBE Vakfı, Şehir Plancıları Odası, Türk Kızılayı, Yeşilay ile çeşitli dernekler ve özel kurumlar yer almıştır.

5. Komisyonların Yapısal Özellikleri ve Üye Dağılımları

Dijitalleşme ve Aile Dinamikleri Komisyonu (Toplam: 25 Temsilci)

Geniş bir paydaş yelpazesine yayılan bu komisyonda dijital dönüşümün aileye etkileri çok boyutlu tartışılmıştır:
Akademik Kurumlar: Selçuk Üniversitesi, İbn Haldun Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, İstanbul Okan Üniversitesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Karabük Üniversitesi ve Uşak Üniversitesi.
Yerel Yönetimler: Konya ve Trabzon Büyükşehir Belediyeleri ile Arnavutköy Belediyesi.
Merkezi Yönetim ve Kamu Hizmetleri: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Adana ve Konya İl Emniyet Müdürlükleri, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) ile Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Konya Bölge Müdürlüğü.
Sivil Toplum ve Özel Sektör: Konya Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM), Aile Gençlik ve İnsani Yardım Derneği, Çocuk Verisinin Korunması Platformu ve çeşitli özel kurumlar.

Sosyal Destek Mekanizmaları ve Aile Refahı Komisyonu (Toplam: 26 Temsilci)

Toplumsal dayanışma, refah ve istihdam odaklı kurumların yoğunlukta olduğu bir yapı sergilemektedir:
Akademik Kurumlar: Selçuk Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi ve Necmettin Erbakan Üniversitesi.
Merkezi Yönetim ve Kamu Kurumları: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Meram İlçe Sağlık Müdürlüğü, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Konya Bölge Müdürlüğü, Konya Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü (İŞKUR), Konya Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve Konya İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü.
Yerel Yönetimler ve Sosyal Yardımlaşma: Konya, Kayseri, Gaziantep ve

Samsun Büyükşehir Belediyeleri; Karatay ve Esenler Belediyeleri ile Erzurum Belediyesi; kurumsal paydaş olarak Karatay Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı.
Toplumsal Dayanışma ve Mesleki Temsil: Konya Muhtarlar Federasyonu, Gençleri Evlendirme ve Mehir Vakfı, Kızılay Konya İl Merkezi Başkanlığı ve Konya Baro Başkanlığı.

Aile İçi Risklerin Önlenmesi ve Koruyucu Yerel Politikalar Komisyonu (Toplam: 26 Temsilci)

Sahada koruyucu, önleyici ve hukuki hizmet sunan birimlerin ağırlıkta olduğu bir katılımcı profili kurgulanmıştır:
Akademik Kurumlar: Selçuk Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi ve Aydın Adnan Menderes Üniversitesi.
Bakanlıklar ve Bağlı Birimler: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (merkez teşkilatı ve Konya İl Müdürlüğü) ile Adalet Bakanlığı.
Yerel Yönetimler: Konya, Kahramanmaraş ve Kocaeli Büyükşehir Belediyeleri ile Kahramanmaraş Onikişubat Belediyesi.
Sağlık ve Güvenlik: Konya Şehir Hastanesi, Meram Devlet Hastanesi ve Konya Çocuk Şube Müdürlüğü.
Sivil Toplum, Meslek ve Sendikal Kuruluşlar: Konya Baro Başkanlığı, Konya İl Müftülüğü, Kızılay Karatay Şubesi ile Belediye ve Özel İdare Çalışanları Birliği Sendikası.

Kültürel Kimlik ve Değer Aktarımı Komisyonu (Toplam: 28 Temsilci)

Bu komisyon grubunda en geniş katılımı yerel yönetimler sağlamıştır:
Yerel Yönetimler: Konya Büyükşehir, Ordu Büyükşehir, Trabzon Büyükşehir, Hatay Büyükşehir, Bağcılar ve Esenler Belediyeleri.
Akademik Kurumlar: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Milli Savunma Üniversitesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi ve Gümüşhane Üniversitesi.
Merkezi İdare ve Taşra Teşkilatları: Milli Eğitim Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (merkez teşkilatı ve Konya il müdürlüğü) ile Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.
Kamu ve Meslek Kuruluşları: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT), Konya İl Müftülüğü ve Konya Baro Başkanlığı.
Sivil Toplum ve Özel Sektör: Aile Gençlik ve İnsani Yardım Derneği, Sen Değerlisin Derneği ve özel kurumlardan gelen katılımcılar.

Aile Dostu Şehir Komisyonu (Toplam: 28 Temsilci)

Geniş bir paydaş yelpazesine yayılan bu komisyon; yerel yönetimler, merkezi idare, akademi ve sivil toplumdan oluşan dengeli bir yapıya sahiptir:

Yerel Yönetimler: Konya, Aydın, Kayseri ve Samsun Büyükşehir Belediyeleri ile Meram, Karatay, Isparta ve Kayseri Melikgazi Belediyeleri.
Bakanlıklar ve Mülki İdare: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ve Konya İl Müdürlüğü) ile Konya Valiliği.
Kamu Kurumları ve Sağlık: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Konya İl Müftülüğü, Konya Numune Hastanesi ile Beyhekim Eğitim ve Araştırma Hastanesi.
Akademik Kurumlar: Necmettin Erbakan Üniversitesi ve Konya Teknik Üniversitesi.
Meslek ve Sivil Toplum Kuruluşları: Şehir Plancıları Odası, Hukuki Araştırmalar Derneği ve bir özel kurum.

Ruh Sağlığı Psikososyal Destek ve Aile İletişimi Komisyonu (Toplam: 25 Temsilci)

Komisyonun kurumsal çeşitliliğinde en yoğun katılım sağlık kurumları ve yerel yönetimlerden sağlanmıştır:
Sağlık Kurumları: Konya Şehir Hastanesi, Konya Beyhekim Eğitim ve Araştırma Hastanesi ve Selçuklu İlçe Sağlık Müdürlüğü.
Yerel Yönetimler: Konya, Trabzon ve Samsun Büyükşehir Belediyeleri ile Selçuklu, Bağcılar ve Zeytinburnu Belediyeleri.
Akademik Kurumlar: Necmettin Erbakan Üniversitesi ve Sağlık Bilimleri Üniversitesi.
Merkezi İdare ve Kamu Yönetimi: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (merkez teşkilatı ve il müdürlüğü) ile Konya İl Müftülüğü.
Sivil Toplum ve Özel Sektör: Konya Yeşilay Şubesi, Hukuki Araştırmalar Derneği ve özel kurumlarda görev yapan uzmanlar.

Kırılgan Grupların Şehirdeki ve Ailedeki Yeri Komisyonu (Toplam: 30 Temsilci)

Bu komisyona katılan paydaşların önemli bir kısmı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde görev yapan personel ve kurumlardan oluşmaktadır:
Bakanlık ve Bağlı Birimler: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (merkez teşkilatı, il müdürlüğü ve sosyal hizmet merkezi temsilcileri).
Eğitim ve Sağlık: Milli Eğitim Bakanlığı (rehberlik ve araştırma merkezleri), Konya Şehir Hastanesi ve Konya Beyhekim Eğitim ve Araştırma Hastanesi.
Diğer Kamu Kurumları: İçişleri Bakanlığı (İl Göç İdaresi Müdürlüğü ve Çocuk Şube Müdürlüğü) ile Diyanet İşleri Başkanlığı.
Yerel Yönetimler: Konya, Erzurum, Kayseri, Hatay, Kocaeli ve Ordu Büyükşehir Belediyeleri.
Akademik Kurumlar: Necmettin Erbakan Üniversitesi ve Başkent Üniversitesi.
Sosyal Sorumluluk, Rehabilitasyon ve Sivil Toplum: SOBE Vakfı, DOSD Meram,

Meliha Ercan Huzurevi ve çeşitli özel kurumlar.

6. Komisyon Oturumlarının Uygulanması

28-30 Kasım 2025 tarihlerinde Selçuklu Kongre Merkezi'nde düzenlenen Şehir ve Aile Şûrası komisyon çalışmaları, önceden belirlenen takvim ve çalışma usulleri doğrultusunda toplam 4 ana oturum ve çıktıların ele alındığı 1 komisyon değerlendirme oturumu olarak yapılandırılmıştır.

Her komisyon oturumu; bir komisyon başkanı, bir asistan, bir raportör ve yaklaşık otuz komisyon üyesinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Raportörler, görüşülen konuların kayıt altına alınması ve nihai raporun hazırlanması amacıyla oturumlarda aktif görev üstlenmiştir.

Her bir komisyon oturumu, toplam 75 dakika olacak şekilde şu zaman planlamasıyla uygulanmıştır:

İlk 60 Dakika: Soruların komisyon başkanı yönetiminde sözlü olarak tartışılması.

Son 15 Dakika: Komisyon başkanının üyelerle birlikte genel bir derleme yapması ve komisyon üyelerinin görüş, değerlendirme ve önerilerini kendilerine dağıtılan "Şehir ve Aile Şûrası Soru Şablonları"ndaki (çalışma föyleri) ilgili alanlara yazılı olarak aktarması.

Sürecin sonundaki Komisyon Değerlendirme Oturumunda, komisyon çalışmalarından elde edilen bulgular doğrultusunda taslak tavsiye metinleri hazırlanmış ve bu metinler komisyon başkanları tarafından tüm katılımcılara ve davetlilere sunulmuştur. Çalışma sürecinin her aşamasında katılımın resmiyetini belgelemek amacıyla, her bir oturum için komisyon üyelerinden ayrı ayrı imzalar alınmış ve bu imza listeleri eksiksiz bir şekilde muhafaza altına edilmiştir.

7. Veri Toplama ve Çıktıların Derlenmesi

Şûra kapsamında benimsenen yapılandırılmış çalışma yöntemi sayesinde, komisyon oturumları süresince sözlü tartışmalar yoluyla zengin nitel veriler, yazılı geri bildirimler aracılığıyla da sistemli veriler eş zamanlı olarak kayıt altına edilmiştir.

Veri toplama ve sentez süreci şu araçlarla yürütülmüştür:

Ses Kayıtları ve Analiz: Katılımcılardan alınan açık rıza/onam formları doğrultusunda, oturumlar sırasındaki sözlü tartışmalar ses kaydına alınmış ve raporlama sürecinde çözümlenerek analiz edilmiştir.

Yazılı Görüş Föyleri: Komisyon üyelerine dağıtılan föylerde yer alan yazılı görüş ve öneriler tasnif edilmiştir.

Bütüncül Sentez: Yazılı görüşler, sözlü değerlendirmeler ve ses kayıtlarının analizleri bir arada sentezlenerek şûra çıktılarının temel veri kaynağını oluşturmuştur.

Bu metodolojik yaklaşım; komisyon oturumlarını geleneksel toplantılar olmaktan çıkararak kanıta dayalı, hedef odaklı ve somut politika üretimine doğrudan hizmet eden nitelikli çalışma alanlarına dönüştürmüştür.

8 Raporlama Süreci ve Dijital Arşivleme

Komisyon çalışmaları kapsamında veri üretim ve kayıt süreci, yazılı söylemler ile sözlü söylemler olmak üzere iki temel veri türü üzerinden yürütülmüştür.

Yazılı Söylemlerin Kayıt Altına Alınması

Komisyon oturumları sırasında, her bir komisyon üyesi tarafından çalışma föylerine kaydedilen özgün görüşler, değerlendirmeler ve yapısal öneriler, sürecin doğal işleyişi içerisinde yazılı veri olarak eş zamanlı biçimde oluşturulmuştur. Oturumların tamamlanmasının ardından bu yazılı materyaller, veri kaybını önlemek amacıyla yüksek çözünürlüklü tarayıcılar aracılığıyla elektronik ortama aktarılmış; korunması ve sürdürülebilir erişimin sağlanması hedefiyle dijital arşiv sistemine dahil edilmiştir.

Sözlü Söylemlerin Kayıt Altına Alınması ve Etik İlkeler

Komisyon oturumlarında gerçekleştirilen sözlü tartışmaların kayıt altına alınmasına ilişkin süreç, etik ilkeler çerçevesinde yapılandırılmıştır. Oturumlar başlamadan önce tüm komisyon üyelerinden yalnızca ses kayıtlarının alınmasına yönelik bilgilendirilmiş onam formları temin edilmiştir. Alınan bu açık rızalar doğrultusunda, komisyon oturumları süresince gerçekleştirilen tartışmalar ses kaydına alınmıştır. Komisyon çalışmaları boyunca gerçekleştirilen her bir oturum için üyelerden ayrı ayrı imzalı onam alınmıştır.

Oturumların tamamlanmasını takiben elde edilen ses kayıtları, raporlama sürecinde kullanılmak üzere profesyonel standartlara uygun biçimde deşifre edilerek yazılı metin haline getirilmiştir. Böylece komisyon süreci boyunca sözlü olarak ifade edilen görüş ve değerlendirmeler, analiz edilebilir nitel veri formuna dönüştürülmüştür.

Verilerin Sınıflandırılması ve İçerik Analizi

Elde edilen tüm veriler; "Çalışma Föyleri", "Ses Kaydı Transkriptleri" ve "Ses Kaydı Onam Formları" olmak üzere üç ayrı kategori altında sınıflandırılmıştır. Her bir veri grubu, Google Drive üzerinde oluşturulan ayrı ve güvenli klasörlerde sistematik biçimde arşivlenmiş; üretilen tüm yazılı ve sözlü söylemler bütüncül bir veri havuzunda toplanmıştır. Yazılı söylemler ile ses kayıtlarından

elde edilen deşifre metinleri birlikte değerlendirilerek kapsamlı bir içerik analizine tabi tutulmuş; bu analiz sonucunda komisyon oturumlarında öne çıkan ana temalar, ortak görüş alanları ve politika önerileri belirlenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, komisyon çalışmalarının çıktıları detaylı bir taslak rapor haline getirilmiştir.

9 İnceleme, Revizyon ve Yayım Süreci

Şûra bitiminde; asistan ve raportörlerin de içinde bulunduğu özel bir çalışma grubu kurulmuş ve hazırlanan taslak rapor, sürecin stratejik değerlendirmesini yapmak amacıyla komisyon başkanlarının katılım sağladığı bir toplantıda kapsamlı biçimde ele alınmıştır.

Toplantı süresince sunulan teknik öneriler ve eleştirel geri bildirimler, raporun niteliğini artırmak amacıyla titizlikle kayıt altına alınmış; bu değerlendirmeler doğrultusunda rapor üzerinde gerekli revizyonlar gerçekleştirilmiştir. Komisyon katılımcılarının görüşleriyle oluşturulan tavsiye niteliğindeki bu kararlar ve nihai metin üzerinde tam mutabakat sağlanmasının ardından; çalışma, içerik ve görsel tasarımıyla birlikte kitapçık formatında yayımlanarak kurumsal bir çıktı haline getirilmiştir. Ortaya çıkan bu kapsayıcı yapı, aile kurumunun güçlendirilmesine yönelik stratejilerin, toplumsal gerçeklerle uyumlu, sürdürülebilir ve uygulanabilir bir temel üzerine inşa edilmesini sağlamıştır. Şura kapsamında ortaya konulan görüş ve öneriler tavsiye niteliğinde olup katılımcıların görüşlerini yansıtmaktadır.

Dijitalleşme ve Aile Dinamikleri

Komisyon Özeti

Dijitalleşme ve Aile Dinamikleri Komisyonu, dijital dönüşüm süreçlerinin aile yapısı, aile içi ilişkiler ve toplumsal etkileşim üzerindeki etkilerini bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirmek amacıyla oluşturulmuştur. Komisyon çalışmaları, dijital teknolojilerin aile yaşamına sunduğu fırsatlar ile birlikte ortaya çıkardığı risk alanlarının dengeli biçimde ele alınmasını ve aileyi merkeze alan politika önerilerinin geliştirilmesini hedeflemiştir. Komisyon oturumlarına katılım, dijitalleşme ve aile ilişkisi konusunun çok boyutlu yapısını yansıtacak şekilde geniş bir yelpazede gerçekleşmiştir. Katılımcılar; yerel yönetimler, merkezi idare birimleri, üniversiteler, eğitim ve rehberlik hizmetleri, psikoloji ve sosyal hizmet alanında çalışan uzmanlar, bilişim ve iletişim teknolojileri alanında faaliyet gösteren profesyoneller ile sivil toplum kuruluşu temsilcilerinden oluşmuştur. Bu çeşitlilik, dijitalleşmenin aile yaşamı üzerindeki etkilerinin yalnızca teknik bir mesele olarak değil aynı zamanda psikososyal, eğitsel, kültürel ve yönetsel bir süreç olarak ele alınmasına imkân tanımıştır.

Yerel yönetim temsilcilerinin komisyon çalışmalarına aktif katılımı, dijitalleşme sürecinde aileyi destekleyici uygulamaların yerel düzeyde nasıl şekillendirilebileceğine dair önemli bir tartışma zemini oluşturmuştur. Akademik alandan gelen katılımcılar, dijital teknolojilerin aile yapısı ve çocuk gelişimi üzerindeki etkilerini bilimsel veriler ve kuramsal çerçeveler üzerinden değerlendirmiştir. Saha deneyimi bulunan katılımcılar ise özellikle çocuklar, ergenler ve ebeveynler üzerinde gözlemlenen dijital risk alanlarını uygulamaya dayalı örneklerle aktarmış, mevcut destek mekanizmalarının güçlü ve zayıf yönlerine dikkat çekmiştir. Komisyon oturumlarında yöneltilen sorular, dijitalleşmenin aile yaşamı üzerindeki etkilerini çok boyutlu bir çerçevede ele alacak biçimde yapılandırılmıştır. Bu doğrultuda komisyon tartışmalarının odaklandığı temel alanlar; dijital araçların aile içi iletişim süreçlerindeki rolü, çocuk ve ergenlerin dijital ortamlarda karşılaştıkları riskler, dijital bağımlılık ve ekran süresiyle ilişkili sorunlar, ebeveynlerin dijital ebeveynlik becerileri, sosyal medya kullanımının aile ilişkilerine yansımaları ile dijitalleşmenin eğitim süreçleriyle olan etkileşimi olarak belirlenmiştir.

Bunun yanı sıra dijitalleşmenin, aile bireyleri arasındaki yüz yüze iletişimi nasıl etkilediği, kuşaklar arası iletişimde ne tür dönüşümlere yol açtığı ve aile içi sınırların dijital ortamda nasıl yeniden tanımlandığı da komisyon çalışmalarında ele alınan önemli başlıklar arasında yer almıştır. Katılımcılar, dijital teknolojilerin bilinçli ve kontrollü kullanımı halinde aile yaşamını destekleyici bir araç olabileceğini; kontrolsüz ve denetimsiz kullanım durumunda ise aile içi ilişkileri zayıflatan bir risk faktörüne dönüşebileceğini vurgulamıştır.

Komisyon oturumlarında ayrıca yerel yönetimlerin dijitalleşme ve aile ilişkisi bağlamındaki rolü önemli bir tartışma alanı olarak öne çıkmıştır. Yerel düzeyde dijital farkındalık çalışmalarının yaygınlaştırılması, ailelere ve çocuklara yönelik bilinçlendirici programların geliştirilmesi ve dijital risklere karşı koruyucu–önleyici hizmetlerin güçlendirilmesi gerekliliği ortak bir görüş olarak dile getirilmiştir. Bu kapsamda, dijitalleşmenin yasaklayıcı değil rehberlik edici ve destekleyici bir politika anlayışıyla ele alınması gerektiği vurgulanmıştır. Komisyon çalışmaları sonucunda elde edilen değerlendirmeler; dijitalleşme sürecinde aile yapısının korunması ve güçlendirilmesine yönelik politika önerilerinin geliştirilmesine temel oluşturmuştur. Bu rapor, dijital dönüşümün aile yaşamı üzerindeki etkilerini ortaya koyarken aynı zamanda aile dostu dijital politikaların yerel ve ulusal düzeyde nasıl hayata geçirilebileceğine dair yol gösterici bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır. Dijitalleşme ve Aile Dinamikleri Komisyonu çalışmaları kapsamında yürütülen değerlendirmeler, dijital dönüşümün aile yapısı üzerindeki etkilerinin çok boyutlu ve bütüncül bir bakış açısıyla ele alınması gerektiğini ortaya koymuştur. Komisyon oturumlarında dile getirilen görüşler; dijital teknolojilerin aile yaşamına sunduğu imkânların yanı sıra kontrolsüz ve bilinçsiz kullanım durumunda aile içi ilişkiler, çocuk gelişimi ve toplumsal bağlar açısından önemli risk alanları oluşturduğunu göstermiştir.

Bu bölümde, komisyon çalışmaları sonucunda öne çıkan temel tehditler, ihtiyaç alanları ve çözüm önerileri; politika yapıcılar ve uygulayıcılar için yol gösterici olacak şekilde alt başlıklar halinde özetlenmiştir.

Giriş

Hızla gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri, günümüzde bireysel yaşam pratiklerinden toplumsal yapı taşlarına kadar her alanı köklü bir değişim sürecine sokmuştur. Bu dönüşümün merkezinde yer alan ve toplumun en temel birimi olan aile, dijitalleşmenin getirdiği hem imkânlarla hem de meydan okumalarla karşı karşıyadır. Modern çağda aile dinamikleri, artık yalnızca fiziksel mekanlarda değil dijital platformların sunduğu

sanal evrenlerde de şekillenmektedir. "Dijitalleşme ve Aile Dinamikleri Komisyonu", bu kaçınılmaz dönüşümün aile yapısı üzerindeki etkilerini analiz etmek, riskleri saptamak ve çözüm odaklı stratejiler geliştirmek amacıyla bir araya gelmiştir. Teknolojinin aile içi iletişimi dönüştüren, kuşaklar arası bağı etkileyen ve mahremiyet algısını yeniden tanımlayan yapısı, disiplinler arası bir değerlendirmeyi zorunlu kılmıştır. Bu rapor; yerel yönetimlerden akademiye, sivil toplumdan teknoloji dünyasına kadar geniş bir paydaş grubunun katkılarıyla hazırlanan dijital çağda aileyi koruma ve güçlendirme vizyonunun bir ürünüdür.

Aşağıdaki bölümlerde; dijital risklerin yönetimi ve dijital ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesi bağlamında, dijitalleşmenin aile yaşamına etkilerine ilişkin mevcut hukuki ve mevzuat çerçevesine yönelik tespitler ile bu alanda politika düzeyinde değişim gerektiren öneriler sunulmuştur. Bunun yanı sıra ayrı bir başlık altında yerel yönetimlerin görev ve sorumluluk alanları kapsamında uygulanabilecek politika tavsiyeleri ve iyi uygulama önerileri "Yerel Yönetimler" başlığı altında sıralanmıştır.

Hukuk ve Mevzuat

Komisyon oturumlarında dijitalleşme sürecinde aileyi ve çocukları koruyucu hukuki düzenlemelerin uygulamada yeterince karşılık bulmadığı dile getirilmiştir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Dijital haklar konusunda farkındalık eksikliği.
- Mevzuatın yerel düzeyde etkin uygulanamaması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Ailelere yönelik dijital haklar konusunda bilgilendirici çalışmalar yapılması.
- Hukuki danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin artırılması.
- Mevzuat uygulamalarının izlenmesine yönelik mekanizmaların güçlendirilmesi.

Yerel Yönetimler

Günümüzde dijital teknolojilerin yaygınlaşmasıyla birlikte yerel yönetimlerin, aileyi ve çocukları koruyucu politikalar geliştirme sorumluluğu her zamankinden daha kritik bir hale gelmiştir. Bu süreçte yerel yönetimlerin temel önceliği, aile içi iletişimi zayıflatan aşırı ekran kullanımına karşı sağlıklı dijital denge rehberleri hazırlamak ve dijitalden bağımsız sosyal etkinlikleri teşvik ederek fiziksel etkileşimi artırmaktır. Özellikle çocuk ve ergenlerin siber zorbalık, zararlı içerikler ve mahremiyet ihlalleri gibi risklere karşı en riskli grup olduğu göz önüne alındığında; yerel yönetimlerin, okul ve yerel paydaşlarla iş birliği içinde güvenli dijital platformlar oluşturması ve erken yaşta dijital bilinçlendirme çalışmalarını

mahalle düzeyine kadar yayması gerekmektedir. Dijital ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesi noktasında ise yerel yönetimler, aile danışmanlığı hizmetlerini dijital boyutu kapsayacak şekilde genişletmeli ve ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte nitelikli içerik tüketebilecekleri modelleri hayata geçirmelidir. Dijital okuryazarlığın tüm yaş grupları için temel bir yaşam becerisi olarak sunulması, dijital araçların amaç dışı kullanımının önüne geçilmesinde kilit rol oynamaktadır. Ayrıca, dijital haklar ve mevzuatın yerel düzeyde etkin uygulanabilmesi için vatandaşlara yönelik hukuki rehberlik hizmetleri artırılmalı ve bu hakların korunmasına dair izleme mekanizmaları güçlendirilmelidir.

Sonuç olarak yerel yönetimlerin parçalı uygulamalar yerine stratejik bir yaklaşım benimsemeleri; sosyal hizmet, eğitim ve kültür politikalarını dijitalleşme süreciyle entegre etmeleri gerekmektedir. Kurumlar arası iş birliğinin kurumsallaştırılması ve iyi uygulama örneklerinin bir havuzda toplanarak yaygınlaştırılması, katılımcı ve sürdürülebilir bir dijital yönetişim anlayışının temelini oluşturacaktır. Bu sayede yerel yönetimler, dijitalleşmenin getirdiği riskleri minimize ederken aile yapısının güçlenmesine ve toplumsal dijital farkındalığın artmasına öncülük edebilecektir.

1. Dijital Riskler, Ekran Kullanımı ve Aile İçi İletişim

Komisyon görüşlerinde dijital teknolojilerin günlük yaşamda yaygınlaşmasının aile içi iletişim biçimlerini önemli ölçüde dönüştürdüğü vurgulanmıştır. Akıllı cihazların yoğun kullanımı, aile bireylerinin aynı fiziksel ortamda bulunmalarına rağmen birbirleriyle etkileşim kurmalarını zorlaştırmakta; ortak zaman geçirme pratiklerini zayıflatmaktadır. Bu durumun, aile içi bağların güçlenmesini engellediği ve uzun vadede iletişim kopukluklarına yol açabileceği ifade edilmiştir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Aşırı ekran kullanımı ve dijital bağımlılığın oluşması.
- Aile içi yüz yüze iletişimin azalması.
- Ortak aile zamanının niteliğinin zayıflaması.
- Dijital araçların aile içi çatışma kaynağına dönüşmesi.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

-Ailelere yönelik sağlıklı dijital denge ve ekran kullanımı rehberlerinin hazırlanması.
- Aile içi iletişimi güçlendiren psikososyal destek ve farkındalık programlarının yaygınlaştırılması.
- Dijital araç kullanımında yaş ve gelişim düzeyine uygun sınırların teşvik edil-

mesi Aile bireylerinin birlikte katılabileceği dijitalden bağımsız sosyal ve kültürel etkinliklerin desteklenmesi.

2. Çocuklar, Ergenler ve Dijital Ortamlarda Korunma

Komisyon çalışmalarında çocuklar ve ergenler, dijitalleşmenin riskli grupları arasında değerlendirilmiştir. Dijital ortamlarda karşılaşılan zararlı içerikler, siber zorbalık, çevrim içi istismar ve mahremiyet ihlalleri çocukların psikososyal gelişimini tehdit eden önemli unsurlar olarak öne çıkmıştır.

Tehditler ve Risk Alanları

- Uygunsuz ve zararlı içeriklere maruz kalması.
- Siber zorbalık ve dijital şiddet.
- Kişisel verilerin korunamaması.
- Dijital ortamda güvenlik açıkları.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Çocuklara yönelik güvenli ve denetimli dijital platformların yaygınlaştırılması.
- Okul, aile ve yerel yönetimlerin iş birliğiyle dijital güvenlik eğitimlerinin artırılması.
- Çocukların dijital haklarını koruyucu politikaların güçlendirilmesi.
- Erken yaşta dijital bilinçlendirme çalışmalarının yaygınlaştırılması.

3. Dijital Ebeveynlik ve Aile Yaşam Becerileri

Komisyon görüşmelerinde ebeveynlerin dijital dünyaya uyum sağlamakta zorlandığı ve dijital ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir. Dijital araçlara hâkimiyet ile rehberlik becerileri arasındaki dengenin sağlanamaması, anne-baba–çocuk ilişkilerinde çatışmalara yol açabilmektedir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Dijital ebeveynlik konusunda bilgi ve farkındalık eksikliği.
- Denetim ve rehberlikte yetersizlik.
- Ebeveyn–çocuk çatışmalarının artması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Ebeveynlere yönelik dijital ebeveynlik eğitim programlarının yaygınlaştırılması.
- Aile danışmanlığı ve rehberlik hizmetlerinin dijital boyutu kapsayacak şekilde güçlendirilmesi.
- Ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte dijital içerik tüketmesini teşvik eden modellerin geliştirilmesi.

4. Dijital Okuryazarlık ve Yaşam Boyu Öğrenme

Komisyon çalışmalarında dijital okuryazarlığın yalnızca çocuklar için değil tüm aile bireyleri için temel bir yaşam bece-

risi olduğu vurgulanmıştır. Dijital araçların eğitim süreçlerine entegrasyonunda pedagojik ilkelerin gözetilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Dijital okuryazarlık düzeyinin yetersizliği.
- Dijital araçların amaç dışı ve kontrolsüz kullanımı.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Dijital okuryazarlık eğitimlerinin tüm yaş gruplarına yaygınlaştırılması.
- Okul ve aile iş birliğinin güçlendirilmesi.
- Dijital eğitim içeriklerinin nitelik ve erişilebilirlik açısından geliştirilmesi.

5. Yerel Yönetimler Düzeyinde Kurumlar Arası İş Birliği ve Koordinasyon

Komisyon değerlendirmelerinde, dijitalleşmenin aile yaşamı üzerindeki etkilerine yönelik yerel düzeyde yürütülen çalışmaların çoğunlukla parçalı ve kurumlar arasında yeterince eşgüdümlü olmadığı tespit edilmiştir. Dijital risklerin önlenmesi, dijital ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesi ve çocukların dijital ortamlarda korunması gibi çok boyutlu alanlarda etkili sonuçlar elde edilebilmesi için yerel yönetimlerin koordinatör ve kolaylaştırıcı bir rol üstlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda yerel yönetimler; eğitim kurumları, sosyal hizmet birimleri, rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri, sivil toplum kuruluşları ve ilgili kamu kurumları arasında iş birliğini güçlendirecek mekanizmalar geliştirmelidir. Kurumlar arası iş birliğinin sistematik ve sürdürülebilir biçimde yürütülmesi, yerel düzeyde geliştirilen politika ve uygulamaların etkinliğini artıracak temel unsurlardan biri olarak değerlendirilmiştir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Yerel düzeyde kurumlar arası koordinasyonun zayıf olması.
- Dijitalleşme alanındaki uygulamaların dağınık ve süreklilikten uzak yürütülmesi.
- İyi uygulama örneklerinin paylaşılmaması ve yaygınlaştırılamaması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Yerel yönetimlerin koordinasyonunda, dijitalleşme ve aile odaklı çalışmalara yönelik kurumlar arası iş birliği mekanizmalarının oluşturulması.
- Yerel düzeyde hayata geçirilen iyi uygulama örneklerinin derlenerek ortak bir uygulama havuzunda toplanması.
- Pilot uygulamaların izlenmesi, değerlendirilmesi ve başarılı örneklerin yaygınlaştırılması.
- Kurumlar arası iş birliğinin geçici projeler yerine kalıcı ve kurumsal yapılar

üzerinden sürdürülmesinin sağlanması.

6. Yerel Yönetimler Bünyesinde Şehir Aile Meclislerinin Kurulması

Komisyonun ortak değerlendirmesine göre dijitalleşme sürecinde aileyi merkeze alan politikaların geliştirilmesi ve sahada etkin biçimde uygulanabilmesi için katılımcı, danışma ve yönlendirme işlevi gören yerel kurumsal yapılara ihtiyaç bulunmaktadır. Bu kapsamda, yerel yönetimler bünyesinde Şehir Aile Meclislerinin kurulması, dijital dönüşümün aile yaşamı üzerindeki etkilerinin bütüncül biçimde ele alınmasına katkı sunacak önemli bir uygulama önerisi olarak öne çıkmıştır.

Şehir Aile Meclisleri; yerel yönetimler koordinasyonunda kamu kurumları, akademi, sivil toplum kuruluşları, eğitim ve rehberlik hizmetleri, psikososyal destek alanında çalışan uzmanlar ile aile ve ebeveyn temsilcilerinin katılımıyla oluşturulacak çok paydaşlı bir istişare ve danışma platformu niteliği taşımaktadır. Bu yapıların temel amacı; dijitalleşmenin aile yapısı üzerindeki etkilerini izlemek, yerel düzeyde ortaya çıkan risk alanlarını tespit etmek ve aile dostu dijital politikaların geliştirilmesine yönelik öneriler üretmektir.

Aile Meclisleri aracılığıyla ailelerin dijitalleşme sürecine ilişkin ihtiyaç, beklenti ve deneyimlerinin yerel karar alma süreçlerine yansıtılması, iyi uygulama örneklerinin paylaşılması ve yerel ölçekte geliştirilen çalışmaların izlenmesi mümkün olacaktır. Ayrıca bu yapılar; dijital ebeveynlik, çocukların ve ergenlerin dijital ortamlarda korunması, dijital okuryazarlık ve sağlıklı ekran kullanımı gibi alanlarda önleyici ve rehberlik edici faaliyetlerin planlanmasına katkı sağlayacaktır.

Tehditler ve Risk Alanları

- Aile odaklı dijital politika ve uygulamaların yerel düzeyde parçalı biçimde yürütülmesi.
- Ailelerin dijitalleşme sürecine ilişkin görüş ve ihtiyaçlarının yerel karar alma mekanizmalarına yeterince yansıtılamaması.
- Kurumlar arası iş birliğinin sürdürülebilir ve yapılandırılmış bir zemine oturtulamaması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Yerel yönetimler bünyesinde danışma ve yönlendirme işlevi gören Şehir Aile Meclislerinin oluşturulması.
- Aile Meclislerinin; dijitalleşme, eğitim, sosyal hizmetler ve kültür politikalarıyla eş güdüm içinde çalışmasının sağlanması.
- Meclis bünyesinde dijital riskler, dijital ebeveynlik ve çocukların dijital ortamlarda korunması gibi tematik çalışma gruplarının oluşturulması.
- Aile Meclislerinde üretilen görüş ve önerilerin, yerel politika belgeleri ve

uygulama planlarına rehberlik edecek şekilde değerlendirilmesi.

Çıktılar ve Sonuçlar

Dijitalleşme ve Aile Dinamikleri Komisyonu tarafından yürütülen kapsamlı çalışmalar, dijital dönüşümün aile yapısı üzerinde hem dönüştürücü bir güç hem de yönetilmesi gereken bir risk alanı oluşturduğunu açıkça ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular; dijitalleşmenin aile içi iletişimi zayıflatan, yüz yüze iletişimi azaltan ve bireyleri fiziksel ortamda olsalar dahi duygusal bir kopukluğa sürükleyen boyutlarını öncelikli bir tehdit alanı olarak tanımlamaktadır. Özellikle çocuk ve ergenlerin siber zorbalık, zararlı içerikler ve mahremiyet ihlalleri gibi risklere karşı savunmasız oluşu, bu süreçte koruyucu ve önleyici politikaların bir ihtiyaç olduğunu teyit etmiştir.

Komisyonun en temel çıktılarından biri, dijitalleşmenin artık sadece teknik bir süreç değil psikososyal ve kültürel bir olgu olarak kabul edilmesidir. Bu bağlamda, ailelerin dijital dünyada "yasaklayıcı" bir tutum yerine "rehberlik edici" bir modele geçmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Dijital ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesi, ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte nitelikli dijital içerik tüketebilecek donanıma erişmesi ve aile içi sağlıklı dijital denge rehberlerinin oluşturulması, sürecin en kritik çözüm basamaklarını oluşturmaktadır. Dijital okuryazarlığın sadece gençler için değil kuşaklar arası iletişimi güçlendirmek adına tüm yaş gruplarını kapsayan bir yaşam boyu öğrenme becerisi olarak ele alınması kararlaştırılmıştır. Stratejik düzeyde komisyon, dijitalleşmenin aile yaşamı üzerindeki etkilerinin yalnızca bireysel tutumlar üzerinden değil çok katmanlı bir yönetim yaklaşımıyla ele alınması gerektiği sonucuna varmıştır. Bu bağlamda dijitalleşme; merkezi idare, yerel yönetimler ve ilgili paydaşların eş güdüm içinde sorumluluk üstlenmesini gerektiren bütüncül bir politika alanı olarak değerlendirilmiştir. Aileyi merkeze alan dijital politikaların etkili olabilmesi için eğitim ve kültür politikalarının dijital dönüşümle uyumlu biçimde yapılandırılması temel bir gereklilik olarak ortaya çıkmıştır. Komisyon değerlendirmeleri, yerel yönetimlerin bu çok katmanlı yönetim yapısı içinde sahadaki en önemli uygulayıcılardan biri olduğunu göstermektedir. Yerel düzeyde geliştirilecek aile dostu dijital stratejilerin; parçalı ve geçici uygulamalar yerine, kurumlar arası koordinasyonun sağlandığı, iyi uygulama örneklerinin sistematik biçimde paylaşıldığı ve mahalle ölçeğine kadar yayılan farkındalık çalışmalarını içeren sürdürülebilir bir çerçeveye dayanması gerektiği vurgulanmıştır. Bu yaklaşım, dijitalleşmenin aile yaşamı üzerindeki olumsuz etkilerini azaltırken koruyucu ve güçlendirici uygulamaların etkinliğini artıracaktır.

Hukuki ve idari boyutta ise komisyon, dijital haklar ve çocukların korunmasına

yönelik mevcut mevzuatın politika hedefleriyle uyumlu biçimde geliştirilmesinin önemine dikkat çekmiştir. Dijitalleşmenin aile yaşamında ortaya çıkardığı risk alanlarının kalıcı ve kapsayıcı politikalara dönüşebilmesi için mevzuat düzeyinde yapılacak düzenlemelerin yerel ve ulusal uygulamalarla eş zamanlı ilerlemesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda vatandaşların dijital haklar konusunda bilinçlendirilmesi ve mevcut hukuki mekanizmaların etkin biçimde işletilmesi, koruyucu politikaların tamamlayıcı bir unsuru olarak ele alınmıştır. Sonuç olarak dijital araçların aile içi ilişkileri zayıflatan bir çatışma unsuru olmaktan çıkarılarak bilinçli, dengeli ve rehberlik edici bir kullanım anlayışıyla aileyi destekleyen bir imkâna dönüştürülmesi hedeflenmektedir. Bu rapor; dijitalleşme ve aile dinamikleri alanında yerel ve ulusal düzeyde geliştirilecek politikalara rehberlik etmek üzere bilimsel, etik ve uygulamaya dayalı bir çerçeve sunmaktadır.

Sosyal Destek Mekanizmaları ve Aile Refahı

Komisyon Özeti

Sosyal Destek Mekanizmaları ve Aile Refahı Komisyonu, ailelerin sosyal ve ekonomik dayanıklılığını güçlendirmek, mevcut sosyal destek sistemlerinin etkinliğini değerlendirmek ve aile refahını artırmaya yönelik sürdürülebilir politika yaklaşımları geliştirmek amacıyla oluşturulmuştur. Komisyon çalışmaları, sosyal destek hizmetlerinin yalnızca geçici ekonomik yardımlar çerçevesinde değil psikososyal destek, eğitim, istihdam ve toplumsal katılım boyutlarını bütüncül biçimde içeren bir yapı olarak ele alınması hedefiyle yürütülmüştür. Komisyon oturumlarına; yerel yönetimler, merkezi idare temsilcileri, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve sahada aktif görev yapan uygulayıcılar katılım sağlamıştır. Bu çok paydaşlı yapı, sosyal destek mekanizmalarının hem politika düzeyinde hem de uygulama sahasında karşılık bulan güçlü ve zayıf yönlerinin kapsamlı biçimde değerlendirilmesine imkân tanımıştır.

Akademik katılımcılar kuramsal çerçeve ve bilimsel bulgularla süreci desteklerken saha deneyimine sahip katılımcılar ailelerin karşılaştığı gerçek ihtiyaçları ve hizmet sunumunda yaşanan yapısal sorunları doğrudan aktarmıştır.

Ses kayıtlarının deşifre edilmesiyle elde edilen sözlü tartışmalar ve yazılı söylemler birlikte değerlendirildiğinde, komisyonun en güçlü ortak vurgularından birinin yardım bağımlılığı yerine güçlenme odaklı bir sosyal destek anlayışı olduğu görülmektedir. Katılımcılar, sosyal yardımların tek başına yeterli olmadığını; bu yardımların psikososyal destek, eğitim amaçlı yönlendirme, mesleki gelişim ve istihdam olanaklarıyla birlikte ele alınmadığı durumlarda kalıcı bir refah artışı sağlamadığını ifade etmiştir. Komisyon tartışmalarında özellikle sosyal destek alan ailelerin izlenmesine yönelik bütüncül bir vaka takip sisteminin eksikliği dikkat çekmiştir. Farklı kurumlar tarafından sunulan hizmetlerin çoğu zaman birbirinden kopuk ilerlediği, bu durumun hem kaynak israfına hem de ailelerin aynı anda birden fazla kurum-

dan benzer destekler almasına yol açtığı dile getirilmiştir. Bu bağlamda kurumlar arası veri paylaşımı, koordinasyon ve ortak izleme mekanizmalarının güçlendirilmesi, komisyonun üzerinde durduğu temel ihtiyaç alanlarından biri olmuştur. Yazılı ve sözlü söylemlerde öne çıkan bir diğer önemli tema, sosyal destek mekanizmalarının üretkenliği teşvik eden bir yapıya dönüştürülmesi gerekliliğidir. Sosyal girişimcilik, kadın kooperatifleri, yerel üretim modelleri ve mesleki yönlendirme programları; ailelerin kendi ayakları üzerinde durabilmesini destekleyen uzun vadeli refah sağlayan uygulamalar olarak değerlendirilmiştir. Katılımcılar, yerel yönetimlerin bu süreçte yalnızca destek sağlayan değil rehberlik eden ve sürdürülebilir modeller geliştiren bir konumda olması gerektiğini vurgulamıştır. Komisyon çalışmaları kapsamında elde edilen bulgular, komisyon katılımcılarının sürece doğrudan sunduğu yazılı ve sözlü söylemler temel alınarak oluşturulmuştur. Yazılı söylemler, komisyon oturumları sırasında katılımcılar tarafından doldurulan ve Şehir ve Aile Şûrası kapsamında hazırlanan komisyon kitapçıklarında yer alan çalışma föylerine kaydedilen görüş, değerlendirme ve önerilerden oluşmaktadır. Söz konusu kitapçıklarda yer alan bu yazılı ifadeler, komisyon üyelerinin bireysel deneyimlerini ve kurumsal perspektiflerini yansıtan temel veri kaynağı olarak değerlendirilmiştir. Sözlü söylemler ise komisyon oturumları süresince gerçekleştirilen tartışmaların, komisyon katılımcılarından alınan bilgilendirilmiş onamlar doğrultusunda ses kaydına alınması ve bu kayıtların daha sonra deşifre edilmesiyle elde edilmiştir. Ses kayıtlarından oluşturulan deşifre metinleri, oturumlarda dile getirilen ortak vurguların, tekrar eden temaların ve politika önerilerinin analiz edilmesine imkân tanımıştır.

Bu doğrultuda Sosyal Destek Mekanizmaları ve Aile Refahı Komisyonu'na ilişkin değerlendirmeler, komisyon üyelerinin kitapçıklara yazılı olarak aktardıkları görüşler ile oturumlarda sözlü olarak ifade edilen ve ses kayıtları aracılığıyla yazılı metne dönüştürülen söylemlerin birlikte analiz edilmesi sonucunda oluşturulmuştur. Böylece komisyon özetinde yer alan tespit ve değerlendirmeler, doğrudan komisyon katılımcılarından elde edilen birincil veriler temelinde şekillendirilmiştir.

Giriş

Sosyal Destek Mekanizmaları ve Aile Refahı Komisyonu; ailelerin değişen toplumsal, ekonomik ve psikososyal koşullar karşısında dayanıklılığını artırmak, mevcut sosyal destek sistemlerinin işleyişini bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirmek ve aile refahını güçlendirmeye yönelik politika önerileri geliştirmek amacıyla oluşturulmuştur.

Komisyon çalışmaları, sosyal destek hizmetlerinin yalnızca geçici ve kriz odaklı yardımlar üzerinden değil; ailelerin yaşam döngüsü boyunca karşılaştıkları ihtiyaçları gözeten sürdürülebilir bir yapı içinde ele alınması gerektiği anlayışıyla yürütülmüştür. Komisyon oturumlarında yapılan tartışmalar ve yazılı söylemler, sosyal destek mekanizmalarının aile yaşamı üzerindeki etkilerinin çok boyutlu olduğunu ortaya koymuştur. Yazılı söylemler, komisyon kitapçıklarında yer alan çalışma föylerine katılımcılar tarafından aktarılan değerlendirme ve önerilerden oluşurken sözlü söylemler, komisyon katılımcılarının oturumlar sırasında dile getirdiği görüşlerin ses kaydına alınması ve deşifre edilmesiyle elde edilmiştir. Bu iki veri kaynağının birlikte değerlendirilmesi, aile refahını etkileyen yapısal sorunların ve geliştirilmesi gereken alanların daha net biçimde görünür hale gelmesini sağlamıştır. Komisyon görüşlerinde, sosyal destek mekanizmalarının yalnızca maddi yardım odaklı bir yapı olarak ele alınmasının ailelerin uzun vadeli refahını artırmada yetersiz kaldığı ortak bir vurgu olarak öne çıkmıştır. Ailelerin güçlenmesini hedefleyen bir yaklaşımın; psikososyal destek, eğitsel yönlendirme, istihdam olanakları ve toplumsal hayata katılımı kapsayan bütüncül politikalarla desteklenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu çerçevede komisyon çalışmaları, sosyal destek alanında hem hukuki ve mevzuat boyutunu hem de yerel yönetimlerin uygulama kapasitesini birlikte ele alan bir perspektifle yapılandırılmıştır.

Hukuk ve Mevzuat

Komisyon oturumlarında dile getirilen yazılı ve sözlü söylemler, sosyal destek hizmetlerinin sunumunda hak temelli bir yaklaşımın güçlendirilmesine yönelik mevzuat ihtiyacını açık biçimde ortaya koymuştur. Katılımcılar, sosyal destek uygulamalarının yardım odaklı ve geçici bir anlayıştan çıkarılarak birey ve ailelerin sosyal haklarına dayalı, standartları belirlenmiş ve izlenebilir bir yapıya kavuşturulması gerektiğini vurgulamıştır.

Deşifre edilen oturum kayıtları ve yazılı görüşler incelendiğinde, sosyal inceleme ve değerlendirme süreçlerinin kurumlar arasında farklılık gösterdiği, uygulamada ortak bir standart ve mesleki çerçevenin yeterince net olmadığı yönünde ortak bir değerlendirme öne çıkmaktadır. Bu durumun, hizmet sunumunda eş güdüm sorunlarına ve uygulama farklılıklarına yol açtığı ifade edilmiştir.

Katılımcılar ayrıca sosyal destek süreçlerinde görev alan personelin mesleki yeterliliklerinin ve uzmanlık alanlarının mevzuat düzeyinde daha açık biçimde tanımlanması gerektiğine dikkat çekmiştir. Sosyal inceleme, değerlendirme ve yönlendirme süreçlerinin alanında uzman meslek elemanları tarafından yürütülmesinin, hem hizmet kalitesini artıracağı hem de ailelere sunulan desteklerin daha sağlıklı ve sürdürülebilir hale gelmesini sağlayacağı belirtilmiştir.

Bu bağlamda komisyon değerlendirmeleri, sosyal destek mekanizmalarının hukuki altyapısının; şeffaflık, hesap verebilirlik ve izlenebilirlik ilkeleri doğrultusunda güçlendirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Sosyal destek hizmetlerinin planlanması, uygulanması ve sonuçlarının değerlendirilmesine ilişkin raporlama süreçlerinin mevzuatla desteklenmesi, politika sürekliliğinin sağlanması açısından önemli bir gereklilik olarak değerlendirilmiştir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Sosyal destek uygulamalarında kurumlar arasında standart farklılıklarının bulunması.
- Sosyal inceleme ve değerlendirme süreçlerinde mesleki çerçevenin yeterince net tanımlanmamış olması.
- Hizmet sunumuna ilişkin izleme ve raporlama mekanizmalarının sınırlı kalması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Sosyal destek hizmetlerinin, görev tanımları açıkça belirlenmiş uzman meslek elemanları tarafından yürütülmesine yönelik mevzuat düzenlemelerinin güçlendirilmesi.
- Sosyal inceleme, değerlendirme ve yönlendirme süreçlerine ilişkin ulusal düzeyde asgari standartların oluşturulması.
-Sosyal destek uygulamalarında izleme, değerlendirme ve raporlama süreçlerinin mevzuatla güvence altına alınması.
- Sosyal yardımların ve destek hizmetlerinin hak temelli bir yaklaşım çerçevesinde sunulmasını destekleyen düzenlemelerin yaygınlaştırılması.

Yerel Yönetimler

Yerel yönetimlerin sosyal hizmet alanındaki rolü, günümüzde yalnızca nakdi yardımların dağıtıldığı bir mekanizmadan öteye geçerek aileyi ve bireyi her açıdan güçlendiren bütüncül bir modele dönüşmek zorundadır. Mevcut durumda yardımların büyük ölçüde maddi destek ekseninde yürütülmesi, aileleri uzun vadede yardıma bağımlı hale getirme riski taşırken bu sürecin kadın, çocuk ve istihdam politikalarıyla entegre edilmesi öne çıkmaktadır. Mahalle ölçeğinde yürütülecek vaka yönetimi temelli çalışmalar sayesinde hanelerin gerçek ihtiyaçları yerinde tespit edilerek kalıcı çözümler üretilebilir. Ancak bu bütünleşik yaklaşımın başarısı, kurumlar arası eş güdüm eksikliğinin giderilmesine ve sosyal hizmetlerin yalnızca maddi destekle sınırlandırılmasından vazgeçilmesine bağlıdır.
Ekonomik yoksulluğun beraberinde getirdiği kronik stres, umutsuzluk ve toplumsal dışlanma hissi, aile içi ilişkileri ve çocuk gelişimini derinden etkilemektedir. Bu nedenle sosyal yardım süreçlerine psikososyal danışmanlık hizmetlerinin zorunlu bir unsur olarak entegre

edilmesi gerekmektedir. Aile içi iletişim ve kriz yönetimi eğitimlerinin yaygınlaştırılması, sosyal hayata katılımı artırıcı grup çalışmalarıyla desteklendiğinde, yoksulluğun yarattığı psikolojik tahribatın önüne geçilebilir. Çocuk ve gençlerde yardım alma alışkanlığının kalıcı bir kültüre dönüşmemesi için yerel ekonomiye uygun mesleki eğitimler ve istihdam garantili modeller geliştirilmeli, gençlerin eğitim ve iş gücüyle bağı akademik rehberlik programları aracılığıyla tahkim edilmelidir.

Sosyal inceleme ve değerlendirme süreçlerinin standartlaşması, bu hizmetlerin yalnızca nitelikli uzman meslek elemanları tarafından yürütülmesinin yasal güvence altına alınması ile mümkündür. Keyfi uygulamaların önüne geçmek adına denetim ve şeffaflık mekanizmaları güçlendirilmeli, dijitalleşme ve entegre veri yönetimi bu süreçlerin merkezine yerleştirilmelidir. Kurumlar arası veri paylaşım protokollerinin geliştirilmesi ve E-Devlet entegrasyonu, mükerrer yardımlardan kaynaklanan israfı önlerken vatandaşın hizmete erişimindeki bürokratik engelleri de ortadan kaldıracaktır. Son aşamada, sosyal yardımların yalnızca maddi değil toplumsal bilinç değerler boyutuyla da ele alınması gerekmektedir. Yardımların doğru kullanımı, finansal okuryazarlık ve tasarruf bilinciyle desteklendiğinde aile refahı üzerinde kalıcı bir etki yaratacaktır. Bu çerçevede, şartsız yardımların oluşturabileceği bağımlılık riskine karşı "şartlı sosyal destek" modelleri uygulanmalıdır. Sosyal yardımların eğitim, kişisel gelişim ve psikososyal programlara katılım şartına bağlanması, bireyin potansiyelini harekete geçirecektir.

1. Bütüncül Sosyal Hizmet Modeli

Komisyon oturumlarında, yerel yönetimlerin sosyal destek alanındaki rolünün yeniden tanımlanması gerektiği güçlü biçimde vurgulanmıştır. Katılımcılar, mevcut uygulamalarda sosyal yardımların ağırlıklı olarak nakdi destekler üzerinden yürütüldüğünü; bu yaklaşımın ailelerin uzun vadeli güçlenmesini sınırlayabildiğini ifade etmiştir. Bu nedenle sosyal destek mekanizmalarının; kadın, çocuk, aile ve istihdam politikalarıyla eş güdümlü biçimde ele alındığı bütüncül bir sosyal hizmet modeline dönüştürülmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

Yerel düzeyde ailelerin ihtiyaçlarının daha doğru biçimde tespit edilebilmesi için destek süreçlerinin mahalle ve yerleşim birimi temelli izleme ve yönlendirme çalışmalarıyla yürütülmesi önerilmiştir. Bu yaklaşım; her hanenin sosyal, ekonomik ve psikososyal durumunun yerinde değerlendirilmesini, sunulan desteklerin tek seferlik yardımlar yerine planlı ve aşamalı biçimde sürdürülmesini hedeflemektedir. Böylece ailelerin yalnızca mevcut sorunlarına müdahale edilmesi değil risklerin erken aşamada belirlenmesi ve önleyici desteklerin devreye alınması mümkün hale gelmektedir.

Komisyon değerlendirmelerine göre bu model kapsamında yerel yönetimlerin; ailelerle düzenli temas kuran, ihtiyaçları izleyen ve farklı hizmet alanlarına yönlendirme yapan bir koordinasyon rolü üstlenmesi önem taşımaktadır. Eğitim, istihdam, psikososyal destek ve toplumsal katılım gibi alanlarda sunulan hizmetlerin birbirinden bağımsız değil aynı aile planı çerçevesinde ilerlemesi; hem kaynakların etkin kullanımını hem de aile refahında kalıcı iyileşmeyi destekleyecektir.

Sonuç olarak bütüncül sosyal hizmet modeli; yerel yönetimlerin sosyal destek süreçlerinde yalnızca yardım sağlayan değil ailelerin yaşam koşullarını bütün yönleriyle ele alan, izleyen ve güçlendiren bir yapıya kavuşmasını hedefleyen temel politika yaklaşımı olarak öne çıkmaktadır.

Tehditler ve Risk Alanları

- Sosyal destek süreçlerinin ağırlıklı olarak maddi yardımlar üzerinden yürütülmesi ve psikososyal ihtiyaçların ikincil planda kalması.
- Uzun süreli ekonomik yoksulluğun aile bireylerinde stres, umutsuzluk ve sosyal dışlanma duygusunu artırması.
- Psikososyal destek hizmetlerinin sistematik bir izleme ve yönlendirme mekanizmasına dayanmaması.
- Çocuk ve gençlerin destek süreçlerine yalnızca "yardım alan" konumunda dahil edilmesi ve güçlenme odaklı müdahalelerin sınırlı kalması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Sosyal yardım süreçlerine psikososyal danışmanlık hizmetlerinin yapısal bir bileşen olarak entegre edilmesi.
- Ailelerin yalnızca ekonomik durumlarının değil psikolojik dayanıklılıklarının, aile içi iletişimlerinin ve sosyal uyum düzeylerinin düzenli olarak değerlendirilmesi.
- Yerel yönetimler bünyesinde, ailelerle doğrudan temas kuran ve süreci izleyen çok disiplinli sosyal destek ekiplerinin oluşturulması.
- Psikososyal destek hizmetlerinin tek seferlik görüşmeler yerine, ihtiyaçlara göre planlanan ve aşamalı biçimde ilerleyen destek programları şeklinde yapılandırılması.
- Çocuklar ve gençler için psikososyal destek çalışmalarının; eğitim, kişisel gelişim ve sosyal hayata katılımı teşvik eden programlarla birlikte yürütülmesi.

2. Psikososyal Destek ve Toplumsal Dayanıklılık

Katılımcılar, yoksulluğun yalnızca ekonomik değil aynı zamanda psikolojik ve sosyal boyutları olan bir sorun olduğuna dikkat çekmiştir. Sürekli yardım alan ailelerde stres, umutsuzluk ve toplumsal dışlanma hissinin yaygın olduğu; bu durumun aile içi ilişkileri ve çocukların gelişimini olumsuz etkilediği ifade edilmiştir. Psikososyal destek hizmetlerinin sosyal yardımların tamamlayıcı ve zorunlu bir unsuru olması gerektiği görüşü

öne çıkmıştır.

Tehditler ve Risk Alanları

- Kronik stres ve tükenmişlik duygusunun normalleşmesi.
- Sosyal dışlanma ve yalnızlaşma.
- Aile içi iletişim sorunlarının derinleşmesi.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Sosyal yardım süreçlerine psikososyal danışmanlık hizmetlerinin entegre edilmesi.
- Aile içi iletişim ve kriz yönetimi eğitimlerinin yaygınlaştırılması.
- Sosyal hayata katılımı artırıcı grup çalışmaları ve rehberlik programlarının uygulanması.

3. Eğitim, İstihdam ve Sosyal Girişimcilik

Komisyon görüşmelerinde, kuşaklar arası yoksulluğun önlenmesinde eğitimin belirleyici rolü vurgulanmıştır. Yardım alan ailelerin çocuklarında "yardım alma alışkanlığının" kalıcı hale gelmesinin önemli bir risk olduğu belirtilmiştir. Eğitim ve istihdam politikalarının yerel ekonomik ihtiyaçlarla uyumlu şekilde tasarlanması gerektiği ifade edilmiştir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Kuşaklar arası yoksulluğun devam etmesi.
- Mesleki eğitimlerin istihdam ile bağlantısının zayıf kalması.
- Gençlerin eğitim ve iş gücünden kopması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Çocuk ve gençlere yönelik burs, akademik destek ve rehberlik programlarının artırılması.
- Yerel ekonomiye uygun mesleki eğitim ve sosyal girişimcilik merkezlerinin kurulması.
- İstihdam garantili eğitim modellerinin geliştirilmesi.

4. Hizmet Süreçlerinde Bilgi Paylaşımı ve Koordinasyon

Komisyon görüşmelerinde, sosyal destek hizmetlerinin farklı kurumlar tarafından yürütülmesine rağmen bilgi paylaşımının sınırlı kalmasının, hizmetlerin etkinliğini azaltan temel bir sorun alanı olduğu ifade edilmiştir. Yazılı ve sözlü söylemlerde; aynı haneye birden fazla kurum tarafından benzer desteklerin sağlandığı, buna karşın bazı ailelerin ihtiyaçları olmasına rağmen destek mekanizmalarına erişemediği durumların yaşandığı paylaşılmıştır. Bu durumun, sosyal destek hizmetlerinde bütüncül değerlendirme yapılmasını zorlaştırdığı ve kaynakların verimli kullanımını olumsuz etkilediği vurgulanmıştır.

Tehditler ve Risk Alanları

- Sosyal destek hizmetlerinin farklı kurumlar tarafından birbirinden bağımsız yürütülmesi.
- Aynı hanelere benzer desteklerin birden fazla kez sağlanması, bazı hanelerin ise sistem dışında kalması.
- Başvuru ve değerlendirme süreçlerinin uzun ve karmaşık olması.
- Vatandaşların hangi destek için hangi kuruma başvuracağını net biçimde bilememesi.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Sosyal destek alanında faaliyet gösteren kurumlar arasında hizmet süreçlerini kolaylaştıracak bilgi paylaşım mekanizmalarının oluşturulması.
- Vatandaşların sosyal destek başvurularını tek bir merkez üzerinden yapabilmesine imkân tanıyan entegre başvuru ve yönlendirme sistemlerinin yaygınlaştırılması.
- Dijital sistemlerin, kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuatla uyumlu ancak hizmet sunumunu yavaşlatmayacak biçimde yapılandırılması.
- Sosyal destek süreçlerinde kullanılan dijital altyapıların, ailelerin ihtiyaçlarının bütüncül biçimde değerlendirilmesine olanak sağlayacak şekilde geliştirilmesi.

5. Değerler Eğitimi ve Toplumsal Dayanıklılığın Güçlendirilmesi

Komisyon görüşlerinde, sosyal destek mekanizmalarının yalnızca maddi ihtiyaçları karşılayan yapılar olarak değil bireylerin ve ailelerin toplumsal yaşama aktif ve sorumlu katılımını destekleyen bir çerçeve içinde ele alınması gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda değerler eğitimi, finansal okuryazarlık ve tasarruf bilinci gibi alanların sosyal destek süreçlerini tamamlayıcı unsurlar olarak değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Sosyal desteklerin, ailelerin kaynakları daha bilinçli kullanmasını ve uzun vadeli refahlarını güçlendirmesini destekleyecek bilgi ve farkındalık çalışmalarıyla birlikte sunulmasının önemine dikkat çekilmiştir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Sosyal desteklerin amacına uygun ve sürdürülebilir biçimde kullanılmasını destekleyecek rehberlik mekanizmalarının yetersizliği.
- Toplumsal düzeyde sosyal desteklere ilişkin yanlış veya eksik bilgilere dayalı algıların oluşması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Sosyal destek programları kapsamında finansal okuryazarlık ve tasarruf bilinci kazandırmaya yönelik eğitim ve bilgilendirme çalışmalarının yaygınlaştırılması.
- Değerler eğitiminin; sorumluluk, paylaşım, dayanışma ve kaynakların bilinçli kullanımı temaları çerçevesinde, sosyal destek süreçlerine destekleyici bir unsur olarak entegre edilmesi.

-Sosyal desteklerin amacı, kapsamı ve kullanımına ilişkin toplumsal farkındalığı artıracak bilgilendirme faaliyetlerinin planlanması.

6. İyi Uygulama Örnekleri ve Karşılıklılık Temelli Sosyal Destek Modelleri

Komisyon görüşmelerinde, sosyal desteklerin yalnızca pasif bir yardım süreci olarak değil bireyin sürece aktif katılımını teşvik eden karşılıklılık temelli modellerle sunulmasının daha kalıcı ve güçlendirici sonuçlar doğurduğu ifade edilmiştir. Katılımcılar; eğitim, danışmanlık ve beceri geliştirme programlarına eşlik eden sosyal desteklerin, bireylerin bu süreçleri daha anlamlı ve değerli görmesini sağladığını vurgulamıştır. Bu yaklaşımın, hem destekten yararlanan bireyin motivasyonunu artırdığı hem de desteklerin amaçlanan etkiyi üretmesini kolaylaştırdığı belirtilmiştir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Sosyal desteklerin pasif biçimde sunulması nedeniyle bireyin sürece yeterince dâhil olmaması.
- Destek alan bireylerin potansiyel, ilgi ve ihtiyaçlarının yeterince görünür kılınamaması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Sosyal desteklerin; eğitim, psikososyal destek, beceri geliştirme veya rehberlik programlarına aktif katılım ile birlikte yapılandırılması.
- Yaş grubu, yaşam döngüsü ve ihtiyaçlara göre modüler ve esnek eğitim içeriklerinin geliştirilmesi.
- Destek alan bireyler için ilgi, yetenek ve ihtiyaçları ortaya koyan bireysel değerlendirme ve yönlendirme süreçlerinin oluşturulması.
- Eğitim ve destek programlarının, sosyal yardım sürecinin ayrılmaz bir parçası olarak konumlandırılarak, bireyin sürece emek ve sorumlulukla katılımının teşvik edilmesi.

Çıktılar ve Sonuçlar

Sosyal Destek Mekanizmaları ve Aile Refahı Komisyonu tarafından yürütülen çalışmalar, sosyal destek politikalarının aile refahı üzerindeki etkilerinin yalnızca maddi yardım düzeyiyle açıklanamayacağını açık biçimde ortaya koymuştur. Yazılı söyleşiler, föy kitapçıklarında yer alan komisyon üyelerinin belirttiği saha notları ve komisyon oturumlarında alınan ses kayıtlarının deşifre edilmesiyle elde edilen bulgular; sosyal destek sistemlerinin ailelerin psikolojik dayanıklılığı, toplumsal katılımı ve uzun vadeli güçlenmesi üzerinde belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir. Komisyonun en çarpıcı çıktılarından biri, sosyal desteklerin geçici rahatlama sağladığı ancak izleme, rehberlik ve yönlendirme içermediği durumlarda aile refahında kalıcı bir iyileşme oluşturmadığı yönündeki ortak tespittir.

Özellikle saha uygulayıcılarının sözlü aktarımlarında, uzun süredir destek alan bazı hanelerde yardımların "rutin bir gelir kalemi" gibi algılandığı; buna karşılık psikososyal destek, eğitim ve istihdamla ilişkilendirilen destek modellerinde ailelerin daha kısa sürede güçlenme gösterdiği örneklerle ifade edilmiştir. Ses kayıtlarında sıkça tekrar eden bir diğer bulgu, kurumlar arası eş güdüm eksikliğinin aileler açısından ciddi bir belirsizlik yarattığı yönündedir. Katılımcılar, aynı ailenin birden fazla kurumla ayrı ayrı temas kurmak zorunda kalmasının hem hizmete erişimi zorlaştırdığını hem de destek süreçlerini parçalı hale getirdiğini vurgulamıştır. Yazılı söylemlerde ise özellikle kırsal bölgelerde, hangi destekten kimlerin yararlanabileceğine dair bilginin yeterince açık olmamasının, ailelerin destek sistemlerine duyduğu güveni zayıflattığı ifade edilmiştir. Komisyonun dikkat çekici bir diğer çıktısı, psikososyal destek hizmetlerinin sosyal yardım süreçlerine eşlik etmediği durumlarda, ekonomik yoksulluğun aile içi ilişkiler üzerindeki yıpratıcı etkisinin derinleştiği yönündeki değerlendirmedir. Komisyon oturumlarında; kronik stres, umutsuzluk ve dışlanmışlık hissinin ebeveynlik becerilerini zayıflattığı, çocukların eğitim süreçlerine katılımını olumsuz etkilediği ve aile içi çatışmaları artırdığına dair somut örnekler paylaşılmıştır. Buna karşılık, danışmanlık ve rehberlik hizmetleriyle desteklenen sosyal yardım modellerinin aile içi iletişimi güçlendirdiği ve ailelerin geleceğe yönelik plan yapabilme kapasitesini artırdığı belirtilmiştir. Yazılı ve sözlü söylemlerden elde edilen güçlü bir ortak vurgu da sosyal desteklerin bireyi pasif bir alıcı konumunda bırakmaması gerektiği yönündedir. Komisyon katılımcıları; eğitim, beceri geliştirme ve rehberlik süreçlerine aktif katılımın teşvik edildiği modellerde, desteklerin hem daha anlamlı algılandığını hem de daha kalıcı sonuçlar ürettiğini ifade etmiştir. Elde edilen tüm bulgular, sosyal destek mekanizmalarının kriz odaklı ve geçici çözümlerden çıkarılarak aile yaşam döngüsünü esas alan, izleme ve güçlendirme temelli bir yapıya kavuşturulması gerektiğini ortaya koymaktadır. Komisyon, sosyal destek politikalarının yalnızca yardım dağıtımına değil aile refahını artıran uzun vadeli stratejilere dayanması gerektiği konusunda ortak bir görüş birliğine varmıştır. Bu doğrultuda raporun temel politika tavsiyeleri; sosyal desteklerin psikososyal hizmetler, eğitim ve istihdamla bütünleşik biçimde yürütülmesi, kurumlar arası koordinasyonun güçlendirilmesi, ailelerin ihtiyaç ve potansiyellerini esas alan izleme mekanizmalarının geliştirilmesi ve yerel düzeyde katılımcı, rehberlik edici uygulamaların yaygınlaştırılması yönünde şekillenmiştir. Sonuç olarak Sosyal Destek Mekanizmaları ve Aile Refahı Komisyonu çalışmaları; sosyal destek sistemlerinin aileyi bağımlı hale getiren bir yapıdan uzaklaştırılarak aileyi güçlendiren, pasif yardım anlayışı

yerine aktif katılımı teşvik eden bir yaklaşımla yeniden yapılandırılması gerektiğini ortaya koymuştur. Bu bölümde sunulan çıktılar ve tavsiyeler ise yerel ve ulusal düzeyde geliştirilecek aile odaklı sosyal politika uygulamaları için uygulanabilir ve sürdürülebilir bir yol haritası sunmayı amaçlamaktadır.

Aile İçi Risklerin Önlenmesi ve Koruyucu Yerel Politikalar

Komisyon Özeti

Şura kapsamında yürütülen komisyon çalışmaları, aile içi risklerin önlenmesi ve aile refahının güçlendirilmesi amacıyla yerel düzeyde geliştirilebilecek koruyucu ve önleyici politika yaklaşımlarını çok boyutlu bir çerçevede ele almak üzere oluşturulmuştur. Yerel yönetimler, akademi, sosyal hizmet, psikoloji, eğitim ve sivil toplum alanlarından uzmanların katılımıyla yapılandırılan bu multidisipliner komisyon; aile içi şiddet, ihmal ve kırılganlıkların yalnızca bireysel ya da geçici sorunlar değil erken müdahale, kurumsal koordinasyon ve sürdürülebilir kamu politikalarıyla yönetilmesi gereken toplumsal risk alanları olduğu kabulünden hareket etmiştir. Bu doğrultuda komisyon; aileyi güçlendiren yerel mekanizmaların geliştirilmesi, risklerin erken aşamada tespit edilmesi ve şiddetsiz yaşam kültürünün yerel düzeyde kalıcı biçimde inşa edilmesine yönelik bütüncül çözüm önerileri üretmeyi amaçlamıştır.

Komisyon çalışmaları; merkezi yönetim temsilcileri, yerel yönetim temsilcileri, akademisyenler, sosyal hizmet uzmanları, psikologlar, rehberlik uzmanları ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerinden oluşan çok paydaşlı ve multidisipliner bir yapı tarafından yürütülmüştür. Bu geniş temsil yelpazesi, aile içi risklerin yalnızca bireysel ya da kriz odaklı bir sorun alanı olarak değil psikoloji, sosyoloji, eğitim ve sosyal hizmet boyutlarıyla saha deneyimi ve uygulama temelli bir perspektif içinde ele alınmasını mümkün kılmıştır. Akademik bilgi birikimi ile saha pratiğinin bütünleştirildiği bu süreçte, aile refahını koruyucu ve geliştirici politikaların bilimsel temellere dayandırılması hedeflenmiş; toplumsal haklar, yapısal eşitsizlikler ve kırılganlık alanları çözüm önerilerinin merkezine alınmıştır.

Komisyonun çalışma çerçevesi, aile içi risklerin erken dönemde tespit edilmesi ve derinleşmeden yönetilebilmesi anlayışı üzerine inşa edilmiştir. Bu doğrultuda yerel yönetimlerin izleme, erken uyarı, yönlendirme ve koordinasyon işlevlerini üstlenen koruyucu bir konumda olması gerektiği vurgulanmıştır. Mahalle ölçeğinde muhtarlıklar, okul rehberlik servisleri, aile sağlığı merkezleri ve sosyal hizmet birimleri aracılığıyla oluşturulacak izleme ağlarının, risk göstergelerinin erken aşamada fark edilmesine olanak tanıyacağı değerlendirilmiştir. Multidisipliner yaklaşım gereği, bu ağların yalnızca fiziksel risklerle sınırlı kalmayıp psikososyal, duygusal ve ilişkisel risk parametrelerini de kapsayacak biçimde yapılandırılması temel hedeflerden biri olarak belirlenmiştir.

Kurumsal koordinasyon ve veri yönetimi komisyon çalışmalarının bir diğer temel odak alanını oluşturmuştur. Aile içi şiddet ve ihmal ile mücadelede etkinliğin artırılabilmesi; sosyal hizmetler, emniyet birimleri, sağlık kuruluşları, eğitim kurumları ve sivil toplum örgütleri arasında düzenli ve güvenli bilgi paylaşımını mümkün kılan yerel koordinasyon mekanizmalarının güçlendirilmesine bağlıdır. Bu kapsamda dijital yönlendirme sistemleri, yerel başvuru haritaları ve topluluk temelli destek ağlarının geliştirilmesi; kurumsal kopuklukların azaltılması ve koruyucu politikaların sahaya etkin biçimde yansıtılması açısından kritik araçlar olarak değerlendirilmiştir.

Komisyon, müdahale süreçlerinin yalnızca kriz anlarına odaklanan kısa vadeli desteklerle sınırlı kalmaması gerektiği konusunda ortak bir yaklaşım benimsemiştir. Bu doğrultuda bütüncül destek modelleri çerçevesinde uzun süreli psikososyal destek, ekonomik güçlendirme, yeniden topluma uyum ve aile işlevselliğini artırmaya yönelik programların eş zamanlı olarak yürütülmesi gerektiği vurgulanmıştır. Aile danışmanlığı ve ebeveyn destek hizmetlerinin erişilebilir, düşük maliyetli ve yerel düzeyde yaygınlaştırılması; risklerin kalıcılaşmasını önleyici temel bir sosyal hizmet işlevi olarak ele alınmıştır. Aynı zamanda, yerel medya ve toplumsal etkileşim alanlarını kapsayan mağduru güçlendiren ve şiddetin normalleşmesine karşı duruş sergileyen bir iletişim dilinin benimsenmesi, toplumsal farkındalığın artırılmasında önemli bir araç olarak değerlendirilmiştir.

Mekânsal ve sosyal koruma stratejileri de komisyon çalışmalarında özel bir başlık altında ele alınmıştır. Aile bütünlüğünün zorunlu görev yerleri, mekânsal ayrılıklar ya da ekonomik nedenlerle risk altına girdiği durumlarda yerel yönetimlerin çocuklar ve aileler için koruyucu ve destekleyici programlar geliştirmesi stratejik bir müdahale alanı olarak tanımlanmıştır. Özellikle okul çağındaki çocukların psikososyal iyilik hâlinin korunması amacıyla geçici konaklama, ulaşım desteği ve aileyi bir arada tutmaya yönelik sosyal çözümlerin yerel düzey-

de uygulanabilirliği tartışılmıştır. Şiddetsiz yaşam kültürünün inşası hedefi doğrultusunda hazırlanan eğitim ve farkındalık programlarının ise yaşam boyu öğrenme perspektifiyle mahalle temelli sosyal alanlarda yaygınlaştırılması gerektiği ifade edilmiştir. Komisyon çalışmalarında yöneltilen sorular, aile içi şiddetin önlenmesinde yerel yönetimlerin rol ve sorumluluklarının tanımlanması, şiddetin normalleşmesine karşı toplumsal farkındalığın artırılması, koruyucu ve önleyici hizmet modellerinin güçlendirilmesi, kadın ve çocuklara yönelik politikaların yerel düzeyde etkin biçimde uygulanması ile aile bütünlüğünü tehdit eden mekânsal ve yapısal risklerin azaltılması başlıkları etrafında şekillenmiştir. Bu sorular, aile içi risklerin yalnızca kriz anlarında görünür hâle gelen bireysel sorunlar değil erken müdahale, kurumsal koordinasyon ve sürdürülebilir yerel politikalarla yönetilmesi gereken çok boyutlu bir sosyal politika alanı olduğu varsayımıyla yapılandırılmıştır.

Bu kapsamda komisyon soruları; yerel yönetimlerin erken uyarı ve yönlendirme mekanizmalarını nasıl geliştirebileceği, şiddet mağduru bireylerin yeniden risk altına girmesini önleyecek destek modellerinin nasıl tasarlanabileceği, koruyucu sosyal hizmetlerin psikososyal destek ve yeniden topluma uyum boyutlarıyla nasıl bütüncül hâle getirilebileceği ve kurumlar arası iş birliğinin hangi araçlarla güçlendirilebileceği konularında katılımcıların derinlemesine değerlendirme yapmasına olanak tanıyacak biçimde kurgulanmıştır. Ayrıca empati, şiddetsiz iletişim, ebeveynlik becerileri ve dijitalleşen dünyada aile rehberliği gibi alanlar, yerel yönetimlerin kolaylaştırıcı ve düzenleyici rolü çerçevesinde tartışmaya açılmıştır.

Sonuç olarak komisyon, aile içi risklerin önlenmesini bireysel farkındalık düzeyine indirgenmiş bir sorun alanı olarak değil güçlü yerel politikalar, multidisipliner kurumsal eş güdüm ve sürdürülebilir hizmet modelleriyle ele alınması gereken bir kamu sorumluluğu olarak tanımlamıştır. Bu yaklaşım doğrultusunda yerel yönetimlerin izleme, koordinasyon ve güçlendirme kapasitelerinin artırılması; erken müdahale, risk yönetimi ve şiddetsiz yaşam kültürünün yerel düzeyde kalıcı biçimde inşa edilmesinin temel koşulu olarak değerlendirilmiştir.

Giriş

Günümüzde aile kurumu; ekonomik dalgalanmalar, hızlı kentleşme, dijital dönüşüm ve sosyal izolasyon gibi çok boyutlu risk faktörlerinin baskısı altındadır. Aile içi risklerin yönetilmesi yalnızca kriz anlarında devreye giren tedbirler veya kısa vadeli sosyal yardımlarla sınırlı tutulamayacak kadar hayati bir toplumsal ödevdir. Bu bağlamda yerel yönetimler, vatandaşın hayatına en yakın temas noktası olmaları hasebiyle aile refahını

koruma ve riskleri kaynağında kurutma konusunda stratejik bir konuma sahiptir. Elinizdeki bu rapor, aileyi sadece biyolojik veya hukuki bir birim olarak değil toplumun en küçük yapı taşı olarak kabul eden bir anlayışla hazırlanmıştır. "Aile İçi Risklerin Önlenmesi ve Koruyucu Yerel Politikalar" komisyonu; şiddet, ihmal ve istismar gibi ağır sonuçlar doğuran süreçlerin, aslında çok daha önceden sinyal veren "önlenebilir" toplumsal sarsıntılar olduğu gerçeğinden hareket etmiştir.

Şehrin sosyal bağışıklık sistemini güçlendirmeyi amaçlayan bu çalışma; mevzuat eksikliklerinden mahalle bazlı erken uyarı sistemlerine, veri odaklı planlamadan şiddetsiz bir şehir dilinin inşasına kadar geniş bir perspektif sunmaktadır. Akademik bilgi birikimi ile saha pratiğini harmanlayan bu metin, Türkiye'nin yerel yönetim vizyonuna daha güvenli, daha dirençli ve şiddetten arındırılmış bir toplumsal yaşam için somut bir yol haritası sunmayı amaçlamaktadır.

Hukuk ve Mevzuat

Komisyon oturumlarında yapılan değerlendirmelerde, aile içi risklerin önlenmesine yönelik mevcut hukuki düzenlemelerin önemli bir çerçeve sunduğu ancak uygulama süreçlerinde çeşitli yapısal ve işlevsel sorunlarla karşılaşıldığı vurgulanmıştır. Katılımcılar; özellikle aile içi şiddet, ihmal, istismar ve yüksek riskli aile yapılarında, hukuki mekanizmaların erken aşamada devreye girememesinin koruyucu ve önleyici etkiyi zayıflattığını ifade etmiştir.

Mevzuatın ağırlıklı olarak müdahale ve yaptırım odaklı ilerlediği, önleyici ve koruyucu yaklaşımların ise uygulamada yeterince desteklenmediği belirtilmiştir. Ayrıca farklı kurumların yetki ve sorumluluk alanlarının kesiştiği durumlarda koordinasyon eksikliğinin risk altındaki bireyler için gecikmelere ve hak kayıplarına yol açabildiği dile getirilmiştir. Komisyon görüşmelerinde, hukuki süreçlerin aileyi bütüncül olarak ele alan çocuğun üstün yararını ve ailenin korunmasını merkeze alan bir yaklaşımla güçlendirilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur.

Tehditler ve Risk Alanları

- Aile içi şiddet, ihmal ve istismar vakalarında hukuki mekanizmaların geç devreye girmesi.
- Koruyucu ve önleyici tedbirlerin, yaptırım odaklı uygulamaların gölgesinde kalması.
- Kurumlar arası görev ve yetki sınırlarının net olmaması nedeniyle uygulamada yaşanan koordinasyon sorunları.
- Uzaklaştırma, koruma ve tedbir kararlarının izlenmesi ve denetlenmesinde yaşanan aksaklıklar.
- Çocuklar ve kırılgan aile bireyleri açısından hukuki süreçlerin yeterince anlaşılır ve erişilebilir olmaması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Aile içi risklerin erken tespiti amacıyla mevcut mevzuatın önleyici ve koruyucu hükümlerinin uygulamada daha etkin hale getirilmesi.
- Aile içi şiddet ve risk vakalarında, hukuki süreçlerin sosyal hizmet, psikososyal destek ve yerel yönetim mekanizmalarıyla eş güdüm içinde yürütülmesini sağlayacak düzenlemelerin güçlendirilmesi.
- Koruma, uzaklaştırma ve tedbir kararlarının uygulanması ve takibine yönelik izleme mekanizmalarının geliştirilmesi.
- Hukuki süreçlerin, çocukların üstün yararı ve ailenin bütünlüğünün korunması ilkeleri çerçevesinde bütüncül bir yaklaşımla ele alınması.
- Aile bireylerinin hakları, başvuru yolları ve hukuki destek mekanizmaları konusunda bilgilendirilmesini sağlayacak düzenli rehberlik ve bilgilendirme çalışmalarının yaygınlaştırılması.

Yerel Yönetimler

Komisyon değerlendirmelerinde, aile içi risklerin önlenmesi ve koruyucu politikaların güçlendirilmesinde yerel yönetimlerin kritik bir role sahip olduğu vurgulanmıştır. Yerel yönetimler, sahaya en yakın kamu birimleri olmaları ailelerle doğrudan temas kurabilmeleri ve yerel ihtiyaçları erken aşamada tespit edebilme kapasiteleri sayesinde aile içi risklerin önlenmesinde merkezi idareyi tamamlayıcı bir işlev üstlenmektedir. Aile içi şiddet, ihmal, istismar ve yüksek riskli aile yapıları çoğu zaman erken dönemde görünür olmayan ancak yerel düzeyde doğru mekanizmalarla fark edilebilecek süreçlerdir. Bu bağlamda yerel yönetimlerin, yalnızca kriz anlarında devreye giren müdahale birimleri olarak değil; riskleri önceden tespit eden koruyucu ve destekleyici hizmetleri yaygınlaştıran yapılar olarak konumlanması gerektiği ifade edilmiştir. Komisyon görüşmelerinde, yerel yönetimlerin aile içi risklere yönelik çalışmalarını; sosyal hizmetler, hukuk, psikososyal destek ve güvenlik boyutlarını birlikte ele alan bütüncül bir yaklaşımla yürütmesinin önemi üzerinde durulmuştur. Yerel yönetimlerin, merkezi mevzuat çerçevesi içinde hareket etmekle birlikte yerelin özgün ihtiyaçlarına uygun esnek ve önleyici politikalar geliştirebilme kapasitesinin güçlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.
Ayrıca yerel yönetimlerin ilgili kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve meslek elemanlarıyla iş birliği içinde çalışmasının; aile içi risklerin izlenmesi, erken uyarı mekanizmalarının oluşturulması ve koruyucu hizmetlerin sürdürülebilirliği açısından temel bir gereklilik olduğu vurgulanmıştır.
Bu kapsamda yerel düzeyde geliştirilecek politikaların yalnızca müdahaleye değil aileyi güçlendirmeye, güvenli yaşam alanları oluşturmaya ve kırılgan grupları korumaya odaklanması gerektiği ifade edilmiştir.

1. Mahalle Temelli Önleyici Ekip Modeli

Komisyon oturumlarında ve katılımcı söylemlerinde vurgulandığı üzere aile içi riskler ve toplumsal kırılganlıklar çoğu zaman ani bir kriz şeklinde değil mahalle ölçeğinde ortaya çıkan küçük ancak süreklilik gösteren sinyaller aracılığıyla kendini göstermektedir. Okul devamsızlığı, aile içi gerilimlerin artması, ekonomik kırılganlıklar ve sosyal izolasyon gibi göstergeler, erken aşamada tespit edilmediğinde daha ağır risklere dönüşebilmektedir.

Bu çerçevede Mahalle Temelli Önleyici Ekip Modeli, yerel yönetimler bünyesinde oluşturulacak kriz ortaya çıkmadan önce riskleri izlemeyi ve önleyici müdahaleyi amaçlayan çok paydaşlı bir yapı olarak tanımlanmaktadır. Modelin temel hedefi; sorunlar görünür bir krize dönüşmeden önce mahalle düzeyinde koruyucu ve destekleyici mekanizmaları devreye sokmaktır.

Komisyon görüşlerinde, mevcut sosyal hizmet uygulamalarının büyük ölçüde kriz sonrası müdahaleye odaklandığı, bu durumun hem sorunların derinleşmesine hem de kamu kaynaklarının daha yüksek maliyetlerle kullanılmasına yol açtığı ifade edilmiştir. Mahalle temelli önleyici ekip yaklaşımı, bu reaktif yapının yerine proaktif, izleyici ve koruyucu bir hizmet anlayışının yerleştirilmesini hedeflemektedir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Sosyal hizmetlerin ağırlıklı olarak kriz anında devreye girmesi nedeniyle mahalle düzeyinde ortaya çıkan erken risk göstergelerinin (okul devamsızlığı, aile içi gerilim, ekonomik yoksunluk) sistematik biçimde izlenememesi.
- Kurumlar arası iletişim eksikliği nedeniyle risk sinyallerinin dağınık kalması ve bütüncül değerlendirme yapılamaması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Yerel yönetimler bünyesinde; muhtarlar, okul rehberlik servisleri, aile sağlığı merkezleri ve sosyal hizmet birimlerinin temsil edildiği mahalle temelli önleyici ekipler oluşturulmalıdır.
- Bu ekipler aracılığıyla kriz sonrası müdahale yaklaşımı yerine risklerin erken aşamada tespit edildiği ve yönlendirildiği düzenli izleme mekanizmaları kurulmalıdır.
- Kamu kurumları ve yerel yönetimler arasında kişisel verilerin korunması ilkesine uygun şekilde, mahremiyet esaslı ve sınırlı veri paylaşımını mümkün kılan iş birliği protokolleri geliştirilmelidir.

2. Veriye Dayalı Sosyal Planlama ve Yerel İhtiyaç Analizi

Sosyal hizmetlerin etkin ve sürdürülebilir biçimde yürütülebilmesi, kaynakların sınırlı; ihtiyaçların ise çok boyutlu ve

değişken olduğu gerçeğinin doğru analiz edilmesini gerektirir. Geleneksel yaklaşımlar, çoğu zaman toplumsal sorunlara ancak görünür hale geldikten sonra müdahale edebilmekte; bu durum hem müdahale maliyetlerini artırmakta hem de sorunların derinleşmesine yol açabilmektedir.

Veriye dayalı sosyal planlama yaklaşımı ise, farklı kurumlardan elde edilen nicel ve nitel verilerin bütüncül biçimde değerlendirilmesini sağlayarak yerel yönetimlerin kent ölçeğinde sosyal ihtiyaçları daha sağlıklı biçimde analiz etmesine imkân tanır. Bu kapsamda geliştirilecek yerel ihtiyaç analizleri, sosyal hizmetlerin önceliklendirilmesi ve kaynakların dengeli kullanımı açısından stratejik bir zemin oluşturmaktadır.

Tehditler ve Risk Alanları

- Sosyal yardım verileri ile sosyal ve psikososyal ihtiyaçlara ilişkin göstergelerin bütüncül biçimde değerlendirilememesi.
- Yerel yönetim kaynaklarının, ihtiyaç yoğunluğu gözetilmeksizin dağınık ve plansız biçimde kullanılması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Mahalle bazlı ekonomik, sosyal ve psikososyal göstergelerin bir arada değerlendirildiği yerel ihtiyaç analizleri yapılmalıdır.
- Sosyal hizmet ve destek programları, sahadan elde edilen veriler doğrultusunda önceliklendirilerek planlanmalıdır.
- Sosyal yardım başvuruları, eğitim ve sağlık göstergeleri gibi veriler üzerinden yerel düzeyde düzenli izleme ve değerlendirme mekanizmaları oluşturulmalıdır.

3. Çok Paydaşlı Koordinasyon

Toplumsal sorunlar doğası gereği çok boyutludur; bir çocuğun eğitim sorunu aynı zamanda sağlığı, güvenliği ve ailenin ekonomik durumunu doğrudan etkiler. Ancak mevcut yapıda her kurum sorunun sadece bir parçasına kendi sınırları içinden bakmaktadır. Kurumlar arasındaki bu parçalanmayı engelleyerek yerel yönetim, kamu otoriteleri ve sivil toplumu ortak bir amaç doğrultusunda birleştirmeyi hedefler. Gerçek bir koruma ağı ancak hiçbir vakanın kurumlar arası boşluklara düşmediği, bütüncül bir koordinasyonla mümkündür.

Tehditler ve Risk Alanları

- Kurumlar arası izolasyon (emniyet, sağlık, yerel yönetim kopukluğu), vakaların bürokrasi içinde kaybolması ve tekrar eden işlemler.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Politika üretim süreçlerine akademisyenler, STK'ler ve saha uygulayıcıları

dahil edilerek kurumlar arasındaki iletişim eksikliğinin önlenmesi.
- Tüm paydaşların (Emniyet, Sağlık, Yerel Yönetimler) erişebileceği, hızlı müdahale imkanı tanıyan ortak bir dijital platform kurulmalıdır.
- Pilot bölgelerde farklı kurum temsilcilerinin bir arada çalıştığı koordinasyon birimleri açılmalıdır.

4. Mekanda Sosyal Güvenlik

Bir kentin fiziksel yapısı, o kentte yaşayanların sosyal güvenliği ve refahı ile doğrudan ilişkilidir. Mekansal adalet, sosyal hizmetlerin sadece ekonomik desteklerle sınırlı kalmayıp güvenli sokaklar, erişilebilir ulaşım ve sosyal aidiyet duygusunu besleyen kamusal alanlarla desteklenmesini gerektirir. Özellikle kentsel dönüşüm ve göç gibi süreçlerin yarattığı sosyal kopuşlar, bireyleri ve aileleri izolasyona sürüklemektedir. Bu nedenle kentsel mekanın aile bağlarını koparan değil aksine toplumsal dayanışmayı güçlendiren bir koruma kalkanı olarak yeniden tasarlanması önem taşımaktadır.

Tehditler ve Risk Alanları

- Kentsel dönüşüm veya ekonomik göç nedeniyle aile bağlarının kopması.
Sosyal izolasyon ve fiziksel çevrenin güvensizliği.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Yer değiştirmek zorunda kalan aileler için sadece barınma değil mahalle düzeyinde sosyal uyum destekleri sunulmalıdır.
- Parçalanmış ailelerin fertleri arasındaki bağı korumak için ücretsiz ulaşım ve geçici konaklama gibi hizmetler kurumsallaştırılmalıdır.
- Kamusal alanlar, yüksek standartlı aydınlatma ve güvenli sosyal donatılarla "Aile Dostu Şehir" hale getirilmelidir.

5. Şiddetle Mücadelede Yerel Düzeyde Farkındalık ve Koruyucu İletişim Stratejileri

Komisyon görüşmeleri ve katılımcı föylerinden elde edilen bulgular, aile içi şiddetle mücadelenin yalnızca hukuki ve kolluk temelli müdahalelerle sınırlı kalmasının yeterli olmadığını ortaya koymuştur. Katılımcılar, özellikle yerel düzeyde kullanılan dilin, sunulan hizmetlerin ve bilgilendirme çalışmalarının çoğu zaman şiddeti görünmez kılan veya meseleyi bireysel bir sorun olarak ele alan bir çerçeve içinde kaldığını vurgulamıştır. Saha verileri, şiddet yaşayan bireylerin önemli bir bölümünün yaşadıklarını "aile meselesi", "özel durum" ya da "kaçınılmaz bir süreç" olarak tanımladığını; bu algının yardım arama davranışını geciktirdiğini ve risklerin derinleşmesine neden olduğunu göstermektedir. Bu nedenle yerel yönetimlerin, aile içi şiddeti açık biçimde bir hak ihlali ve kamusal sorumluluk alanı olarak ele alan ko-

ruyucu iletişim stratejileri geliştirmesi gerekmektedir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Aile içi şiddetin özel alanla sınırlı bir sorun olarak algılanması.
- Mağdurun yardım talep etmesini zorlaştıran damgalayıcı ve belirsiz iletişim dili.
- Yerel düzeyde bilgilendirme çalışmalarının parça parça ve süreklilikten yoksun olması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Yerel yönetimler tarafından yürütülen tüm bilgilendirme, yönlendirme ve destek süreçlerinde; aile içi şiddetin bir hak ihlali olduğunu vurgulayan, açık ve net bir iletişim dili benimsenmelidir.
- Kadın, çocuk ve aileye yönelik hizmet birimlerinde görev yapan personel için aile içi riskleri tanıma ve doğru yönlendirme becerilerini güçlendirmeye yönelik düzenli hizmet içi eğitimler planlanmalıdır.
- Mahalle ölçeğinde yürütülecek bilgilendirme çalışmalarında; şiddet türleri, başvuru yolları ve koruyucu mekanizmalar sade ve anlaşılır biçimde anlatılmalıdır.
- Yerel yönetimlerin görünür alanlarında (belediye hizmet binaları, sosyal tesisler, mahalle merkezleri) aile içi şiddetle mücadeleye ilişkin bilgilendirici ve yönlendirici materyaller süreklilik esasına göre sunulmalıdır.

6. Süreklilik Esasına Dayalı Eğitim ve Uygulayıcı Kapasitesinin Güçlendirilmesi

Komisyon oturumlarında yapılan sözlü tartışmalar ve katılımcı föylerinde yer alan yazılı görüşler birlikte değerlendirildiğinde, aile içi risklerin önlenmesine yönelik politikaların sahada etkili olabilmesinin hizmeti sunanların bilgi, tutum ve uygulama düzeyindeki yeterliliğiyle doğrudan ilişkili olduğu vurgulanmıştır. Katılımcılar, mevcut uygulamalarda eğitimlerin çoğunlukla kısa süreli ve dönemsel kaldığını; bu durumun sahadaki pratiklere yeterince yansımadığını ifade etmiştir. Komisyon oturumlarında özellikle farklı birimlerde görev yapan personelin aynı vakaya farklı yaklaşabildiği, bu durumun hem hizmetin sürekliliğini hem de müdahalelerin etkililiğini zayıflattığı dile getirilmiştir. Ayrıca uygulayıcıların ortak bir mesleki dil ve çerçeveye sahip olmamasının, ailelerle yürütülen süreçlerde güven ilişkisini zorlaştırdığına dikkat çekilmiştir. Bu bağlamda eğitim ihtiyacının yalnızca bilgi aktarımı değil sahada karşılaşılan durumlara yönelik ortak bir yaklaşım geliştirilmesi açısından ele alınması gerektiği belirtilmiştir. Komisyon katılımcıları, aile içi risklerle mücadelede görev alan tüm yerel yönetim birimlerinin (doğrudan sosyal hizmet sunan birimler başta olmak üzere zabıta, halkla ilişkiler, saha ekipleri ve yönlendirme yapan diğer temas noktalarının) benzer temel ilkeler çer-

çevesinde hareket etmesinin önemini vurgulamıştır. Eğitim süreçlerinin yalnızca belirli risk gruplarıyla sınırlı kalmaması; tüm hizmet sunanları kapsayan süreklilik arz eden bir yapı içinde ele alınması gerektiği ifade edilmiştir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Eğitim faaliyetlerinin tek seferlik ve proje bazlı kalması.
- Sahada görev yapan birimler arasında yaklaşım ve uygulama farklılıklarının oluşması.
- Ortak bir mesleki ve etik dilin yeterince gelişmemesi.
- Bilgi düzeyindeki farkların, ailelerle kurulan ilişkide güvensizlik yaratması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Aile içi risklerin önlenmesi alanında görev alan tüm yerel yönetim personeline yönelik, süreklilik esasına dayalı eğitim programlarının planlanması.
- Eğitim içeriklerinin yalnızca teorik bilgiyle sınırlı kalmayarak sahada karşılaşılan vaka örnekleri ve uygulama deneyimleri üzerinden yapılandırılması.
- Kurum içi ve kurumlar arası hizmet sunumunda ortak bir mesleki dil ve yaklaşım geliştirilmesini destekleyecek rehber dokümanların oluşturulması.
- Eğitim süreçlerinin hizmet sunumunun kalitesini izlemeye ve geliştirmeye yönelik düzenli değerlendirme mekanizmalarıyla desteklenmesi.

Çıktılar ve Sonuçlar

Aile İçi Risklerin Önlenmesi ve Koruyucu Yerel Politikalar Komisyonu kapsamında gerçekleştirilen şura oturumları, yazılı katılımcı föyleri ve oturumlara ait ses kayıtlarının sistematik analizi sonucunda; aile içi şiddet, ihmal, psikolojik baskı ve görünmeyen risk alanlarının çoğunlukla kriz noktasına ulaştıktan sonra görünür hâle geldiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular, mevcut müdahale mekanizmalarının ağırlıklı olarak sonuç odaklı çalıştığını oysa aile içi risklerin erken aşamada tespit edilmesini mümkün kılacak koruyucu ve önleyici yaklaşımlara duyulan ihtiyacın giderek arttığını ortaya koymuştur. Komisyon görüşmelerinde öne çıkan temel çıktılardan biri aile içi risklerin yalnızca bireysel sorunlar olarak değil ekonomik kırılganlık, sosyal izolasyon, iletişim kopukluğu ve çevresel faktörlerle birlikte ele alınması gerektiğidir. Katılımcılar, aile içi şiddet ve ihmale ilişkin vakaların büyük bölümünde, sorunların uzun süre fark edilmediğini veya farklı kurumlar tarafından parçalı biçimde ele alındığını ifade etmiştir. Bu durumun hem müdahale süreçlerini geciktirdiği hem de aileler üzerindeki zararı derinleştirdiği vurgulanmıştır. Yerel yönetimlerin bu süreçteki rolü, yalnızca kriz anında devreye giren bir destek sağlayıcı olmaktan öte mahalle düzeyinde aileleri tanıyan risk sinyallerini izleyen ve önleyici müdahaleleri mümkün kılan bir koordinasyon birimi olarak ta-

nımlanmıştır. Ses kayıtlarında özellikle, mahalle, okul, sağlık ve yerel hizmet birimlerinin birbirinden kopuk çalışmasının riskleri görünmez kıldığına dikkat çekilmiştir. Buna karşılık, yerel yönetimler bünyesinde kurulacak koruyucu ve önleyici yapıların, aile içi riskleri erken aşamada tespit edebileceği ifade edilmiştir. Komisyon çıktıları, aile içi risklerle mücadelede yalnızca hukuki yaptırımların yeterli olmadığını; psikososyal destek, rehberlik ve farkındalık çalışmalarının bütüncül bir çerçevede ele alınması gerektiğini göstermektedir. Yazılı föylerde ve sözlü katkılarda, ailelerin çoğu destek mekanizmalarına nasıl erişeceklerini öğrenemedikleri ve bu nedenle riskli durumların uzun süre gizli kaldığı yönünde ortak bir görüş oluşmuştur. Bu bağlamda, yerel düzeyde erişilebilir danışmanlık ve yönlendirme mekanizmalarının güçlendirilmesi temel bir politika ihtiyacı olarak belirlenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda komisyon; aile içi risklerin önlenmesinin, şehir yaşamının genel güvenlik ve refah düzeyiyle doğrudan ilişkili olduğunu vurgulamıştır. Güvenli kamusal alanlar, güçlü mahalle ilişkileri, erişilebilir destek hizmetleri ve hak temelli bilgilendirme çalışmaları, aile içi risklerin azaltılmasında tamamlayıcı unsurlar olarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak Aile İçi Risklerin Önlenmesi ve Koruyucu Yerel Politikalar Komisyonu çalışmaları, yerel yönetimlerin aileyi merkeze alan koruyucu politikalar geliştirmesinin zorunlu olduğunu ortaya koymuştur. Erken tespit, kurumlar arası koordinasyon, erişilebilir danışmanlık hizmetleri ve toplumsal farkındalık çalışmalarını içeren bu yaklaşım; aile içi risklerin derinleşmeden ele alınmasını ve şehir genelinde daha güvenli, dayanıklı bir sosyal yapı inşa edilmesini hedeflemektedir.

Bu rapor kapsamında sunulan çıktı ve politika tavsiyeleri; komisyon oturumlarında alınan ses kayıtlarının deşifreleri, katılımcıların yazılı olarak ilettiği föyler ve yapılan tematik analizler doğrultusunda oluşturulmuş; tüm komisyon katılımcılarının görüş ve katkıları esas alınarak şekillendirilmiştir.

Kültürel Kimlik ve Değer Aktarım

Komisyon Özeti

Kültürel Kimlik, Değer Aktarımı ve Aile Komisyonu; aile kurumunun kültürel süreklilik içerisindeki merkezi rolünü, değerlerin kuşaklar arası aktarımını ve şehir yaşamının bu süreçler üzerindeki etkisini çok boyutlu bir yaklaşımla ele almak amacıyla oluşturulmuştur. Komisyon çalışmaları, kültürel kimliğin yalnızca geçmişten devralınan bir miras değil güncel sosyal ilişkiler, eğitim süreçleri, dijitalleşme, medya ve yerel yönetim politikalarıyla sürekli yeniden üretilen dinamik bir yapı olduğu kabulüyle yürütülmüştür.

Komisyon oturumlarına katılım, kültürel kimlik ve değer aktarımı ve aile konusunun disiplinler arası niteliğini yansıtacak biçimde geniş bir kurumsal ve mesleki yelpazede gerçekleşmiştir. Katılımcılar arasında yerel yönetim temsilcileri, merkezi idareye bağlı birimler, üniversitelerde görev yapan akademisyenler, eğitimciler, psikoloji ve sosyal hizmet alanında çalışan uzmanlar, kültür ve sanat alanında faaliyet gösteren paydaşlar, medya ve iletişim alanı temsilcileri ile sivil toplum kuruluşları yer almıştır. Ayrıca sahada aktif olarak çalışan uygulayıcıların katkıları, teorik değerlendirmelerin pratik gözlemlerle desteklenmesine imkân tanımıştır.

Yerel yönetim temsilcilerinin yoğun katılımı, kültürel kimliğin korunması ve değer aktarımının desteklenmesinde yerel düzeyde geliştirilebilecek politika ve uygulamalara odaklanılmasını sağlamıştır. Yerel yönetimlerin kültür, sosyal hizmetler; gençlik ve aile alanlarında yürüttüğü çalışmalar, komisyon tartışmalarında önemli bir referans noktası oluşturmuştur. Akademik alandan gelen katılımcılar ise kültürel kimlik, aidiyet ve değer aktarımı konularını sosyolojik, psikolojik ve pedagojik çerçevelerle ele alarak bilimsel bir zemin sunmuştur. Sivil toplum temsilcileri ve saha çalışanları, özellikle aile yapısında gözlemlenen dönüşümleri ve kuşaklar arası etkileşimde yaşanan sorunları uygulamaya dayalı örneklerle aktarmıştır.

Komisyon oturumlarında yöneltilen sorular, kültürel kimliğin aile yaşamı içerisindeki konumunu ve güncel toplumsal dönüşümlerle ilişkisini ortaya koyacak şekilde yapılandırılmıştır. Soruların odaklandığı temel alanlar; aile içinde kültürel değerlerin nasıl aktarıldığı, bu

aktarımın hangi noktalarda zayıfladığı ve hangi unsurlar tarafından desteklendiği üzerinde yoğunlaşmıştır.

Özellikle hızlı kentleşme, dijitalleşme ve medya etkisinin, geleneksel değer aktarım mekanizmalarını nasıl dönüştürdüğü tartışılmıştır. Bu kapsamda ele alınan bir diğer önemli başlık, nesiller arası ilişkiler ve toplumsal aidiyet duygusu olmuştur. Komisyon üyeleri, kuşaklar arasındaki değer farklılıklarının doğal bir süreç olmakla birlikte; bu farkların sağlıklı bir iletişim ve etkileşim ortamı oluşturulamadığında kopuşa dönüşebileceğine dikkat çekmiştir. Mahalle kültürünün zayıflaması, ortak yaşam alanlarının azalması ve aile büyüklerinin gündelik yaşamdan giderek dışlanması, değer aktarımını olumsuz etkileyen faktörler arasında değerlendirilmiştir. Soruların odaklandığı alanlardan biri de dijitalleşme, medya ve popüler kültürün aile yapısı ve değer aktarımı üzerindeki etkileri olmuştur. Dijital mecralarda sunulan içeriklerin, çocuk ve gençlerin değer dünyasını şekillendirmede güçlü bir rol oynadığı; ailelerin bu süreçte yeterli rehberlik mekanizmalarına sahip olmadığı yönündeki değerlendirmeler öne çıkmıştır. Bu bağlamda yasaklayıcı yaklaşımlar yerine, bilinçlendirme ve alternatif içerik üretiminin önemi vurgulanmıştır. Komisyon çalışmalarında ayrıca eğitim sisteminin ve okul-aile iş birliğinin değer aktarımındaki rolü ele alınmıştır. Okulların yalnızca akademik bilgi aktaran kurumlar değil aynı zamanda kültürel değerlerin pekiştirildiği sosyal alanlar olması gerektiği ifade edilmiştir. Aile, okul ve yerel yönetimler arasında kurulacak güçlü iş birliklerinin, kültürel sürekliliğin sağlanmasında kritik bir işlev üstleneceği değerlendirilmiştir.

Bu çerçevede komisyon oturumları; mevcut durumun nitel bir analizinin yapılması, kültürel kimlik ve değer aktarımını tehdit eden risk alanlarının tespit edilmesi ve bu risklere karşı geliştirilebilecek politika önerilerinin tartışılması amacıyla yürütülmüştür. Katılımcı görüşleri doğrultusunda kültürel kimliğin korunmasının, yalnızca bireysel çabalarla değil yerel yönetimler başta olmak üzere tüm paydaşların sorumluluk aldığı bütüncül bir politika yaklaşımıyla mümkün olabileceği vurgulanmıştır. Komisyon çalışmaları sonucunda elde edilen değerlendirmeler, kültürel kimlik ve değer aktarımının aile yaşamı üzerinden güçlendirilmesine yönelik politika tavsiyelerinin geliştirilmesine temel oluşturmuştur. Bu raporun giriş bölümünü oluşturan söz konusu değerlendirmeler, ilerleyen bölümlerde sunulan analiz ve öneriler için kavramsal ve yönetsel bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır.

Giriş

Toplumsal yapının en temel hücresi olan aile, kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılmasında tarih boyunca stratejik bir köprü görevi görmüştür. Ancak modernleşme, hızlı kentleşme ve dijitalleşme süreçleri; bireyin kimlik inşasını, aile içi iletişim dinamiklerini ve geleneksel değer aktarım mekanizmalarını köklü bir değişime uğratmıştır. Günümüzde kültürel kimlik sadece geçmişten devralınan statik bir miras değil küresel etkiler ile yerel değerlerin etkileşimiyle sürekli yeniden üretilen dinamik bir olgu haline gelmiştir.

Bu rapor, kültürel kimliğin korunması ve değer aktarımının sürekliliği için ailenin rolünün önemini gözden geçirmek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmanın temel ekseni; şehir hayatının getirdiği sosyal izolasyon, kuşaklar arası iletişim kopukluğu ve dijital mecraların dönüştürücü etkileri gibi güncel risklere karşı yerel yönetimler, akademi ve sivil toplum iş birliğiyle geliştirilebilecek çözüm yollarını analiz etmektir.

Metin boyunca mahalle kültüründen dijital ebeveynliğe, eğitimde okul-aile iş birliğinden yerel yönetimlerin stratejik sorumluluklarına kadar geniş bir yelpazede politika önerileri sunulmaktadır. Temel hedef, kültürel değerleri nostaljik birer öğe olmaktan çıkarılıp gündelik yaşamın yaşayan bir parçası haline getirilmesi ve toplumsal aidiyet duygusunun güçlendirilmesidir.

Hukuk ve Mevzuat

Komisyon değerlendirmelerinde, aileyi ve kültürel değerleri korumaya yönelik mevcut mevzuatın ve yasal düzenlemelerin uygulamada yeterince etkin olmadığı vurgulanmıştır. Özellikle sosyal sorunların (madde bağımlılığı, riskli gençlik davranışları vb.) erken tespiti ve aile içindeki kültürel aşınmanın önlenmesi noktasında, hukuki mekanizmaların yerel uygulamalarla desteklenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Hukukun yalnızca yaptırım gücüyle değil rehberlik, önleyicilik ve farkındalık boyutlarıyla da sahada görünür olması gerektiği dile getirilmiştir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Mevcut yasal düzenlemelerin pratik yaşamda ve mahalle ölçeğinde karşılık bulamaması.
- Madde bağımlılığı ve benzeri ağır sosyal sorunlarda risk altındaki gençlerin erken tespitinde idari ve hukuki süreçlerin yetersiz kalması.
- Ailelerin sahip oldukları haklar ve çocukların korunmasına yönelik yasal imkânlar konusunda yeterli bilgiye sahip olmaması.
- Televizyon dizileri ve dijital medya içeriklerinin aile yapısı üzerinde oluşturduğu kültürel aşınmaya karşı denetim ve

koruyucu mekanizmaların sınırlı kalması.
- Toplumda değer kavramına ilişkin algı karmaşasının, hukuki ve sosyal normların uygulanmasını zorlaştırması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Nikâh dairelerinde verilen bilgilendirme hizmetlerinin sembolik düzeyde kalmaması; evlilik öncesi hak ve sorumlulukları içeren zamana yayılmış ve uygulamalı bir "evlilik okulu" modelinin geliştirilmesi.
- Ailevi sorunların hukuki ve psikososyal boyutlarıyla birlikte ele alınabilmesi amacıyla belediyeler bünyesinde erişilebilir Aile Danışmanlığı ve Hukuki Rehberlik Merkezlerinin yaygınlaştırılması.
- Bu kapsamda Konya Büyükşehir Belediyesi bünyesinde hâlihazırda hizmet veren Aile Danışmanlık Merkezlerinin, iyi uygulama örneği olarak değerlendirilmesi; ancak bu hizmetlerin toplum tarafından yeterince bilinmediği gerçeği dikkate alınarak görünürlüklerinin artırılması.
- Mevcut danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin yalnızca başvuruya dayalı değil mahalle ölçeğinde tanıtım ve önleyici bilgilendirme faaliyetleriyle desteklenmesi.
- Belediyelerin danışmanlık merkezleri için kamu spotları, sosyal medya, billboardlar ve dijital platformlar üzerinden hedef kitleye uygun bilgilendirme kampanyaları yürütmesi.
- MEB ve yerel yönetimlerin iş birliğiyle, çocukların ve gençlerin hak bilinci, ebeveynlik sorumlulukları ve aile içi hukuki süreçlere ilişkin farkındalıklarını artıracak ortak eğitim ve rehberlik programlarının geliştirilmesi.
- Aile hakları, çocuk koruma mekanizmaları ve değer aktarımını destekleyen içeriklerin, gizil öğrenmeyi teşvik edecek biçimde kamusal alanlarda ve dijital mecralarda sunulması.

Yerel Yönetimler

Yerel yönetimlerin aile ve kültürel sürdürülebilirlik üzerine yürüteceği çalışmaları kapsayan bu metin, toplumsal sürekliliğin en temel taşı olan kültürel kimliğin ve aile kurumunun korunmasını merkeze almaktadır. Günümüzde şehir yaşamının hızlanması, çekirdek aile yapısının yaygınlaşması ve ortak yaşam alanlarının daralması gibi faktörler, kültürel değerlerin kuşaklar arası aktarımını sekteye uğratmaktadır. Bu noktada yerel yönetimler, değerlerin yalnızca geçmişe ait sembolik anlatılar olarak kalmasını önlemek ve bu değerleri gündelik yaşam pratiklerine entegre etmekle yükümlüdür. Aile içi değer aktarımının sadece sözlü değil davranışlar ve ortak deneyimler yoluyla gerçekleştiği göz önüne alındığında, yerel yönetimlerin aile büyüklerini sürece aktif dâhil eden ve aile temelli kültürel yaşamı destekleyen programları yaygınlaştırması önem taşımaktadır. Nesiller arası ilişkilerin za-

yıflaması, kültürel aktarımda ciddi bir kırılma alanı oluştururken aile büyüklerinin gündelik yaşamdan dışlanması toplumsal aidiyet duygusunu da zedelemektedir. Bireyin kendisini ailesine, mahallesine ve şehrine ait hissetmesi için yerel yönetimlerin kuşaklar arası etkileşimi destekleyen mahalle temelli projeler geliştirmesi, ortak kültürel üretim alanları oluşturması ve sosyal izolasyonu engelleyecek rehberlik çalışmalarına öncelik vermesi gerekmektedir. Özellikle dijitalleşmenin ve popüler kültürün getirdiği tüketim odaklı yaşam tarzı, çocuklar ve gençler için yeni sosyalleşme alanları yaratırken ailelerin rehberlik rolünü zorlaştırmaktadır. Bu dijital dönüşüm sürecinde yerel yönetimlerin dijital ebeveynlik ve medya okuryazarlığı eğitimlerini yaygınlaştırarak teknolojiyi kültürel yabancılaşma aracı olmaktan çıkarıp bilinçli bir iletişim kanalına dönüştürmesi stratejik bir hedeftir. Mahalle kültürünün zayıflaması ve sosyal temasın sınırlanması, kültürel sürekliliği tehdit eden bir diğer yapısal sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerel yönetimler; mahalle şenlikleri, ortak kullanım alanları ve hatta dijital mahalle uygulamalarıyla toplumsal bağları yeniden güçlendirmelidir. Bunun yanı sıra, ebeveynlik rollerindeki yetersizlikleri ve aile içi iletişim sorunlarını gidermek adına aile okullarının kurulması, okul-aile-yerel yönetim iş birliklerinin güçlendirilmesi ve değer temelli eğitim programlarının hayata geçirilmesi sürdürülebilir bir gelecek için şarttır. Tüm bu süreçlerin hukuki bir zeminle desteklenmesi, yerel yönetimler bünyesinde hak temelli bilgilendirme ve danışmanlık hizmetlerinin artırılması ile mümkündür.

Sonuç olarak yerel yönetimler, kültürel politikaları parçalı bir yapıdan kurtararak bütüncül bir stratejik vizyon çerçevesinde yürütmelidir. İyi uygulama örneklerinin izlenmesi, kurumlar arası koordinasyonun sağlanması ve aile odaklı politikaların yerel yönetimin tüm hizmet alanlarına entegre edilmesi, kültürel sürdürülebilirliğin temel anahtarıdır. Şehirlerin sadece fiziksel değil ruhsal ve kültürel dokusunu da korumak amacıyla hazırlanacak strateji belgeleri, yerel yönetimleri toplumsal kimliğin korunmasında belirleyici bir konuma taşıyacaktır.

1.Aile İçinde Kültürel Kimliğin Korunması

Komisyon değerlendirmelerinde kültürel kimlik; aile kurumunun taşıyıcı unsuru, toplumsal aidiyetin inşası ve sürekliliğin temel dayanağı olarak ele alınmıştır. Katılımcılar, kültürel değerlerin kuşaklar arası aktarımının tarihsel olarak büyük ölçüde aile içerisinde; masallar, geleneksel anlatılar ve gündelik yaşam pratikleri yoluyla gerçekleştiğini, ancak günümüzde bu aktarımın giderek zayıfladığını ifade etmiştir. Özellikle şehir yaşamının hızlanması, çekirdek aile

yapısının yaygınlaşması, ortak yaşam alanlarının daralması ve dijitalleşmenin getirdiği sentetik hayatlar, kültürel aktarımı kesintiye uğratan temel unsurlar arasında değerlendirilmiştir.
Aile içi değer aktarımının yalnızca sözlü ve didaktik anlatılarla değil davranış, rol model olma, ortak deneyimler ve davranış dili (sofra adabı, nezaket kuralları vb.) yoluyla gerçekleştiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda kültürel kimliğin korunmasının, aile yaşamının gündelik akışıyla doğrudan ilişkili olduğu ifade edilmiştir. Değerlerin güncel bir karşılık üretmeden yalnızca geçmişe referans veren sembolik ve nostaljik anlatılara indirgenmesi, kültürel sürekliliği zayıflatan temel bir risk alanı olarak tanımlanmıştır.

Tehditler ve Risk Alanları

- Geleneksel değerlerin ve yerel dilin (ağız, deyimler) günlük pratiklerde karşılığını yitirmesi.
- Kültürün yaşayan bir unsur olmaktan çıkıp sadece geçmişe özlem nesnesi haline gelmesi.
- Sosyal medya ve dizilerin "evdeki yabancılar" yaratarak aile içi iletişimi ve geleneksel rol modellerini aşındırması.
- Aile büyüklerinin (dede-nine) aktarım sürecinden dışlanması ve çekirdek ailenin kültürel yalnızlığa itilmesi.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- "Kültür Evleri", "Dede-Nine-Torun Merkezleri" ve "Kuşak Buluşma Noktaları" gibi yerel programların yaygınlaştırılması.
- Yerel yönetimler eliyle "Dijital Masal Arşivleri" ve "Şehir Hafıza Müzeleri" kurularak çocuklara yönelik yerli dijital içeriklerin desteklenmesi.
- Evlilik öncesi eğitimlerin ve "Ebeveyn Okullarının" yaygınlaştırılarak anne-babaların rol model olma becerilerinin güçlendirilmesi.
- Okul servislerinde kültürel müziklerin kullanılması ve yerel tarihi yerlere düzenlenen kültürel bağlamlı gezilerle gizil öğrenmenin desteklenmesi.
- Bayram sofraları, komşuluk etkinlikleri ve "komşuluk danışmanlığı" gibi toplumsal dayanışmayı güçlendiren uygulamaların modern şehir hayatına uyarlanması.

2. Nesiller Arası İlişkiler ve ToplumVsal Aidiyet

Komisyon üyeleri, nesiller arası ilişkilerin zayıflamasını kültürel değer aktarımında temel kırılma alanlarından biri olarak değerlendirmiştir. Kuşaklar arasındaki farklılıkların doğal olduğu ancak bu farklılıkların sağlıklı bir iletişim zemini bulunmadığında çatışmaya ve kopuşa dönüştüğü ifade edilmiştir. Aile büyüklerinin gündelik yaşamdan dışlanması ve ortak zaman alanlarının azalması, bu süreci derinleştiren unsurlar arasında yer almıştır. Toplumsal aidiyet duygusunun bireyin kendisini aileye, mahalleye ve

şehre ait hissetmesiyle güçlendiği vurgulanmıştır. Aidiyet duygusunun zayıflaması, yalnızlaşma ve toplumsal çözülme risklerini beraberinde getirmektedir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Kuşaklar arası iletişim kopukluğu.
- Ortak deneyim alanlarının azalması.
- Aidiyet duygusunun zayıflaması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Nesiller arası etkileşimi destekleyen mahalle temelli projelerin geliştirilmesi.
- Ortak kültürel üretim ve paylaşım alanlarının oluşturulması.
- Aile içi iletişimi güçlendiren rehberlik çalışmalarının yaygınlaştırılması.
- Yerel yönetimler eliyle kültürel mirasın korunması ve tanıtılması amacıyla gönüllü gruplar oluşturulması.

3. Dijitalleşme, Medya ve Popüler Kültür

Dijitalleşme ve medya, komisyon değerlendirmelerinde kültürel değer aktarımını en fazla etkileyen alanlardan biri olarak ele alınmıştır. Katılımcılar, dijital mecralarda sunulan içeriklerin büyük ölçüde tüketim odaklı ve hızlı değişen değerler sunduğunu; bunun aile içi etkileşim üzerinde dönüştürücü bir etkisi olduğunu ifade etmiştir. Dijital dünyanın, çocuklar ve gençler için güçlü bir sosyalleşme alanına dönüşmesi, ailelerin rehberlik rolünü daha da kritik hâle getirmiştir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Dijital bağımlılık ve ekran süresinin artması.
- Aile içi yüz yüze iletişimin azalması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Dijital ebeveynlik ve medya okuryazarlığı eğitimlerinin yaygınlaştırması.
- Yerel ve kültürel içerik üretiminin desteklenmesi.
- Dijital alanların bilinçlendirici bir yaklaşımla kullanılması.
- Yerel yönetimler tarafından Dijital Arşivlerin oluşturulması.
- Yerel yönetimlerin, bölgesel kültürel değerleri ve aile geleneklerini içeren dijital kütüphaneler kurulumu.
- Gençlerin dijital araçlarıyla kendi aile hikayelerini anlatmasını sağlayacak atölyeler düzenlenmesi.

4. Mahalle Kültürü ve Ortak Yaşam Alanları

Mahalle kültürünün zayıflaması, komisyon tarafından değer aktarımını doğrudan etkileyen yapısal bir sorun olarak değerlendirilmiştir.
Ortak yaşam alanlarının azalması, komşuluk ilişkilerinin zayıflaması ve sosyal temasın sınırlanması, kültürel aktarım süreçlerini sekteye uğratmaktadır.

Tehditler ve Risk Alanları

- Sosyal izolasyon.
- Mahalle bağlarının kopması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Mahalle şenlikleri ve kültürel buluşmaların desteklenmesi.
- Mahallelerde ortak kullanım alanlarının artırılması.
- Dijital mahalle uygulamalarıyla sosyal bağların güçlendirilmesi.
- Her mahallenin kendi düşüncelerini yansıtan kültür evleri oluşturması. Bu evler; mahalle sakinlerinin buluşabileceği, bilgi paylaşımı yapılabileceği ve etkinlikler düzenleyebileceği şekilde düzenlenmesi.

5. Aile Yaşam Becerileri

Aile yaşam becerilerinin güçlendirilmesi, değer aktarımının sürdürülebilirliği açısından kritik görülmüştür. Komisyon üyeleri, ebeveynlerin değişen toplumsal koşullar karşısında desteklenmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Tehditler ve Risk Alanları

- Ebeveynlik rollerinde yetersizlik.
- Aile içi iletişim sorunlarının artması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Aile okulları ve ebeveyn eğitim programlarının yaygınlaştırılması.
- Değer temelli iletişim eğitimlerinin geliştirilmesi.
- Okul–aile–yerel yönetim iş birliklerinin güçlendirilmesi.

6. İyi Uygulama Örnekleri ve Kurumlar Arası İş Birliği

Komisyon çalışmalarında özellikle Konya'da uygulanan başarılı modellerin birer rehber olarak ele alınması ve bu uygulamaların sürdürülebilirliği için kurumlar arası koordinasyonun hayati önem taşıdığı vurgulanmıştır. Yerel yönetimlerin niyetinin çözüm için en büyük adım olduğu, ancak bu niyetin somut iş birlikleriyle (MEB, Belediye, STK) desteklenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Şura oturumlarında yapılan değerlendirmeler, aile içi değer aktarımının ve kültürel sürekliliğin yalnızca bireysel çabalarla değil yerel düzeyde kurumsallaştırılmış hafıza ve anlatı mekanizmalarıyla sürdürülebilir hale getirilebileceğini ortaya koymuştur.

Anadolu, Orta Asya ve Balkanlar başta olmak üzere geniş bir kültürel havzaya yayılan masallar, sözlü anlatılar ve yerel hikâyeler; aile yapısını, toplumsal normları ve ahlaki referansları kuşaklar boyunca taşıyan temel jeokültürel kodları barındırmaktadır. Ancak dijitalleşme sürecinde bu anlatı mirasının parçalı, denetimsiz ve bağlamından kopuk biçimde aktarılması, hem kültürel hafızanın zayıflamasına hem de çocuklar açısından

pedagojik riskler oluşmasına neden olmaktadır. Bu çerçevede yerel yönetimlerin öncülüğünde, Dijital Masal Arşivi ile Şehir Hafıza Müzesinin birbirini tamamlayan bütüncül bir yapı olarak kurgulanması önerilmektedir. Dijital Masal Arşivi; masalları, halk anlatılarını ve sözlü kültür ürünlerini yalnızca metin olarak değil yerel ağız, anlatım biçimi ve bağlamsal özellikleri korunacak şekilde sesli ve görsel formatlarda kayıt altına almayı hedeflemektedir. Böylece masallar, yaşayan kültürel unsurlar olarak korunurken kuşaklar arası aktarımın dijital ortamda da süreklilik kazanması sağlanacaktır.

Şehir Hafıza Müzesi ise bu dijital arşivin fiziksel ve dijital uzantısı olarak şehre ait tarihsel anlatıları, aile yaşamına dair pratikleri, mahalle kültürünü, geleneksel üretim biçimlerini ve yerel hafızayı bir araya getiren bütünleşik bir merkez işlevi görecektir. Kent müzelerinden farklı olarak bu yapı, yalnızca geçmişi sergileyen bir alan değil yaşayan üreten ve güncellenen bir hafıza platformu olarak tasarlanacaktır. Dijital altyapı sayesinde masallar, belgeseller, sözlü tarih kayıtları ve kültürel içerikler hem müze içinde hem de çevrim içi platformlar aracılığıyla aileler, öğrenciler ve eğitimciler için erişilebilir hale getirilecektir.

Yerel yönetimlerin kültür ve tanıtım birimleri aracılığıyla bu içeriklerin belgesel, animasyon, kısa film ve dijital eğitim materyallerine dönüştürülmesi; aile ve şehir temasını merkeze alan kültürel üretimlere öncülük edilmesi önerilmektedir. Sonuç olarak Dijital Masal Arşivi ve Şehir Hafıza Müzesi'nin entegre biçimde yapılandırılması; yerel yönetimlerin Aile Dostu Şehir vizyonunu kültürel, eğitsel ve sosyal politikalarla bütünleştiren stratejik bir adım olarak değerlendirilmiştir. Bu yaklaşım, şehirlerin yalnızca fiziki mekânlar değil değer üreten, hafıza taşıyan ve aileyi koruyucu bir sosyal çevre sunan yaşam alanları haline gelmesine katkı sağlayacaktır.

Tehditler ve Risk Alanları

- Yerel yönetimler, Milli Eğitim Bakanlığı ve STK'lar arasındaki stratejik eylem planı eksikliği nedeniyle verimli iş birliklerinin kurulamaması.
- Kültürel aktarımın ve eğitimlerin yaygınlaştırılamaması veya kısa süreli kalması sonucu sağlıklı bir devamlılığın sağlanamaması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve yerel yönetimlerin birlikte düzenleyeceği milli eğitim planlarının hayata geçirilmesi, özellikle ebeveynlik ve aile becerileri konusunda belediyelerin okullara entegre olması.
- İmkanı kısıtlı illere ulaşmak ve iyi uygulama örneklerini taşımak amacıyla "Kardeş Belediye" mekanizmasının aktif kullanılması. "Kardeş Belediye Ağı" üzerinden büyük belediyelerin küçük olan-

lara aile danışmanlığı ve sosyal hizmetler konusunda mentörlük yapması.

Çıktılar ve Sonuçlar

Kültürel kimlik, aile kurumu ve değer aktarımı arasındaki ilişkinin incelendiği komisyon çalışmalarında; aile, toplumsal sürekliliğin temel taşı ve kültürel mirasın en önemli taşıyıcısı olarak tanımlanmıştır. Günümüzde şehir yaşamının getirdiği hız, çekirdek aile yapısının yaygınlaşması ve fiziksel yaşam alanlarının daralması, geleneksel aktarım mekanizmalarını sekteye uğratmaktadır. Bu süreçte değer aktarımının sadece sözlü bir anlatıdan ibaret kalmaması aksine gündelik yaşam pratiklerine, davranış modellerine ve ortak deneyimlere dönüştürülmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Özellikle değerlerin sadece nostaljik birer unsur olarak ele alınması kültürel kopuş riskini artırmaktadır. Nesiller arası ilişkilerde gözlemlenen iletişim kopuklukları, kültürel süreklilik açısından en kritik risk alanlarından biri olarak tespit edilmiştir. Aile büyüklerinin gündelik yaşamın dışına itilmesi ve kuşaklar arası ortak zaman dilimlerinin azalması, toplumsal aidiyet duygusunu zayıflatmaktadır. Bu bağlamda bireyin kendisini ailesine, mahallesine ve şehrine ait hissetmesini sağlayacak mahalle temelli projelerin geliştirilmesi, ortak kültürel üretim alanlarının oluşturulması ve yaşlı kuşakların bilgi ve deneyimlerini gençlere aktarabileceği etkileşim modellerinin kurulması önem taşımaktadır. Dijitalleşme, medya ve popüler kültürün etkisiyle değişen sosyalleşme biçimleri, ailelerin rehberlik rolünü zorlaştırmaktadır. Tüketim odaklı ve hızlı değişen dijital içerikler, yabancılaşmayı tetiklerken aile içi yüz yüze iletişimi azaltmaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak yasaklayıcı yaklaşımlar yerine dijital ebeveynlik ve medya okuryazarlığı eğitimlerinin yaygınlaştırılması teknolojinin kültürel bir yabancılaşma aracı değil bilinçli bir iletişim kanalı olarak kullanılması gerektiği ortaya konmuştur.

Mahalle kültürünün zayıflaması ve sosyal izolasyonun artması, kültürel aktarımı doğrudan tehdit eden yapısal sorunlar olarak belirlenmiştir. Yerel yönetimlerin, mahalle şenlikleri ve ortak kullanım alanları gibi fiziksel ve sosyal imkânlarla komşuluk bağlarını yeniden güçlendirmesi beklenmektedir. Ayrıca eğitim süreçlerinde okul-aile-yerel yönetim iş birliğinin artırılması ve anne baba rollerini destekleyen "aile okulları" gibi yapıların kurulması, stratejik bir ihtiyaç olarak vurgulanmıştır.

Hukuki ve kurumsal boyutta ise aileyi korumaya yönelik mevzuatın uygulamada daha etkin kılınması ve hak temelli bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiği görülmüştür. Kurumlar arası koordinasyon eksikliği ve projelerin süreksizliği, kültürel politikaların etkisini zayıflatmaktadır. Bu nedenle yerel yönetimlerin kültürel sürdürülebilirliği bir stratejik vizyon belgesine dönüştürmesi ve aile

odaklı politikaları belediyecilik hizmetlerine entegre etmesi nihai bir çözüm önerisi olarak sunulmuştur.

Bu rapor, komisyon başkanları ve komisyon üyelerinin katkılarıyla hazırlanmış; tüm komisyon katılımcılarının onayı, kabulü ve mutabakatı doğrultusunda nihai hâlini almıştır.

Aile Dostu Şehir

Komisyon Özeti

Aile Dostu Şehir Komisyonu; şehirlerin aile yaşamını destekleyen fiziksel, sosyal ve yönetsel boyutlarını bütüncül bir yaklaşımla ele almak amacıyla oluşturulmuştur. Komisyon çalışmaları; aile yapısının korunması ve güçlendirilmesi, yaşam kalitesinin artırılması ve şehirlerin aile dostu bir perspektifle yeniden değerlendirilmesi hedefi doğrultusunda yürütülmüştür.

Komisyon katılımcıları; yerel yönetimler, merkezi idare temsilcileri, akademi, sağlık kurumları, şehircilik ve planlama alanında çalışan uzmanlar, hukuk ve sivil toplum temsilcileri ile saha uygulayıcılarından oluşan çok paydaşlı bir yapı sergilemiştir. Bu çeşitlilik, aile dostu şehir yaklaşımının yalnızca sosyal politikalarla sınırlı kalmaması; mekânsal planlama, hukuk, sağlık, kültür ve yönetişim boyutlarıyla birlikte ele alınmasına imkân sağlamıştır.

Yerel yönetim temsilcilerinin yoğun katılımı, aile dostu şehir politikalarının yerel düzeyde uygulanabilirliğine yönelik güçlü bir zemin oluşturmuştur. Bunun yanı sıra üniversitelerden ve akademik kurumlardan katılım sağlayan üyeler, bilimsel ve kuramsal çerçevenin güçlendirilmesine katkı sunmuştur.

Merkezi idare ve il müdürlükleri düzeyindeki temsil, mevzuat ve kamu politikalarıyla uyumun değerlendirilmesine olanak tanımıştır. Sağlık, hukuk ve sivil toplum alanlarından gelen katılımcılar ise aile yaşamını etkileyen risk alanlarının sahadan gelen gözlemlerle ele alınmasını sağlamıştır.

Komisyon çalışmalarında yöneltilen sorular; şehirlerin aile yaşamı üzerindeki etkileri, kamusal alanların aile dostu niteliği, psikososyal destek mekanizmaları, dijitalleşmenin aile yapısına yansımaları, hukuki ve yönetsel çerçeve, iyi uygulama örnekleri ve yerel yönetimlerin rolü başlıkları etrafında şekillenmiştir. Sorular, katılımcıların kendi uzmanlık alanları ve kurumsal deneyimleri doğrultusunda değerlendirme yapmalarına imkân tanıyacak şekilde yapılandırılmıştır.

Bu çerçevede komisyon oturumları; mevcut durumun analiz edilmesi, aile yaşamını tehdit eden unsurların tespit edilmesi ve bu tehditlere karşı geliştirilebilecek politika önerilerinin tartışılması amacıyla yürütülmüştür. Katılımcı görüşleri doğrultusunda aile dostu şehir anlayışının yalnızca fiziksel düzenlemelerle değil sosyal destek, eğitim, hukuk ve yönetişim alanlarını kapsayan çok boyutlu bir politika alanı olduğu vurgulanmıştır. Komisyon çalışmaları sonucunda elde edilen değerlendirmeler, Aile Dostu

Şehir vizyonunun yerel yönetimler başta olmak üzere tüm paydaşlar tarafından benimsenmesi ve uygulanmasına yönelik politika tavsiyelerinin geliştirilmesine temel oluşturmuştur.

Giriş

Aile; bireyin doğumundan itibaren fiziksel, duygusal, sosyal ve kültürel gelişiminin temelini oluşturan en önemli sosyal yapıdır. Toplumsal dayanışmanın, kültürel aktarımın ve sosyal refahın sürdürülebilirliği büyük ölçüde aile yapısının güçlülüğü ile ilişkilidir. Günümüzde hızlı kentleşme, dijitalleşme, ekonomik dalgalanmalar, göç hareketleri ve afetler gibi çok boyutlu toplumsal değişimler, aile yapısını ve aile içi ilişkileri doğrudan etkilemektedir. Bu dönüşüm süreci, şehirlerin yalnızca fiziksel mekânlar olarak değil aynı zamanda aile yaşamını destekleyen sosyal sistemler olarak ele alınmasını zorunlu kılmaktadır.

Aile Dostu Şehir Komisyonu kapsamında gerçekleştirilen şura oturumları, şehirlerin aile yaşamı üzerindeki etkilerini çok boyutlu bir perspektifle ele almayı amaçlamıştır. Oturumlarda kamu kurumları temsilcileri, yerel yönetimler, akademisyenler, saha çalışanları ve sivil toplum paydaşları tarafından dile getirilen görüşler, aile dostu şehir politikalarının geliştirilmesine yönelik önemli bir veri kaynağı oluşturmuştur. Bu rapor, söz konusu oturumlarda dile getirilen görüşlerin sistematik biçimde analiz edilmesiyle hazırlanmıştır. Katılımcıların değerlendirmeleri doğrultusunda mevcut durum analiz edilmiş, aile yaşamını tehdit eden risk alanları belirlenmiş ve bu risklere karşı uygulanabilir politika tavsiyeleri geliştirilmiştir. Raporun temel amacı aile dostu şehir vizyonunun yerel yönetimler başta olmak üzere tüm paydaşlar tarafından benimsenmesine ve uygulanmasına katkı sunmaktır.

Hukuk ve Mevzuat

Katılımcılar, aileyi koruyucu mevzuatın uygulamada yeterince karşılık bulmadığını ifade etmiştir. Mevzuat ile saha uygulamaları arasındaki uyumsuzluklar, ailelerin haklara erişimini zorlaştıran önemli bir sorun alanı olarak değerlendirilmiştir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Mevzuatın yerel düzeyde etkin uygulanamaması.
- Ailelerin haklar konusunda yeterince bilgilendirilmemesi.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Yerel yönetimler bünyesinde ailelere yönelik hukuki danışmanlık hizmetlerinin artırılması.
- Aile hakları konusunda bilgilendirici çalışmalar yapılması.

- Mevzuat uygulamalarının izlenmesine yönelik mekanizmaların kurulması.

Yerel Yönetimler

Günümüz kentsel planlama süreçlerinde şehirlerin fiziksel yapısının aile yaşamı üzerindeki belirleyici etkisi, yerel yönetimlerin en temel gündem maddelerinden birini oluşturmaktadır. Mevcut kentsel mekânların büyük ölçüde yetişkin ve araç odaklı tasarlanması; çocukların, yaşlıların ve engelli bireylerin ihtiyaçlarının ikincil planda kalmasına neden olmaktadır. Bu durum ailelerin sosyal bağlarını zayıflatırken mahalle ölçeğinde güvenli oyun ve yeşil alanların yetersizliği yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir. Hızlı ve plansız kentleşme ile kamusal alanların ticari önceliklerle tasarlanması gibi risklere karşı yerel yönetimlerin aile odaklı tasarım ilkelerini benimsemesi; park, oyun alanı ve yeşil alanlarda güvenlik, aydınlatma ve erişilebilirlik standartlarını yükseltmesi önem taşımaktadır.

Kentsel mekânın yanı sıra ailelerin psikososyal destek hizmetlerine erişimi de toplumsal refahın ayrılmaz bir parçasıdır. Ekonomik zorluklar, afetler ve aile içi çatışmalar gibi durumlarda destek mekanizmalarının yetersiz kalması, hizmetlerin çoğunlukla sorun ortaya çıktıktan sonra devreye girmesine neden olmaktadır. Oysa koruyucu ve önleyici hizmetlerin yerel düzeyde yaygınlaştırılması, aile içi sorunların derinleşmesini önleyebilecek en temel unsurdur.

Bu kapsamda, ruh sağlığı hizmetlerine yönelik toplumsal farkındalığın artırılması ve yerel yönetimler bünyesinde ücretsiz, ulaşılabilir danışmanlık merkezleri ile kriz dönemlerine müdahale edebilecek çok disiplinli ekiplerin kurulması gerekmektedir.

Dijital dönüşümün hızı da aile yapısı üzerinde hem fırsatlar hem de ciddi riskler barındırmaktadır. Dijital araçların bilinçsiz kullanımı aile içi iletişimi zayıflatıp bağımlılık riskini artırırken doğru kullanım eğitim ve kamu hizmetlerine erişim gibi avantajlar sunmaktadır. Yerel yönetimler bu süreci yasaklayıcı bir tutumla değil dijital farkındalık eğitimleri, dijital detoks temalı aile etkinlikleri ve çocuklar için güvenli dijital alanlar oluşturarak düzenleyici bir yaklaşımla yönetmelidir. Bu süreçte aile bireylerinin problem çözme, duygusal dayanıklılık ve ebeveynlik becerilerinin güçlendirilmesi için sürekli eğitim programları, atölye çalışmaları ve okul-aile-yerel yönetim iş birlikleri teşvik edilmelidir.

Tüm bu hizmetlerin kalıcı ve etkili olabilmesi, güçlü bir hukuki zemin ve kurumlar arası eş güdümle mümkündür. Aileyi koruyucu mevzuatın sahada tam karşılık bulması için yerel düzeyde hukuki danışmanlık hizmetleri artırılmalı ve aileler hakları konusunda bilinçlendirilmelidir. Ayrıca kurumlar arası koordinasyon eksikliğini gidermek adına iyi uygulama örneklerinin paylaşıldığı ortak havuzlar oluşturulmalı ve başarılı pilot projeler sürdürülebilir hale getirilmelidir.

1. Aile Dostu Kentsel Mekanlar ve Kamusal Alanlar

Komisyon oturumlarında en sık vurgulanan konulardan biri, şehirlerin fiziksel yapısının aile yaşamı üzerindeki belirleyici etkisi olmuştur. Katılımcılar, mevcut kentsel mekânların büyük ölçüde yetişkin ve araç odaklı planlandığını; çocukların, yaşlıların ve engelli bireylerin ihtiyaçlarının ise ikincil planda kaldığını ifade etmiştir. Bu durumun ailelerin birlikte vakit geçirme olanaklarını sınırladığı ve sosyal bağları zayıflattığı belirtilmiştir.

Özellikle mahalle ölçeğinde güvenli oyun alanlarının, yeşil alanların ve dinlenme mekânlarının yetersizliği, aile yaşam kalitesini olumsuz etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır. Katılımcılar, ailelerin çocuklarıyla birlikte kamusal alanlarda bulunmaktan çekindiğini, güvenlik ve erişilebilirlik sorunlarının bu durumu pekiştirdiğini dile getirmiştir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Hızlı ve plansız kentleşme süreçleri. Kamusal alanların ticari kullanım önceliğiyle tasarlanması.
- Çocuk, yaşlı ve engelli güvenliğinin yeterince gözetilmemesi.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Yerel yönetimlerin kentsel planlama süreçlerinde aile odaklı tasarım ilkelerini benimsemesi.
- Mahalle ölçeğinde park, oyun alanı ve yeşil alanların artırılması.
- Kamusal alanlarda güvenlik, aydınlatma ve erişilebilirlik standartlarının yükseltilmesi.

2. Psikososyal Destek Hizmetleri ve Koruyucu Önleyici Yaklaşımlar

Katılımcı görüşleri, ailelerin psikososyal destek hizmetlerine erişimde önemli güçlükler yaşadığını ortaya koymuştur. Özellikle ekonomik zorluklar, afetler, göç ve aile içi çatışmalar gibi durumlarda destek mekanizmalarının yetersiz kaldığı ifade edilmiştir. Psikososyal destek hizmetlerinin çoğunlukla sorun ortaya çıktıktan sonra devreye girdiği, oysa koruyucu ve önleyici hizmetlerin güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Yerel yönetimlerin bu alandaki rolü, katılımcılar tarafından özellikle önemsenmiştir. Ailelere yakın, ulaşılabilir ve ücretsiz destek hizmetlerinin yaygınlaştırılmasının aile içi sorunların derinleşmesini önleyebileceği ifade edilmiştir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Psikososyal destek hizmetlerinin merkezi yapılara bağımlı olması.
- Kriz dönemlerinde hızlı ve koordineli müdahale eksikliği.
- Ruh sağlığı hizmetlerine yönelik toplumsal farkındalığın düşük olması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Yerel yönetimler bünyesinde psikososyal destek ve danışmanlık merkezlerinin kurulması.
- Ailelere yönelik koruyucu ve önleyici ruh sağlığı programlarının yaygınlaştırılması.
- Kriz dönemleri için çok disiplinli müdahale ekiplerinin oluşturulması.

3. Dijital Dönüşüm, Dijital Riskler ve Aile Yaşamı

Dijitalleşmenin aile yaşamı üzerindeki etkileri, komisyon oturumlarında kapsamlı biçimde ele alınmıştır. Katılımcılar, dijital araçların bilinçsiz kullanımının aile içi iletişimi zayıflattığını, çocuk ve ergenlerde bağımlılık riskini artırdığını ifade etmiştir. Dijital ortamda geçirilen sürenin artmasının, aile bireyleri arasındaki yüz yüze etkileşimi azalttığına dikkat çekilmiştir.

Bununla birlikte dijital teknolojilerin doğru ve bilinçli kullanıldığında eğitim, bilgiye erişim ve kamu hizmetlerine ulaşım açısından önemli fırsatlar sunduğu da belirtilmiştir. Bu nedenle dijitalleşmenin yasaklayıcı değil düzenleyici ve bilinçlendirici bir yaklaşımla ele alınması gerektiği vurgulanmıştır.

Tehditler ve Risk Alanları

- Dijital bağımlılık ve ekran süresinin artması.
- Çocukların dijital risklere maruz kalması.
- Aile içi yüz yüze iletişimin azalması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Ailelere yönelik dijital farkındalık ve medya okuryazarlığı eğitimlerinin düzenlenmesi.
- Yerel yönetimler tarafından “dijital detoks” temalı aile etkinliklerinin desteklenmesi.
- Çocuklar için güvenli ve denetimli dijital alanların oluşturulması.

4. Eğitim, Bilinçlendirme ve Aile Yaşam Becerileri

Komisyon oturumlarında aile yaşam becerilerinin güçlendirilmesi önemli bir başlık olarak öne çıkmıştır. Katılımcılar, aile içi iletişim, problem çözme, duygusal dayanıklılık ve ebeveynlik becerilerinin desteklenmesinin toplumsal refah açısından kritik olduğunu ifade etmiştir. Özellikle ebeveynlerin değişen toplumsal koşullara uyum sağlamakta zorlandığı belirtilmiştir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Aile içi iletişim sorunlarının artması.
- Ebeveynlik rollerinde bilgi ve beceri eksikliği.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Yerel yönetimler ve ilgili kurumlar iş birliğiyle sürekli ebeveyn eğitim programlarının düzenlenmesi.
- Aile yaşam becerilerini destekleyen atölye ve seminerlerin yaygınlaştırılması.
- Okul, aile ve yerel yönetimler arasındaki iş birliklerinin güçlendirilmesi.

5. İyi Uygulama Örnekleri ve Kurumlar Arası İş Birliği

Komisyon oturumlarında iyi uygulama örneklerinin paylaşılması ve yaygınlaştırılması önemli bir ihtiyaç olarak dile getirilmiştir. Yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler arasındaki iş birliğinin güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Tehditler ve Risk Alanları

-Kurumlar arası koordinasyon eksikliği.
- İyi uygulamaların sürdürülebilir olmaması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Yerel yönetimler öncülüğünde iyi uygulama havuzlarının oluşturulması.
- Kurumlar arası iş birliğinin kurumsallaştırılması.
- Pilot projelerin yaygınlaştırılması ve izlenmesi.

6. Yerel Yönetimler ve Aile Dostu Şehir Vizyonu

Komisyon oturumlarının ortak değerlendirmesine göre yerel yönetimler aile dostu şehir vizyonunun temel paydaşıdır. Aileyi merkeze alan, kapsayıcı ve sürdürülebilir politikaların geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Tehditler ve Risk Alanları

- Aile politikalarının parçalı biçimde yürütülmesi.
- Yerel düzeyde stratejik vizyon eksikliği.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Yerel yönetimlerin aile dostu şehir strateji belgeleri hazırlaması.
- Aile politikalarının yerel yönetim hizmetlerine entegre edilmesi.
- Katılımcı ve aile odaklı yönetim anlayışının benimsenmesi.

Çıktılar ve Sonuçlar

Aile Dostu Şehir Komisyonu kapsamında gerçekleştirilen şura oturumları ve yapılan sistematik analizler neticesinde modern şehir yaşamının aile yapısı üzerindeki dönüştürücü etkisi tüm boyutlarıyla ortaya konulmuştur. Elde edilen bulgular, şehirlerin yalnızca fiziksel yapılar değil ailenin korunması ve güçlendirilmesi için yaşayan birer sosyal ekosistem olarak yeniden tasarlanması

gerektiğini göstermektedir. Bu süreçte yerel yönetimlerin, fiziki planlamadan psikososyal destek hizmetlerine, dijital dönüşüm yönetiminden hukuki rehberliğe kadar çok geniş bir yelpazede stratejik bir öneme sahip olduğu görülmüştür.

Şehirlerin fiziksel planlamasında mevcut olan araç ve yetişkin odaklı yaklaşımın yerini; çocuk, yaşlı ve engelli bireylerin ihtiyaçlarını merkeze alan güvenli, erişilebilir ve sosyal etkileşimi destekleyen mahalle ölçekli tasarımlara bırakması zorunludur. Yeşil alanların ve oyun alanlarının sadece niceliksel olarak artırılması yeterli görülmemekte; bu alanların güvenlik, aydınlatma ve ailelerin sosyal bağlarını güçlendirecek nitelikte standartlara ulaştırılması temel bir ihtiyaç olarak belirlenmiştir. Fiziksel mekânın iyileştirilmesi, ailelerin kamusal alanlara katılımını artırarak toplumsal aidiyet duygusunu pekiştirecektir.

Hizmet sunumu noktasında ise "kriz odaklı" yaklaşımdan "koruyucu ve önleyici" yaklaşıma geçiş yapılması gerektiği en önemli sonuçlardan biridir. Ailelerin ekonomik, sosyal veya psikolojik sorunlar derinleşmeden destek mekanizmalarına erişebilmesi için yerel yönetimler bünyesinde ücretsiz ve ulaşılabilir danışmanlık merkezlerinin yaygınlaştırılması hayati önem taşımaktadır. Özellikle dijitalleşmenin getirdiği bağımlılık riskleri ve aile içi iletişimin zayıflaması gibi modern tehditlere karşı yasaklayıcı olmayan ancak farkındalığı artıran eğitim programları ve dijital detoks etkinlikleri gibi yenilikçi politikaların uygulanması kararlaştırılmıştır.

Eğitim ve farkındalık çalışmaları, aile dostu şehir vizyonunun sürdürülebilirliği için temel yapı taşıdır. Ebeveynlik becerilerinin güçlendirilmesi, aile içi iletişim kanallarının açık tutulması ve bireylerin hakları konusunda bilinçlendirilmesi amacıyla yerel yönetim, okul ve sivil toplum iş birliklerinin kurumsallaştırılması hedeflenmektedir. Bu süreçte mevzuatın sahadaki uygulamalarla desteklenmesi ve ailelere yönelik yerel hukuki danışmanlık hizmetlerinin artırılması, hak temelli bir yaklaşımın yerleşmesini sağlayacaktır.

Sonuç olarak aile dostu şehir vizyonu, parçalı hizmet anlayışından uzak, tüm yerel yönetim hizmetlerine entegre edilmiş stratejik bir yönetim modelini gerekli kılmaktadır. Kurumlar arası koordinasyonun güçlendirilmesi, iyi uygulama örneklerinin bir havuzda toplanarak yaygınlaştırılması ve yerel düzeyde "Aile Dostu Şehir Strateji Belgeleri"nin hazırlanması, belirlenen politika tavsiyelerinin hayata geçirilmesindeki en kritik adımlardır. Aileyi merkeze alan bu kapsayıcı vizyonun benimsenmesi, sadece ailenin değil toplumun genel refah ve dayanıklılığının artırılmasında kilit rol oynayacaktır. Bu rapor, komisyon başkanları ve komisyon üyelerinin katkılarıyla hazırlanmış; tüm komisyon katılımcılarının onayı, kabulü ve mutabakatı doğrultusunda nihai hâlini almıştır.

Ruh Sağlığı Psikososyal Destek ve Aile İletişimi

Komisyon Özeti

Ruh Sağlığı,Psikososyal Destek ve Aile İletişimi Komisyonu, ailelerin ruh sağlığını güçlendiren hizmetleri yerel yönetimler düzeyinde bütüncül bir biçimde ele almak ve aile yapısını destekleyen sürdürülebilir politikalar geliştirmek amacıyla oluşturulmuştur. Komisyon çalışmaları; aile içi iletişimden psikolojik danışmanlığa, kriz yönetimi desteğinden okul-aile işbirliğine kadar geniş bir yelpazede, ailelerin iyi oluşunu güçlendiren uygulamaları yaygınlaştırmak ve kalıcı bir toplumsal destek sistemi kurmak hedefi doğrultusunda yürütülmüştür.

Komisyon katılımcıları; yerel yönetim temsilcileri, akademisyenler, sosyal hizmet uzmanları, uygulamacı meslek elemanları ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerinden oluşan çok paydaşlı ve multidisipliner bir yapı sergilemiştir. Bu çeşitlilik; aile içi iletişim becerilerinin yalnızca kuramsal bir bilgi alanı olarak değil psikoloji, sosyoloji, eğitim ve sosyal hizmet boyutlarıyla birlikte uygulama ve deneyim odaklı bir yaklaşımla ele alınmasına imkân sağlamıştır. Üniversitelerden katılım sağlayan akademisyenler, aile politikalarının bilimsel ve kuramsal çerçevesini güçlendirirken psikologlar, psikolojik danışmanlar ve rehberlik uzmanlarından oluşan uygulamacı grup, saha deneyimlerini ve karşılaşılan yapısal güçlükleri sürece aktarmıştır. Sivil toplum kuruluşları ise aile ve çocuk hakları penceresinden bakarak toplumsal refahı artırıcı çözüm önerilerine katkı sunmuştur.

Çalışma süreci temel olarak dört ana eksen üzerinde yoğunlaşmıştır. İlk olarak aile içi iletişim becerilerinin sadece kuramsal bilgi düzeyinde kalmayıp empati, aktif dinleme ve duygusal farkındalık gibi yetkinliklerin uygulama temelli, düşük maliyetli ve erişilebilir yerel programlarla güçlendirilmesi ele alınmıştır. İkinci odak noktası olarak yerel yönetim destekli psikolojik danışmanlık hizmetlerinde yaşanan yapısal güçlükler tespit edilmiş; dijital araçların ve saha çalışmalarının kullanımıyla hizmetin yaygınlaştırılması ile psikolog, sosyolog ve sosyal

hizmet uzmanları arasında eş güdümlü bir ekip modelinin tesisi üzerinde durulmuştur. Üçüncü olarak afet, ekonomik kriz ve kayıp gibi zorlu süreçlerde ailenin psikolojik dayanıklılığını artıracak hızlı müdahale ağlarının ve güvenli iletişim alanlarının oluşturulması stratejileri değerlendirilmiştir. Son olarak okul–aile–yerel yönetim işbirliği çerçevesinde; gençlerin ruh sağlığı, çocukların eğitime devamı ve ebeveyn farkındalığı konularında yerel yönetimlerin kolaylaştırıcı rol üstlendiği bütüncül bir rehberlik sisteminin kurgulanması tartışılmıştır.

Komisyon çalışmalarında yöneltilen sorular; aile içi iletişim becerilerinin geliştirilmesi, yerel yönetim destekli psikolojik danışmanlık hizmetlerinin kapsamı, kriz dönemlerine yönelik aile temelli psikososyal destek mekanizmaları ve okul-aile-yerel yönetim işbirliği başlıkları etrafında şekillenmiştir. Sorular, katılımcıların empati, aktif dinleme, psikolojik dayanıklılık ve dijitalleşen dünyada aile rehberliği gibi konularda kendi uzmanlık alanları ve kurumsal deneyimleri doğrultusunda derinlemesine değerlendirme yapmalarına imkân tanıyacak şekilde yapılandırılmıştır. Tüm bu süreç boyunca komisyon; psikososyal destek mekanizmalarının yerel düzeyde nasıl sürdürülebilir hale getirilebileceği, farklı uzmanlık alanları arasında etkili bir koordinasyon modelinin nasıl kurulacağı, kriz anlarında aile odaklı müdahale ağlarının hangi stratejilerle hayata geçirileceği ve özellikle okul çağında çalışan çocukların iyilik hali için hangi yerel işbirliği modellerinin uygulanabileceği sorularına yanıt aramıştır.

Bu çerçevede komisyon oturumları; mevcut destek modellerinin analiz edilmesi, aile yapısını sarsan stres unsurlarının tespit edilmesi ve bu unsurlara karşı geliştirilebilecek erişilebilir politika önerilerinin tartışılması amacıyla yürütülmüştür. Katılımcı görüşleri doğrultusunda aile içi iletişimi güçlendirmenin yalnızca bireysel bir çaba değil eğitim, koordinasyon ve kurumsal destek ağlarını kapsayan çok boyutlu bir kamu hizmeti alanı olduğu vurgulanmıştır.

Komisyon çalışmaları sonucunda elde edilen değerlendirmeler; ailelerin psikososyal dayanıklılığını artıracak stratejik modellerin yerel yönetimler tarafından benimsenmesi ve tüm paydaşlar arasında eş güdümlü bir destek sisteminin kurulmasına yönelik politika tavsiyelerinin geliştirilmesine temel oluşturmuştur.

Giriş

Toplumun en temel yapı taşı olan ailenin korunması, güçlendirilmesi ve geleceğe sağlıklı bir şekilde taşınması, yalnızca ekonomik tedbirlerle değil bütüncül bir psikososyal destek ağının tesisiyle mümkündür. Günümüzde küreselleşme, dijitalleşme, ekonomik dalgalanmalar ve

afetler gibi makro düzeydeki değişimler, aile yapısı üzerinde yeni stres faktörleri oluşturmaktadır. Bu dinamik süreçte yerel yönetimler, vatandaşa en yakın hizmet birimleri olmaları hasebiyle ailenin psikolojik sağlamlığını artırmada ve sosyal riskleri yerinde tespit etmede stratejik bir öneme sahiptir.

Ruh Sağlığı, Psikososyal Destek ve Aile İletişimi Komisyonu; ruh sağlığı hizmetlerinin mevcut durumunu değerlendirmek ve geleceğe yönelik politika önerileri geliştirmek amacıyla çalışmalarını yürütmüştür. Komisyon çıktıları, yalnızca kriz odaklı müdahaleleri değil, önleyici ve koruyucu ruh sağlığı yaklaşımının yerel düzeyde güçlendirilmesini ve sürdürülebilir bir sistemin inşasını hedeflemektedir.

Aşağıda detaylandırılan stratejik çerçeve; hukuktan dijitalleşmeye, eğitimden toplumsal dayanıklılığa uzanan yedi temel başlık altında, aile refahını yerel yönetimler eliyle yeniden tanımlayan bir yol haritası sunmaktadır.

Hukuk ve Mevzuat

Komisyon oturumlarında, yerel yönetimlerin psikososyal destek (PSD) ve danışmanlık hizmetlerindeki rolünün yasal bir zeminde güçlendirilmesi gerekliliği sıklıkla vurgulanmıştır. Katılımcılar, mevcut ruh sağlığı hizmetlerinin ulusal bir meslek yasasından yoksun olmasının hizmet kalitesinde standartlaşmayı engellediğini ifade etmiştir. Ruh sağlığı hizmetlerinin hangi meslek grupları tarafından hangi şartlarda yürütüleceğinin netleşmesi ve PSD hizmetlerinin yasal bir kamu görevi haline getirilmesinin önemine dikkat çekilmiştir. Hukuki altyapının tesisiyle birlikte, yerel yönetimlerin sadece kriz anında değil süreklilik arz eden bir yapıda uzman personel (psikolog, psikolojik danışman vb.) istihdam ederek hizmet sunmasının toplumsal refah açısından kritik olduğu değerlendirilmiştir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Genel bir "Ruh Sağlığı Yasası"nın eksikliği nedeniyle yetki ve sınır çatışmalarının yaşanması.
- Yerel yönetim bünyesindeki danışmanlık hizmetlerinin yasal bir statüden yoksun olması.
- PSD hizmetlerinin yerel yönetimler için zorunlu bir görev değil isteğe bağlı bir faaliyet olarak görülmesi.
- Farklı meslek gruplarının yetki alanlarındaki belirsizliğin uygulama karmaşasına yol açması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Tüm ruh sağlığı hizmetlerini kapsayan meslek sınırlarını netleştiren genel bir "Ruh Sağlığı Yasası"nın çıkarılması.
- Yerel yönetimlerin psikososyal destek sunmasının yasal bir kamu görevi olarak tanımlanması.
- Yerel yönetim bünyesindeki danış-

manlık birimlerinin yasal altyapısının ve hizmet standartlarının mevzuatla belirlenmesi.
- Hizmet sunan uzmanların (psikolog, psikolojik danışman, psikiyatrist) yetki ve sorumluluklarının ulusal düzeyde netleştirilmesi.

Yerel Yönetimler

Yerel yönetimlerin psikososyal destek ve danışmanlık hizmetlerindeki rolünün yasal bir zeminde güçlendirilmesi, toplumsal refah ve dayanıklılık açısından kritik bir gereklilik olarak ön plana çıkmaktadır. Mevcut durumda ruh sağlığı hizmetlerinin ulusal bir meslek yasasından yoksun olması hizmet kalitesinde standartlaşmayı engellemekle birlikte yetki çatışmalarına ve uygulama karmaşasına yol açmaktadır. Bu sorunun aşılması için tüm ruh sağlığı hizmetlerini kapsayan, meslek sınırlarını ve uzmanların sorumluluklarını netleştiren genel bir "Ruh Sağlığı Yasası"nın çıkarılması, yerel yönetimlerin psikososyal destek sunmasının ise yasal bir kamu görevi olarak tanımlanması gerekmektedir. Hukuki altyapının tesisiyle birlikte yerel yönetimlerin sadece kriz anlarında değil süreklilik arz eden bir yapıda uzman personel istihdam ederek mahalle ölçeğinde hizmet sunması hedeflenmektedir. Kurumsal hizmet modelinde köklü bir değişikliğe gidilerek, danışmanlık hizmetlerinin merkezi binalardan ziyade dezavantajlı grupların erişebileceği mahalle düzeyine indirilmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda; psikolog, sosyolog, hukukçu ve diyanet görevlisinden oluşan "Multidisipliner Mahalle Ekipleri"nin kurulması, hizmete erişimi artıracaktır. Ayrıca bu hizmetlerin bilimsel bir zeminde yürütülebilmesi için kamu bünyesindeki uzmanlara "Zorunlu Süpervizyon Standardı" getirilmeli, üniversite-yerel yönetim iş birliği ile personel gelişimini destekleyen eğitim ve staj modelleri hayata geçirilmelidir. Milli Eğitim Bakanlığı, üniversiteler ve yerel yönetimler arasındaki iletişim kopukluğu giderilerek eğitim ve uygulama süreçlerinin entegre bir biçimde yürütülmesi toplumsal dayanıklılığı kalıcı kılacaktır.
Teknolojik dönüşümün bu sürece dahil edilmesi, kriz anlarında profesyonel desteğe erişimi hızlandıracaktır. Valilikler bünyesinde kurulacak koordinasyon birimleri ve veri mahremiyetini koruyan şifreli dijital sistemler aracılığıyla kurumlar arası veri paylaşımı sağlanmalı, mükerrer hizmetlerin önüne geçilmelidir. Yapay zeka destekli kriz asistanı barındıran "Aile Rehberi" mobil uygulaması, 7/24 hizmet veren acil müdahale hatları ve dijital platformlarda uygulanacak psikoeğitim modelleri, sosyal hizmetleri modern ve erişilebilir bir yapıya kavuşturacaktır.
Önleyici politikalar kapsamında aile yapısının güçlendirilmesi için yerel yönetimler daha aktif bir rol üstlenmelidir. Özellikle babaların sürece katılımını artırmak amacıyla esnaf odaları ve dini

mekanlar gibi yerel ağlar üzerinden farkındalık kampanyaları yürütülmelidir. Evlilik öncesi veya ebeveynlik eğitimlerine katılanlara yerel yönetim hizmetlerinde öncelik tanıyan "Şartlı Ebeveyn Destek" modelleri uygulanmalı; okul rehberlik servisleri ile yerel yönetim destek merkezleri arasında doğrudan bir "Vaka Sevk Sistemi" kurularak risk altındaki gençlere hızlıca ulaşılmalıdır. Toplumsal dayanıklılığı artırmak adına sosyal alanlar ve parklar, aile içi iletişimi tetikleyen "İletişim İstasyonları"na dönüştürülmeli; mahalle konaklarında drama temelli atölyeler ve kuşaklar arası tecrübe paylaşımını sağlayan buluşma mekanları oluşturulmalıdır.

Çocuk işçiliği ile mücadelede ise yerel yönetimlerin sadece denetleyici değil destekleyici mekanizmalar kurması gerekmektedir. Sanayi ve tarım alanları gibi riskli bölgelerde "Gezici PSD Araçları" ile yerinde destek sunulmalı, çocuk işçiliğine karşı duyarlı olan işletmelere "Psikososyal Uygunluk Belgesi" verilerek vergi veya reklam desteği gibi teşvikler sağlanmalıdır. Tüm bu hizmetlerin etkinliği, mahalle bazlı "Psikososyal Risk Haritaları" ve düzenli yayınlanacak "Ruh Sağlığı Gösterge Raporları" ile ölçülmelidir. Sosyal yardımlar yalnızca ekonomik bir transfer olarak değil bireyin psikolojik dayanıklılığını artıracak manevi değerler ve profesyonel danışmanlık süreçleriyle bütünleşik bir yapıda sunularak toplumun genel refah düzeyi yükseltilmelidir.

1. Kurumsal Hizmet Modeli

Komisyon oturumlarında, yerel yönetimlerin psikososyal hizmet sunumunda kurumsal bir model değişikliğine gitmesi gerektiği sıklıkla vurgulanmıştır. Katılımcılar, danışmanlık hizmetlerinin merkezi binalardan ziyade mahalle ölçeğine indirilmesinin ve multidisipliner bir yapıda sunulmasının hizmete erişimi artıracağını ifade etmiştir. Sosyal desteklerin sadece uygulama ile sınırlı kalmaması; akademik süpervizyon, lisansüstü eğitim iş birlikleri ve kriz odaklı uzmanlık eğitimleriyle bilimsel bir zeminde desteklenmesinin önemine dikkat çekilmiştir.

Hizmet sunumunda Milli Eğitim Bakanlığı, üniversiteler ve yerel yönetimler arasındaki kopukluğun giderilerek eğitim ve uygulama süreçlerinin entegre bir biçimde yürütülmesinin toplumsal dayanıklılığı kalıcı kılacağı değerlendirilmiştir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Ruh sağlığı uzmanlarının akademik süpervizyon eksikliği nedeniyle mesleki körlük ve tükenmişlik yaşaması.
- Lisansüstü eğitim maliyetlerinin uzman personel gelişimini kısıtlaması.
- Kamu kurumları, üniversiteler ve yerel yönetimler arasında PSD programları özelinde eşgüdüm eksikliği.
- Danışmanlık hizmetlerinin mahalle düzeyine inememesi nedeniyle dezavantaj-

lı grupların hizmete erişememesi.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Mahalle düzeyinde psikolog, sosyolog, hukukçu ve diyanet görevlisinden oluşan "Multidisipliner Mahalle Ekipleri"nin ve danışmanlık ünitelerinin kurulması.
- Kamu bünyesinde çalışan ruh sağlığı uzmanları için "Zorunlu Süpervizyon Standardı"nın getirilmesi ve ücretsiz akademik destek sunulması.
- Yerel yönetim ve üniversite ortaklığında "Eğitim Bursu ve Saha Stajı" modellerinin hayata geçirilmesi.
- Personelin kriz odaklı tekniklerde yetkinleşmesi için sürekli eğitim programlarının düzenlenmesi.
- MEB, yerel yönetimler ve üniversiteler arasında psikososyal destek programlarının ortak yürütüleceği bir entegrasyon modelinin oluşturulması.

2. Akıllı Destek Sistemleri

Komisyon oturumlarında, yerel yönetimlerin dijital dönüşüm ve kurumsal koordinasyon kapasitelerinin psikososyal destek hizmetlerine entegre edilmesi gerekliliği sıklıkla vurgulanmıştır. Katılımcılar, kriz anlarında vatandaşın profesyonel desteğe erişimini hızlandıracak teknolojik altyapıların eksikliğini ve kurumlar arası iletişim kopukluğunun müdahale süreçlerini yavaşlattığını ifade etmiştir. Özellikle yapay zeka destekli asistanlar, mobil uygulamalar ve 7/24 hizmet veren acil müdahale hatlarının, sosyal hizmetleri modern ve erişilebilir bir yapıya kavuşturmasının önemine dikkat çekilmiştir.

Valilikler bünyesinde kurulacak koordinasyon birimleri ve veri mahremiyetini koruyan entegre dijital sistemlerin, mükerrer hizmetleri önlemede ve risk gruplarına zamanında ulaşmada etkili olacağı değerlendirilmiştir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Kriz anlarında (intihar, istismar vb.) acil müdahale ve 7/24 ulaşılabilecek dijital destek hatlarının yetersizliği.
- Farklı kurumlar tarafından yürütülen psikososyal programlar arasında veri paylaşımı ve koordinasyon eksikliği.
- Dijital platformlarda veri güvenliği ve kişisel mahremiyetin korunmasına yönelik yapısal riskler.
- Toplumsal farkındalık çalışmalarının dijital kanalları etkin kullanamaması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Görüntülü randevu ve yapay zeka destekli kriz asistanı barındıran entegre bir "Aile Rehberi" mobil uygulamasının hayata geçirilmesi.
- Yoğun kullanılan dijital platformlarda işlem onayı öncesi kısa içeriklerle "Dijital Psikoeğitim" modellerinin uygulanması.
- 7/24 hizmet verecek telefon ve online tabanlı "Kriz Hattı ve Acil Müdahale" sisteminin kurgulanması.

- İl bazlı psikososyal destek programlarını yönetmek amacıyla Valilik bünyesinde bir "Koordinasyon Birimi" kurulması.
- Kurumlar arası bilgi akışını şifreli ve güvenli şekilde sağlayan "Entegre Dijital Veri Sistemi"nin oluşturulması.

3. Eğitim ve Ebeveynlik: Önleyici Politikalar

Komisyon oturumlarında, yerel yönetimlerin aile yapısını güçlendirmek adına toplumsal farkındalık ve kurumsal entegrasyon süreçlerinde daha etkin bir rol üstlenmesi gerektiği sıklıkla vurgulanmıştır. Katılımcılar, özellikle babaların aile içi süreçlere katılımını artıracak yerel ağların (esnaf odaları, dini mekanlar vb.) harekete geçirilmesinin önemini ifade etmiştir. Sosyal desteklerin sadece kriz odaklı değil evlilik öncesi ve ebeveynlik dönemi eğitimleri gibi önleyici faaliyetlerle ve teşvik modelleriyle desteklenmesinin, ailelerin toplumsal dayanıklılığını artıracağı belirtilmiştir.
Okul rehberlik servisleri ile yerel yönetimlerin psikososyal destek merkezleri arasında kurulacak doğrudan sevk mekanizmalarının, risk altındaki çocuk ve gençlere ulaşmada en etkili vaka yönetimi aracı olacağı değerlendirilmiştir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Ebeveynlik eğitimlerinin isteğe bağlı kalması nedeniyle riskli gruplara ulaşılamaması.
- Babalık rolünün güçlendirilmesine yönelik toplumsal farkındalık çalışmalarının yetersizliği.
- Okul rehberlik birimleri ile yerel yönetim destek merkezleri arasındaki iletişim ve sevk kopukluğu.
- Eğitim ve farkındalık çalışmalarının somut bir teşvik mekanizmasıyla desteklenmemesi.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Belirli eğitimlere (evlilik öncesi, ergenlik dönemi vb.) katılanlara yerel yönetim hizmetlerinde öncelik tanıyan "Şartlı Ebeveyn Destek" modellerinin uygulanması.
- Babaların sürece dahil edilmesi amacıyla Cuma Hutbeleri, vaazlar ve esnaf sohbetleri üzerinden farkındalık kampanyalarının yürütülmesi.
- Okul rehberlik servisleri (PDR) ile yerel yönetim PSD merkezleri arasında entegre bir "Vaka Sevk Sistemi"nin kurulması.
- Yerel yönetimlerin sosyal yardım ve hizmet politikalarında ebeveyn yetkinliğini artırıcı kriterlerin önceliklendirilmesi.

4. Toplumsal Dayanıklılık

Komisyon oturumlarında, yerel yönetimlerin mahalle kültürünü ve aile bağlarını güçlendirecek yenilikçi sosyal hizmet modelleri geliştirmesi gerekliliği sıklıkla vurgulanmıştır. Katılımcılar, sosyal desteklerin yalnızca kapalı binalarda

verilen hizmetlerle sınırlı kalmaması; parklar, mahalle konakları ve sosyal alanlar aracılığıyla hayatın doğal akışına entegre edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Özellikle kuşaklar arası iletişimin kopması ve aile içi çatışmaların dijitalleşme ile artması gibi sorunlara karşı drama, gönüllülük ve fiziksel etkileşim materyallerinin kullanılmasının önemi dikkat çekilmiştir.
Mahalle ölçeğinde yürütülecek interaktif çalışmaların ve nesiller arası buluşma mekanlarının, toplumsal aidiyet duygusunu artıracağı ve ailelerin psikososyal dayanıklılığını doğal yollarla güçlendireceği değerlendirilmiştir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Sosyal alanların ve parkların iletişim odaklı fonksiyonel tasarımlardan yoksun olması.
- Kuşaklar arası iletişimin zayıflamasıyla tecrübe aktarımının durması.
- Aile içi çatışma çözme becerilerinin teorik kalması ve pratik uygulama alanlarının yetersizliği.
- Gençlerin sosyal sorumluluk ve gönüllülük mekanizmalarına katılımının düşük olması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Mahalle konaklarında aile içi çatışmaların çözümünü hedefleyen uygulamaların düzenlenmesi.
- Yaşlılar ile gençleri bir araya getiren tecrübe paylaşımı odaklı "Nesiller Arası Buluşma Mekanları"nın kurulması.
- Gençlerin akran desteği sunabileceği yerel gönüllülük platformlarının oluşturulması.
- Park ve sosyal alanların, iletişim imkanlarını geliştirecek şekilde düzenlenmesi.

5. Çocuk İşçiliği Ve Risk Yönetimi

Komisyon oturumlarında, yerel yönetimlerin çocuk koruma politikaları ve iş dünyasıyla işbirliği süreçlerinde daha proaktif bir rol üstlenmesi gerektiği sıklıkla vurgulanmıştır. Katılımcılar, özellikle dezavantajlı bölgelerde ve sanayi alanlarında çocukların maruz kaldığı risklere karşı yerel yönetimlerin sadece denetleyici değil aynı zamanda destekleyici mekanizmalar kurması gerektiğini ifade etmiştir. Çocuk işçiliğiyle mücadelede işletmelerin sürece dahil edilmesi ve eğitim-destek hizmetlerinin fiziksel sınırları aşarak dezavantajlı grupların bulunduğu alanlara taşınmasının önemine dikkat çekilmiştir.
İşletmelere yönelik teşvik modelleri ve gezici destek araçları gibi uygulamaların, çocukların gelişim hakkını korumada ve sosyal adaleti sağlamada etkili olacağı değerlendirilmiştir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Sanayi bölgelerinde çalışan veya risk altında olan çocukların sabit hizmet

noktalarına erişememesi.
- İşletmelerin çocuk işçiliğiyle mücadele süreçlerinde yeterli motivasyona ve ödüllendirme mekanizmasına sahip olmaması.
- Çocuklara yönelik koruyucu ve önleyici hizmetlerin mekânsal kısıtlılıklar nedeniyle sınırlı kalması.
- Yerel yönetimlerin iş dünyası üzerindeki teşvik edici gücünün sosyal politikalarla yeterince birleştirilememesi.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Çocuk işçiliğine karşı "Sıfır Tolerans" etiketi alan işletmelere yerel yönetimlerce destek sağlayan "Psikososyal Uygunluk Belgesi" sisteminin kurulması.
- Risk altındaki çocuklara yönelik hafta sonu ödev desteği ve akademik mentörlük psikolojik danışmanlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması.
-Yerel yönetimlerin çocuk koruma birimleri ile esnaf ve sanayi odaları arasında doğrudan işbirliği protokollerinin imzalanması.

6. Değerlendirme Sistemi

Komisyon oturumlarında, yerel yönetimlerin sunduğu sosyal hizmetlerin bilimsel veriye dayalı ve manevi değer lerle harmanlanmış bir yapıda sunulması gerekliliği sıklıkla vurgulanmıştır. Katılımcılar, hizmet kalitesinin ölçülebilir olmamasının ve maddi yardımların psikososyal destekten bağımsız yürütülmesinin, sosyal hizmetlerin kalıcı etkisini sınırladığını ifade etmiştir. Sosyal yardımların yalnızca bir ekonomik transfer olarak değil bireyin psikolojik dayanıklılığını artıracak manevi argümanlar ve profesyonel danışmanlık süreçleriyle bir bütün olarak ele alınmasının önemine dikkat çekilmiştir. Mahalle ölçeğinde çıkarılacak risk haritalarının, kriz anlarında hangi bölgelere ve hanelere öncelik verilmesi gerektiğini belirlemede ve kaynakların etkin kullanımında stratejik bir araç olacağı değerlendirilmiştir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Yerel düzeyde psikososyal risk bölgelerinin veri temelli belirlenememesi.
- Maddi yardımlar ile psikososyal destek hizmetlerinin birbirinden kopuk yürütülmesi.
- Sosyal hizmet süreçlerinde toplumun manevi değerlerinin ve psikolojik dayanıklılık unsurlarının ihmal edilmesi.
- Hizmet kalitesini ve etkisini ölçen periyodik raporlama mekanizmalarının eksikliği.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Mahalle bazlı hizmet kalitesini ölçmek ve riskli bölgeleri tespit etmek için periyodik "Psikososyal Risk Haritaları"nın oluşturulması.
- Sosyal yardım süreçlerinin profesyonel psikososyal destek hizmetleriyle entegre edilmesi.

- Kriz dönemlerinde psikolojik sağlamlığı artırmak amacıyla uzmanlar eşliğinde manevi değerlerin sosyal hizmet süreçlerine dahil edilmesi.
- Yerel yönetimlerin hizmet sunum kapasitesini takip etmek amacıyla "Ruh Sağlığı Gösterge Raporları"nın yayınlanması.

Çıktılar ve Sonuçlar

Ruh Sağlığı, Psikososyal Destek ve Aile İletişimi Komisyonu tarafından yürütülen çalışmalar neticesinde; güçlü bir toplumun yerel yönetimler düzeyinde kurulacak sürdürülebilir, erişilebilir ve bilimsel temelli bir psikososyal destek ağıyla inşa edilebileceği sonucuna varılmıştır. Komisyon, mevcut hizmet modelinin kriz odaklı bir yapıdan, önleyici ve koruyucu bir ruh sağlığı sistemine dönüştürülmesini temel çıktı olarak belirlemiştir. Bu çerçevede, yerel yönetimlerin psikososyal destek süreçlerindeki rolünün istatistiksel bir faaliyet olmaktan çıkarılıp yasal bir kamu görevi statüsüne kavuşturulması gerektiği vurgulanmıştır. Özellikle "Ruh Sağlığı Yasası" eksikliğinin yarattığı yetki karmaşasının aşılması ve yerel yönetim bünyesindeki hizmetlerin multidisipliner bir mahalle ekipleri modeliyle sokağa indirilmesi, toplumsal refahın artırılmasında en kritik adım olarak nitelendirilmiştir. Hizmet sunumunda teknolojik imkanların en üst düzeyde kullanılması gerektiği, komisyonun öne çıkan bir diğer önemli çıktısıdır. Yapay zeka destekli kriz asistanlarından kurumlararası şifreli veri paylaşımına kadar geniş bir dijital ağın kurgulanması;hem mükerrer hizmetleri önleyecek hem de risk altındaki gruplara (intihar, istismar, çocuk işçiliği vb.) müdahale hızını artıracaktır. Bununla birlikte, sosyal yardımların sadece ekonomik bir transfer olmaktan çıkarılarak bireyin psikolojik dayanıklılığını artıran psikososyal destek süreçleriyle entegre edilmesi, sosyal hizmetlerde yeni bir dönemi işaret etmektedir. Sonuç olarak parkların birer "İletişim İstasyonu"na dönüştürüldüğü, çocuk işçiliğine karşı işletmelerin denetlendiği ve mahalle bazlı risk haritalarıyla veriye dayalı yönetimin esas alındığı bir "Yerel Psikososyal Ekosistem" önerilmektedir. Bu raporla sunulan yol haritası, yerel yönetimlerin sadece fiziksel şehirleşmeyle değil bireyin ve ailenin ruhsal iyi oluşuyla da sorumlu olduğu bir "Bütüncül Sosyal Belediyecilik" anlayışını temsil etmektedir. Uygulamaya konulacak bu stratejiler, kriz anlarında savrulmayan, dijital dünyanın risklerine karşı bilinçli ve kuşaklar arası bağı güçlü bir toplum yapısının temel dayanağı olacaktır.Bu rapor, komisyon başkanları ve komisyon üyelerinin katkılarıyla hazırlanmış; tüm komisyon katılımcılarının onayı, kabulü ve mutabakatı doğrultusunda nihai hâlini almıştır.

Kırılgan Grupların Ailedeki ve Şehirdeki Yeri

Komisyon Özeti

Bu komisyon; yaşlı, engelli ve bakıma muhtaç bireylerin aile ve şehir yaşamı içerisindeki konumunu sosyal hizmetler, yerel yönetimler, hukuk, dijitalleşme ve toplumsal dayanışma perspektifleriyle bütüncül bir biçimde ele almak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Komisyonumuz, kırılgan grupları yalnızca pasif birer hizmet alıcısı olarak değil karar alma süreçlerine aktif katılım sağlayan, sosyal hayatın merkezinde yer alan ve üretime katkıda bulunan bireyler olarak güçlendirmeyi temel felsefe olarak benimsemiştir.

Çalışma süreci; yerel yönetimler, üniversiteler, kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarından gelen alanında uzman paydaşların katılımıyla çok disiplinli bir yapıda yürütülmüştür. Sosyal hizmetten psikolojiye, şehir planlamadan hukuka kadar geniş bir uzmanlık yelpazesini temsil eden katılımcı profili, ele alınan konuların hem teorik derinliğe sahip olmasını hem de yerel ihtiyaçlara duyarlı, uygulanabilir çözümler üretmesini sağlamıştır. Özellikle Konya özelindeki mevcut hizmet kapasitesi, artan başvuru talepleri ve geleceğe yönelik demografik öngörüler, tartışmaların zeminini oluşturmuştur. Bu bağlamda yaşlı nüfusun artış hızı, engelli bireylerin toplumsal hayata katılımındaki yapısal engeller ve bakım yükünün büyük oranda kadınlar üzerinde yoğunlaşması, komisyonun öncelikli odak alanları olarak belirlenmiştir.

Komisyonun stratejik değerlendirmeleri altı temel eksen etrafında şekillenmiştir. İlk olarak yerel yönetimlerin hizmet kapasitesi ele alınmış; hizmetlerin merkezi bir yapı yerine mahalle temelli ve önleyici modellerle sunulmasının gerekliliği vurgulanmıştır. İkinci olarak sosyal hizmetlerin yalnızca fiziksel bakımla sınırlı kalmayıp evde bakım, gündüz bakım evleri ve mobil destek ekipleri aracılığıyla psikososyal boyutları da içermesi hedeflenmiştir. Üçüncü odak noktası olan engelli bireylerin ekonomik katılımı başlığında, istihdam ve meslek edindirme süreçlerinde yerel yönetimler ile özel sektör arasındaki iş birliğinin önemi

üzerinde durulmuştur. Dördüncü olarak dijitalleşmenin sunduğu acil çağrı sistemleri ve akıllı sensörler gibi teknolojik çözümlerin sosyal hizmetlere entegrasyonu ve bu süreçteki risklerin yönetimi tartışılmıştır. Beşinci eksende, sosyal izolasyona karşı kuşaklararası dayanışmayı güçlendirecek nesiller arası etkileşim projeleri önerilmiştir. Son olarak bakım sorumluluğunun kadınların ekonomik ve sosyal hayatını kısıtlamaması adına, bakım politikalarının kadın dostu ve aile temelli bir yaklaşımla yeniden yapılandırılması gerektiği tespit edilmiştir.

Sonuç olarak komisyonumuz, yaşlı ve engelli bireylere yönelik politikaların basit birer sosyal yardım meselesi olmadığını; aksine şehir planlamasından dijital dönüşüme kadar geniş bir alanı kapsayan çok boyutlu bir hak mücadelesi olduğunu değerlendirmektedir. Halkla en yakın temas noktası olan yerel yönetimlerin merkezde olduğu bu yeni dönemde; insan onurunu önceleyen erişilebilir, katılımcı ve sürdürülebilir bir hizmet modelinin inşası temel vizyonumuzdur.

Giriş

Toplumların gelişmişlik düzeyi, yalnızca ekonomik verilerle değil, "kırılgan" olarak adlandırılan yaşlı, engelli ve bakıma muhtaç bireylerine sunduğu yaşam kalitesi ve onlara tanıdığı haklarla ölçülmektedir. Günümüzde demografik yapının hızla değişmesi, yaşlı nüfusun artması ve kentleşme süreçlerinin getirdiği sosyal izolasyon, bu grupların aile ve şehir hayatındaki konumunun yeniden tanımlanmasını zorunlu kılmaktadır.

Kırılgan grupların toplumsal hayatın dışına itilmesi, sadece bu bireyler için değil, toplumun genel huzuru ve sürdürülebilir kalkınması için de önemli bir risk teşkil etmektedir. Bu bağlamda hazırlanan bu rapor; yerel yönetimlerden dijital dönüşüme, hukuktan toplumsal dayanışma modellerine kadar geniş bir perspektifle dezavantajlı grupların "pasif birer hizmet alıcısı" olmaktan çıkarılıp "aktif ve üretken bireyler" haline getirilmesi vizyonunu taşımaktadır.

Özellikle yerel dinamiklerin ve Konya özelindeki mevcut kapasitenin analiz edildiği bu çalışma, şehirlerimizi herkes için erişilebilir, kapsayıcı ve insan onuruna yaraşır birer yaşam alanı haline getirmeyi amaçlayan somut çözüm önerilerini içermektedir.

Hukuk ve Mevzuat

Komisyon değerlendirmeleri, yaşlı ve engelli bireylere yönelik hizmetlerin güçlü bir hukuki zeminle desteklenmediği durumlarda sürdürülebilirliğin sağlanamadığını göstermiştir. Mevzuatın varlığına rağmen uygulamada erişilebilirlik ve bakım standartlarının yeterince denetlenmediği görülmektedir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Denetimsiz bakım hizmetleri.
- Hizmet kalitesinde bölgesel eşitsizlikler.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Düzenli saha denetimlerinin gerçekleştirilmesi.
- Hizmet kalitesine dayalı teşvik ve yaptırım mekanizmalarının oluşturulması.
- Yerel düzeyde erişilebilirlik ve bakım hizmeti standartlarının netleştirilmesi.
- Ruhsatlandırma süreçlerinde erişilebilirlik kriterlerinin zorunlu hâle getirilmesi.
- Bakım hizmeti sunan kişi ve kurumlar için sertifikasyon ve düzenli denetim sisteminin oluşturulması.

Yerel Yönetimler

Yerel yönetimler; yaşlı, engelli ve bakıma muhtaç bireylere yönelik hizmetlerin planlanmasında ve uygulanmasında, halka en yakın kamu birimi olmaları sebebiyle stratejik bir öneme sahiptir. Ancak günümüzde bu hizmetlerin genellikle parçalı ve geçici projeler üzerinden yürütülmesi, kurumlar arası koordinasyonun yetersiz kalması ve hizmetlerin kişiye özel değil standart bir biçimde sunulması önemli bir risk alanı oluşturmaktadır. Bu eksiklikleri gidermek adına, yerel yönetimler bünyesinde özel koordinasyon birimlerinin kurulması, üniversiteler ve STK'ler ile sürdü rülebilir iş birliği mekanizmalarının geliştirilmesi ve mahalle temelli hizmet modellerinin yaygınlaştırılması hayati önem taşımaktadır. Ayrıca hizmet alan bireylerin geri bildirim verebileceği danışma kurullarının oluşturulması, hizmet planlamasının yerel ihtiyaç analizlerine ve ortak veri tabanlarına dayandırılması gerekmektedir.

Hizmetlerin sürdürülebilirliği, denetlenebilir ve güçlü bir hukuki zeminle desteklenmesine bağlıdır. Mevcut durumda denetimsiz bakım hizmetleri ve bölgesel kalite eşitsizlikleri yaşandığından, yerel düzeyde erişilebilirlik ve bakım standartları netleştirilmeli, ruhsatlandırma süreçlerinde bu kriterler zorunlu hâle getirilmelidir. Bakım hizmeti sunan kişi ve kurumlar için sertifikasyon sistemleri kurulurken düzenli saha denetimleri ve kaliteye dayalı yaptırım mekanizmaları hayata geçirilmelidir. Bu süreçte temel yaklaşım, bakımın sadece bir ihtiyaç anında değil önleyici, koruyucu ve bireyin kendi ortamında sunulması olmalıdır. Gündüz bakım evleri, evde bakım hizmetleri ve mobil destek ekipleri sayesinde yaşlı ve engelli bireylerin sosyal izolasyondan korunması ve bağımsız yaşamlarını sürdürmeleri desteklenmelidir.

Dijitalleşme ve akıllı şehir uygulamaları, bu hizmetlerin izlenebilirliğini ve etkinliğini artıran en önemli araçlardan biridir. Dijital okuryazarlık eksikliği ve teknolojiye erişimdeki eşitsizlikler bir tehdit oluştursa da acil çağrı sistemleri,

düşme algılama sensörleri ve dijital bakım asistanları gibi kullanıcı dostu sistemlerin yaygınlaştırılması yaşam kalitesini artıracaktır. Engelli bireylerin toplumsal ve ekonomik hayata katılımı ise sadece sosyal yardımlarla değil meslek edindirme programları, mentörlük uygulamaları ve yerel yönetim-özel sektör iş birlikleriyle güçlendirilmelidir. Toplumsal önyargıları kırmak adına empati temelli eğitimler düzenlenirken bir yandan da kuşaklararası dayanışmayı artıracak sosyal projelerle yaşlıların yalnızlık riski azaltılmalı ve gençlerin gönüllülük bilinci teşvik edilmelidir.

Bakım politikalarının bir diğer kritik boyutu ise bu sorumluluğu büyük ölçüde üstlenen kadınların desteklenmesidir. Kadınların iş gücünden kopmasını engellemek amacıyla esnek bakım modelleri, kadın kooperatifleri ve güvenli bakıcı havuzları oluşturularak bakım yükünün aile içinde ve toplumda adil paylaşımı sağlanmalıdır. Sonuç olarak, Konya gibi şehirlerdeki başarılı yerel uygulamaların etki analizleri yapılmalı, bu projelerin kısa süreli kalmaması için kurumsal sahiplenme ve uzun vadeli finansman modelleri geliştirilmelidir.

Tüm bu politikalar, yerel yönetimlerin sadece birer hizmet sağlayıcı değil kapsayıcı bir sosyal ekosistemin kurucusu olmasını hedeflemektedir.

1. Sosyal Hizmetler ve Bakım Modelleri

Komisyon, bakım hizmetlerinin yalnızca ihtiyaç ortaya çıktıktan sonra değil önleyici, koruyucu ve yerinde sunulmasının önemini vurgulamıştır. Özellikle evde bakım, gündüz bakım evleri ve mobil destek hizmetleri, yaşlı bireylerin bağımlı hâle gelmeden yaşamlarını sürdürmelerini destekleyen önemli araçlardır.

Tehditler ve Risk Alanları

- Sosyal izolasyon ve yalnızlık.
- Bakım hizmetlerine erişimde mekânsal eşitsizlik.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Gündüz bakım evlerinin sayısının artırılması ve hizmet çeşitliliğinin genişletilmesi.
- Evde bakım ve mobil destek ekiplerinin yaygınlaştırılması.
- Refakat, hasta nakil ve ulaşım desteklerinin güçlendirilmesi.
- Mahalle temelli hizmet planlamasının yapılması.
- Risk haritaları aracılığıyla öncelikli grupların belirlenmesi.

2. Dijital Dönüşüm ve Akıllı Şehir Uygulamaları

Dijital teknolojiler, sosyal hizmetlerin izlenebilirliğini ve etkinliğini artıran önemli araçlardır. Komisyon, akıllı şehir uygulamalarının yaşlı ve engelli bireylerin güvenliğini ve yaşam kalitesini artıracak biçimde kullanılabileceğini değerlendirmiştir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Dijital okuryazarlık eksikliği.
- Teknolojiye erişimde eşitsizlik.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Kullanıcı dostu ve sade dijital sistemlerin geliştirilmesi.
- Dijital destek ve eğitim programlarının yaygınlaştırılması.
- Acil çağrı sistemleri, düşme algılama sensörleri ve dijital bakım asistanlarının yaygınlaştırılması.
- Hizmet alan bireylerin aldığı desteklerin izlenebileceği ortak veri tabanının oluşturulması.
- Dijital geri bildirim mekanizmalarının kurulması.

3. Engelli Bireylerin Toplumsal ve Ekonomik Katılımı

Engelli bireylerin toplumsal hayata tam ve etkin katılımı yalnızca sosyal yardımlarla değil istihdam, meslek edindirme ve farkındalık politikalarıyla mümkündür. Komisyon, engelli bireylerin üreten bireyler olarak desteklenmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Tehditler ve Risk Alanları

- Toplumsal önyargılar.
- İstihdamda sürdürülebilirliğin sağlanamaması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Meslek edindirme ve beceri geliştirme programlarının yaygınlaştırılması.
- İşe uyum sürecini destekleyen mentörlük uygulamalarının hayata geçirilmesi.
- Özel sektör ve yerel yönetimler arasında istihdam odaklı iş birliklerinin geliştirilmesi.
- Empati ve farkındalık temelli eğitimlerin yaygınlaştırılması.
- Uzun vadeli izleme ve danışmanlık mekanizmalarının oluşturulması.

4. Kuşaklararası Dayanışma ve Sosyal Katılım

Yerel yönetimler, yaşlanan nüfus ve yalnız yaşayan yaşlı bireylerin artışı karşısında bakım ve sosyal destek hizmetlerini yalnızca aileye bırakamaz. Bu nedenle kuşaklararası dayanışmayı güçlendiren gönüllülüğü sürdürülebilir ve kurumsal bir zemine taşıyabilen modeller tamamlayıcı unsuru olarak değerlendirilmektedir. Komisyon görüşmeleri ve katılımcı föylerinde, karşılıklılık esasına dayanan "Bakım Zaman Bankası" modellerinin yerel düzeyde uygulanabilir bir sosyal politika aracı olduğu vurgulanmıştır. Japonya'da geliştirilen Fureai Kippu modeli; yaşlılara sunulan bakım, refakat ve sosyal destek hizmetlerinin zaman kredisi karşılığında verilmesini sağlayarak gönüllülüğü ertelenmiş bir sosyal hak mekanizmasına dönüştürmektedir. Bu

yaklaşım, kuşaklararası bağı güçlendirirken aynı zamanda uzun vadeli bakım güvencesi üretmektedir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Gönüllülük faaliyetlerinin bireysel iyi niyete dayanması nedeniyle sürekliliğin sağlanamaması.
- Karşılıksız gönüllülük anlayışının uzun vadede tükenmişlik yaratması.
- Yaşlı bakım yükünün aile bireyleri üzerinde yoğunlaşması.
- Hizmet sunumunda standart ve denetim mekanizmalarının yetersizliği.
- Zaman kredilerinin kayıt altına alınmaması nedeniyle emeğin görünmezleşmesi.
- Dijital altyapı eksikliği sebebiyle sistemin şeffaf ve izlenebilir olmaması.
- Suistimal risklerinin toplumsal güveni zedelemesi.
- Kuşaklararası etkileşimin zayıflaması sonucu yaşlılarda yalnızlık ve sosyal dışlanmanın artması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Yerel yönetimler bünyesinde, Bakım Zaman Bankası sisteminin pilot uygulamalarla hayata geçirilmesi.
- Zaman kredilerinin belediyeye ait dijital platformlar üzerinden kayıt altına alınması ve izlenmesi.
- Yaşlı bakımına yönelik gönüllülük faaliyetlerinin standartlarının belirlenmesi ve denetim mekanizmalarının oluşturulması.
- Gönüllü katılımını teşvik edecek sertifikasyon, sosyal teşvik ve yerel tanınırlık sistemlerinin geliştirilmesi.
- Okullar, gençlik merkezleri ve yaşlı merkezleri arasında düzenli ve planlı etkileşim programlarının oluşturulması.
- Gönüllülük faaliyetlerinin yalnızca sosyal yardım değil uzun vadeli sosyal güvence üreten bir mekanizma olarak konumlandırılması.
- Bakım hizmetlerinin tamamen aile içine yüklenmesini önleyecek şekilde yerel yönetimlerin aktif sorumluluk üstlenmesi.

5. Kadınlar, Bakım Yükü ve Sosyal Politikalar

Komisyon, bakım sorumluluğunun büyük ölçüde kadınlar üzerinde yoğunlaşmasının, kadınların ekonomik ve sosyal hayata katılımını sınırladığını tespit etmiştir. Bu nedenle bakım politikalarının kadın dostu ve aile temelli biçimde ele alınması gerektiği vurgulanmıştır.

Tehditler ve Risk Alanları

- Kadınların iş gücünden kalıcı kopuşu.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

-Esnek ve mobil bakım modellerinin geliştirilmesi Kadın kooperatiflerinin ve ev tabanlı üretimin desteklenmesi.
- Güven temelli bir bakıcı platformunun

oluşturulması.
- Yerel destek mekanizmalarının güçlendirilmesi.
-Bakım sorumluluğunun aile içinde paylaşımını teşvik eden politikaların oluşturulması.
- Bakım sorumluluğunun aile içinde paylaşımını teşvik eden politikalar.

6. İyi Uygulama Örnekleri ve Sürdürülebilirlik

Komisyon, başarılı yerel ve uluslararası uygulamaların Konya özelinde ölçeklenebilir modeller sunduğunu değerlendirmiştir. Bu uygulamaların süreklilik kazanması için kurumsal sahiplenme önemlidir.

Tehditler ve Risk Alanları

- Projelerin kısa süreli kalması.

Politika Tavsiyeleri ve İzlenecek Yollar

- Pilot uygulamaların ve etki analizlerinin yapılması.
- Sürekli izleme ve raporlama sistemlerinin kurulması.
- Uzun vadeli finansmanın ve kurumsal sahiplenmenin sağlanması.

Çıktılar ve Sonuçlar

Kırılgan grupların aile ve şehir yaşamındaki konumunu güçlendirmek amacıyla yürütülen komisyon çalışmaları, yaşlı engelli ve bakıma muhtaç bireylerin toplumsal hayata katılımının yalnızca bir sosyal yardım meselesi değil çok disiplinli bir yerel yönetim ve şehircilik politikası olduğunu ortaya koymuştur. Yapılan değerlendirmeler sonucunda, Konya özelinde ve genel ölçekte, hizmetlerin daha etkin sunulabilmesi için yerel yönetimlerin merkezde olduğu, mahalle temelli ve koruyucu bir hizmet modeline geçilmesi en temel çıktı olarak benimsenmiştir. Bu kapsamda, yerel yönetimler bünyesinde oluşturulacak koordinasyon birimleri vasıtasıyla üniversiteler, STK'lar ve kamu kurumları arasındaki kopukluğun giderilmesi, hizmetlerin standart kalıplardan çıkarılarak kişiye özel ve yerinde sunulması stratejik bir zorunluluk olarak saptanmıştır.

Hukuki ve denetimsel boyutta, bakım hizmetlerinin sürdürülebilirliği için yerel düzeyde erişilebilirlik standartlarının netleştirilmesi ve bu standartların ruhsatlandırma süreçlerinde zorunlu kriterler haline getirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.
Özellikle denetimsiz bakım hizmetlerinin yarattığı riskleri bertaraf etmek amacıyla bakım veren personel için sertifikasyon sistemlerinin kurulması ve düzenli saha denetimlerinin yapılması öngörülmektedir.
Sosyal hizmetler açısından ise bireylerin kurumsal bakıma muhtaç hale gelmeden desteklenmesini sağlayan gündüz bakım evleri, evde bakım ve mobil destek ekip-

lerinin yaygınlaştırılması; bu hizmetlerin sadece fiziksel ihtiyaçları değil sosyal izolasyonu önleyecek psikososyal boyutları da içermesi gerektiği vurgulanmıştır. Teknolojik dönüşümün sunduğu imkânlar, bu süreçlerin en önemli destekçisi olarak görülmektedir. Akıllı şehir uygulamaları kapsamında; düşme algılama sensörleri, dijital bakım asistanları ve acil çağrı sistemlerinin sosyal hizmetlere entegre edilmesi, hizmet kalitesini artıracak bir hamle olarak değerlendirilmiştir. Ancak bu süreçte dijital okuryazarlık eğitimlerinin verilmesi ve teknolojiye erişimdeki eşitsizliklerin giderilmesi kritik bir başarı faktörü olarak tanımlanmıştır. Engelli bireylerin toplumsal ve ekonomik hayata katılımı noktasında ise istihdamın sadece bir kota meselesi olmadığı, işe uyum sürecini destekleyen mentörlük mekanizmaları ve özel sektör iş birlikleriyle desteklenmiş sürdürülebilir bir beceri geliştirme programına ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiştir.

Komisyonun en dikkat çekici çıktılarından biri de sosyal dayanışma ağlarının yeniden canlandırılması üzerinedir. Kuşaklararası etkileşimi artıran "dede-torun" temelli projelerin ve gönüllülük faaliyetlerinin bir puanlama sistemiyle teşvik edilmesinin, yaşlılardaki yalnızlık riskini azaltırken gençlerde toplumsal sorumluluk bilincini geliştireceği öngörülmektedir. Bununla birlikte bakım yükünün büyük ölçüde kadınların omuzlarında olmasının yarattığı sosyal ve ekonomik engellerin aşılması için kadın dostu ve esnek bakım modellerinin geliştirilmesi, bakıcı havuzlarının oluşturulması ve bakım sorumluluğunun aile içinde paylaşımını teşvik eden politikaların hayata geçirilmesi kararlaştırılmıştır. Sonuç olarak tüm bu politika önerilerinin insan onurunu önceleyen katılımcı ve izlenebilir bir veri tabanı ile desteklenen bir yapıda kurgulanması, Konya'nın kırılgan gruplar için daha dirençli ve kapsayıcı bir şehir olmasını sağlayacaktır. Bu rapor, komisyon başkanları ve komisyon üyelerinin katkılarıyla hazırlanmış; tüm komisyon katılımcılarının onayı, kabulü ve mutabakatı doğrultusunda nihai hâlini almıştır.

Sonuç ve Genel Değerlendirme

Şehir ve Aile Şûrası kapsamında gerçekleştirilen komisyon oturumları, aile kurumunun günümüz toplumsal dönüşümleri içerisinde karşı karşıya kaldığı çok boyutlu meseleleri yerel yönetimler perspektifinden ele alan kapsamlı bir istişare zemini sunmuştur. Şûra süreci boyunca yürütülen çalışmalar; akademik bilgi birikimi, saha deneyimi, kurumsal uygulamalar ve komisyon üyelerinin tecrübe ve değerlendirmelerine dayalı olarak şekillenmiş; aileyi merkeze alan yerel politika üretimine yönelik güçlü ve bütüncül bir içerik ortaya koymuştur. Bu yönüyle şûra yalnızca sorunların tespit edildiği bir platform olmanın ötesinde, çözüm odaklı ve uygulanabilir politika önerilerinin geliştirildiği stratejik bir or-

tak akıl niteliği taşımaktadır.

Komisyon çalışmalarında elde edilen bulgular, şehir ile aile arasındaki ilişkinin yalnızca mekânsal bir bağdan ibaret olmadığını; sosyal, kültürel, ekonomik, psikolojik ve dijital boyutları kapsayan çok katmanlı bir yapı arz ettiğini açık biçimde ortaya koymuştur. Şehirlerin planlanması, yönetilmesi ve hizmet sunumunda alınan her kararın aile yaşamını doğrudan ya da dolaylı biçimde etkilediği; bu nedenle aileyi dikkate almayan hiçbir yerel politikanın toplumsal bir karşılık üretmesinin mümkün olmadığı vurgulanmıştır. Ailenin güçlendirilmesi, yalnızca bireysel refahın değil toplumsal dayanışmanın, şehir huzurunun, sosyal bütünlüğün ve sürdürülebilir yerel kalkınmanın da temel koşulu olarak değerlendirilmiştir.

Şûra sürecinde ele alınan komisyon başlıkları; dijitalleşmenin aile yapısı üzerindeki etkilerinden sosyal destek mekanizmalarına, psikososyal hizmetlerden kültürel kimlik ve değer aktarımına, aile içi risklerin önlenmesinden aile dostu şehir tasarımına kadar geniş bir çerçevede değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler, aile yaşamını tehdit eden unsurların çoğunlukla birbirini besleyen yapılar olduğu bu nedenle çözüm önerilerinin de parçalı değil bütüncül ve disiplinlerarası bir yaklaşımla ele alınması gerektiğini ortaya koymuştur. Özellikle yerel yönetimlerin bu bütüncül yaklaşımı hayata geçirebilecek en önemli kurumlar olduğu konusunda güçlü bir görüş birliği oluşmuştur. Komisyon raporlarında öne çıkan ortak bulgulardan biri, aile politikalarının yerel düzeyde daha sistematik, planlı ve izlenebilir bir yapıya kavuşturulması gerekliliğidir. Aileye yönelik hizmetlerin yalnızca sosyal yardım boyutuyla ele alınmasının yetersiz olduğu mekânsal düzenlemelerden eğitim ve farkındalık çalışmalarına, dijital risklerle mücadeleden hukuki düzenlemelere kadar çok sayıda alanın eş zamanlı olarak ele alınması gerektiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda aile dostu şehir yaklaşımı; sosyal belediyecilik, insan odaklı şehircilik ve katılımcı yönetişim ilkelerinin kesişim noktasında konumlandırılmıştır.

Şûra kitapçığında yer alan tüm değerlendirme ve öneriler, 188 komisyon üyesinin görüşleri, önerileri ve komisyon sorularına verdikleri yazılı ve sözlü yanıtlar doğrultusunda hazırlanmıştır.

Çalışmaların hazırlanma sürecinde, katılımcıların temsil ettikleri kurumların saha deneyimleri, uygulama örnekleri ve mesleki uzmanlıkları dikkate alınmış; ortaya çıkan bulgular ulusal politika belgeleriyle uyumlu bir çerçevede değerlendirilmiştir. Bu yönüyle Şûra çıktıları; T.C. Cumhurbaşkanlığı On İkinci Kalkınma Planı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2024–2028 Stratejik Planı ve VIII. Aile Şûrası Sonuç Raporu ile örtüşen bir politika zemini sunmaktadır. Şûra süreci, aynı zamanda yerel yönetimler arasında iyi uygulama örneklerinin paylaşılmasına, kurumlar arası iş birliğinin güçlen-

dirilmesine ve ortak dil geliştirilmesine katkı sağlamıştır. Komisyon oturumlarında dile getirilen iyi uygulama örnekleri; aile dostu şehir politikalarının yerel düzeyde somut karşılıklarının bulunduğunu göstermiş, bu uygulamaların yaygınlaştırılmasının mümkün ve gerekli olduğunu vurgulamıştır. Bu bağlamda Şûra, yerel yönetimlerin kurumsal kapasitesini artırmaya yönelik önemli bir öğrenme ve deneyim paylaşım platformu işlevi görmüştür.

Sonuç olarak Şehir ve Aile Şûrası, aileyi merkeze alan yerel yönetim anlayışının güçlendirilmesi, aile dostu şehir vizyonunun yaygınlaştırılması ve toplumsal refahın sürdürülebilir biçimde desteklenmesi açısından önemli bir referans çerçevesi sunmaktadır. Şûra kapsamında geliştirilen politika önerilerinin, yerel yönetimlerin stratejik planlarına ve uygulama süreçlerine entegre edilmesiyle birlikte şehirlerin daha kapsayıcı, güvenli, dayanışmacı ve aile dostu bir yapıya kavuşacağı değerlendirilmektedir. Bu sürecin, aile kurumunun güçlendirilmesine yönelik uzun vadeli ve kalıcı etkilere zemin hazırlayacağı öngörülmektedir. Şehir ve Aile Şûrası kapsamında gerçekleştirilen komisyon çalışmaları; akademik birikim, saha tecrübesi ve kurumsal uygulamaları bir araya getirerek aileyi merkeze alan yerel yönetim politikaları için kapsamlı ve stratejik bir yol haritası ortaya koymuştur. Bu süreçte geliştirilen değerlendirme, tespit ve öneriler yalnızca bugünün toplumsal ihtiyaçlarına yanıt vermenin ötesinde, hızlı kentleşme, dijitalleşme ve demografik dönüşüm gibi küresel eğilimler karşısında şehirlerimizin ve aile yapımızın geleceğine ilişkin vizyoner bir yön çizmektedir. 188 komisyon üyesinin yazılı ve sözlü katkılarıyla şekillenen bu ortak akıl, şûrayı sadece sorunların konuşulduğu bir platform olmaktan çıkarıp yerel düzeyde uygulanabilir, ölçülebilir ve sürdürülebilir çözüm modellerinin üretildiği stratejik bir zemine taşımıştır.

Şûra sürecinde ele alınan dijitalleşmenin etkileri, psikososyal destek mekanizmaları, kültürel değer aktarımı ve aile dostu mekân tasarımları gibi geniş çerçeveli konular, çözümün ancak bütüncül ve disiplinlerarası bir yaklaşımla mümkün olduğunu ortaya koymuştur. Yerel yönetimlerin bu yaklaşımları hayata geçirebilecek en kritik kurumlar olduğu konusunda sağlanan görüş birliği, aile politikalarının yerel düzeyde daha sistematik ve izlenebilir bir yapıya kavuşturulması gerekliliğini pekiştirmiştir. Bu kapsamda, şûra çıktılarının T.C. Cumhurbaşkanlığı On İkinci Kalkınma Planı ve ilgili stratejik belgelerle uyumlu yapısı, yerel uygulamaların ulusal hedeflerle eş güdümlü bir politika zeminine oturmasını sağlamıştır.

Sonuç olarak Şehir ve Aile Şûrası, aileyi merkeze alan insan odaklı ve değer temelli bir şehir vizyonunun inşasına güçlü bir katkı sunmaktadır. Şûra kitapçığında yer alan rehber niteliğindeki tüm sonuçlar ve teknik dokümanlar, ye-

rel yönetimlerin kurumsal kapasitesini güçlendirerek aile dostu uygulamaların yaygınlaşmasına zemin hazırlayacaktır. Şûra sürecinde sergilenen ortak irade ve iş birliği anlayışının şehirlerimizi tüm aileler için daha güvenli, huzurlu ve yaşanabilir kılacak kalıcı sonuçlar doğuracağına, toplumun her kesimini kapsayan sürdürülebilir sosyal politikaların hayata geçirilmesine öncülük edeceğine inanılmaktadır.

Komisyon Oturumlarından Ortaya Çıkan Ortak Bulgular

Şûra kapsamında yürütülen tüm komisyon oturumlarında, farklı tematik alanlar ele alınmış olmakla birlikte katılımcı görüşlerinde bazı ortak vurgu ve eğilimlerin öne çıktığı görülmüştür. Bunların başında; hızlı kentleşme, dijitalleşme, demografik dönüşüm ve toplumsal çözülme risklerinin aile yapısı üzerindeki etkileri gelmektedir. Katılımcılar, özellikle modern şehir yaşamının bireyselleşmeyi artırdığına, aile içi etkileşimi zayıflattığına ve kuşaklar arası bağları aşındırdığına dikkat çekmiştir.

Dijitalleşme ve Aile Dinamikleri başlığı altında yapılan değerlendirmelerde; dijital bağımlılık, ebeveyn denetiminin zayıflaması, çocukların çevrimiçi ortamlardaki güvenliği ve aile mahremiyetinin korunması öne çıkan risk alanları olarak tanımlanmıştır. Bu alanda yerel yönetimlerin dijital okuryazarlık, ebeveyn eğitimleri ve çocuklara yönelik güvenli dijital alanlar üretme konusunda daha aktif rol üstlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Dijitalleşme ve Aile Dinamikleri Komisyonu tarafından dijitalleşme sürecinin aile üzerindeki etkilerini daha sağlıklı yönetebilmek adına yerel yönetimler öncülüğünde, yasaklayıcı tutum yerine rehberlik edici bir yaklaşımı temel alan ve fiziksel etkileşim ile nitelikli dijital pratiklerin harmanlandığı yeni nesil aile ve çocuk yaşam merkezlerinin hayata geçirilmesi ile dijital dönüşümün getirdiği riskleri minimize etmek ve uygulamadaki parçalı yapıyı ortadan kaldırmak amacıyla kurumlar arası eş güdümü kurumsallaştıran, veriye dayalı ve çok paydaşlı bir katılımcı yönetişim modeli benimsenerek şehir ölçeğinde bütüncül politikaların geliştirilmesi hedeflenmiş ve bu doğrultuda öneriler sunulmuştur.

Sosyal Destek Mekanizmaları ve Aile Refahı komisyonunda, sosyal yardımların nicelikten ziyade nitelik ve sürdürülebilirlik temelinde yeniden ele alınması gerektiği ifade edilmiştir. Katılımcılar, aileyi güçlendiren sosyal desteklerin istihdam, üretim ve sosyal katılım ile ilişkilendirilmesinin önemine dikkat çekmiş; kadın kooperatifleri, aile temelli sosyal girişimler ve yerel üretim modelleri güçlü öneriler arasında yer almıştır.

Sosyal Destek Mekanizmaları ve Aile Refahı komisyonu tarafından yardıma bağımlılık ve kuşaklar arası yoksulluk risklerini bertaraf etmek amacıyla nakdi desteklerin gelişim odaklı kriterlere

bağlanarak pasif gelir olmaktan çıkarılması ile hizmetlerdeki parçalı yapıyı aşmak için dijital altyapıyla desteklenen hane odaklı bir vaka yönetimi sistemine geçilmesi yönünde öneriler sunulmuştur. Aile İçi Risklerin Önlenmesi ve Koruyucu Yerel Politikalar Komisyonunda ise aile içi şiddet, ihmal ve istismar risklerinin yalnızca müdahale odaklı değil önleyici ve koruyucu politikalarla ele alınması gerektiği ortak bir görüş olarak ortaya çıkmıştır. Yerel düzeyde farkındalık çalışmaları, psikososyal destek mekanizmaları ve kurumlar arası koordinasyonun güçlendirilmesi, bu alandaki temel ihtiyaçlar arasında değerlendirilmiştir. Bu Komisyon tarafından sorunlar krize dönüşmeden müdahale vizyonunu hayata geçirmek için mahalle ölçeğinde dijital izleme ağı oluşturulması ile kurumlar arası bürokratik izolasyonu ve vakaların sistem içinde kaybolmasını engellemek amacıyla fiziksel ve dijital bir koordinasyon modelinin benimsenmesine yönelik öneriler sunulmuştur. Kültürel Kimlik, Değer Aktarımı ve Aile komisyonunda; kentleşme ve göç süreçlerinin aile içi değer aktarımını zayıflattığı, mahalle kültürü ve komşuluk ilişkilerinin yeniden canlandırılmasının aile bağlarını güçlendireceği ifade edilmiştir. Yerel yönetimlerin kültürel faaliyetler, sanat, yerel medya ve kuşaklar arası etkileşimi destekleyen projeler aracılığıyla aileyi besleyen bir kültürel iklim oluşturabileceği vurgulanmıştır. Kültürel Kimlik, Değer Aktarımı ve Aile komisyonunda mahalle kültürünün nostaljik bir kavram olmaktan çıkarılarak dijital araçlarla modernize edilmesi önerilmektedir. Bu kapsamda şehir planlamasında kültürel hafızayı zayıflatan sayısal yaklaşımlar yerine billboardlar ve sokak tabelaları gibi unsurların toplumsal bilinci canlı tutan gizil öğrenme alanlarına dönüştürülmesi hedeflenmektedir. Genç kuşakların aidiyet bağlarını kuvvetlendirmek için yabancı figürler yerine yerel kahramanlar dijital mecralarda ön plana çıkarılmalı ve yerel içerik üreticileri yerel yönetim destekli platolarda üretim yapmaya teşvik edilmelidir. Bu dijital açılım, komşuluk hukukunu destekleyen mobil uygulamalarla birleştirilerek toplumsal dayanışma yeni nesil bir boyuta taşınmalıdır. Bunların yanında aileyi modern tehditlere karşı bir savunma hattı olarak konumlandıran bilimsel ve kapsayıcı bir sosyal destek sisteminin kurulması önerilmektedir. Yerel yönetimler, psikolojik destek hizmetlerini ve aile okullarını mahalle ölçeğinde yaygınlaştırırken bu sürece sadece anne ve çocukları değil baba figürünü ve geniş aile üyelerini de dahil etmelidir. Özellikle madde ve ekran bağımlılığı gibi sorunlara karşı muhtarların ve mahalle önderlerinin katılımıyla bir "erken uyarı ve komşuluk destek mekanizması" hayata geçirilmelidir. Kaynak kısıtı olan bölgelerde ise "Kardeş Belediye" platformları aracılığıyla ortak projeler geliştirilerek eğitimlerin her haneye ulaşması sağlanmalıdır. Aynı zamanda yerel yönetimler, MEB ve STK iş birliğiy-

le "Dijital Masal Arşivi" ve "Şehir Hafıza Müzesi" gibi kurumsal yapılar üzerinden kültürel sürekliliğin sağlanması hedeflenmektedir. Aile Dostu Şehir başlığı altında yapılan değerlendirmelerde; şehir planlamasının aile yaşamını doğrudan etkilediği, güvenli kamusal alanlar, erişilebilir ulaşım, yeşil alanlar ve mahalle ölçeğinde sosyal mekânların aile bütünlüğü açısından kritik öneme sahip olduğu belirtilmiştir. Katılımcılar, "aile dostu şehir" yaklaşımının tüm yerel hizmetlerin ortak referans çerçevesi haline getirilmesi gerektiği konusunda görüş birliğine varmıştır.

Aile Dostu Şehir komisyonunda modern şehir planlamasında insan ve mekan odaklı bir dönüşümün gerçekleştirilmesi adına, kamusal alanların yalnızca fiziksel parklar olmanın ötesine geçerek kuşaklar arası buluşma noktaları olarak tasarlanması kararlaştırılmıştır. Bu doğrultuda mahalle parklarının yaşlıların tecrübelerini aktarabileceği emekli kütüphaneleri, gençlerin kullanımına sunulan dijital çalışma alanları ve çocuklara kültürel mirası aşılayan geleneksel oyun atölyeleriyle donatılmış hibrit yaşam alanları şeklinde yapılandırılması önerilmiştir. Söz konusu alanların, dijital detoksu teşvik eden ve mahalle kültürünü canlandıran sosyal merkezler olarak işlev görmesi hedeflenmiştir. Fiziksel mekanlardaki bu dönüşümün, mahalle ölçeğinde kurulacak insan odaklı bir sistem ile desteklenmesi karar altına alınmıştır. Yerel yönetimler koordinasyonunda oluşturulacak "Gönüllü Dayanışma Ağları" aracılığıyla her apartmanda eğitimli ilkyardımcıların yetiştirilmesi ve afetlere karşı toplumsal bir refleks geliştirilmesi planlanmıştır. Ayrıca bu ağın, dijital platformlar desteğiyle yaşlı, engelli ve ihtiyaç sahibi vatandaşların günlük ihtiyaçlarının gönüllülük esasıyla karşılandığı sürdürülebilir bir sosyal destek mekanizmasına dönüştürülmesi öngörülmüştür. Bu sayede kuşaklar arası bağların korunduğu ve krizlere karşı dirençli bir aile dostu şehir yapısının inşa edilmesi kararlaştırılmıştır.

Ruh Sağlığı, Psikososyal Destek ve Aile İletişimi komisyonunda; modern yaşamın stres faktörlerinin aile içi iletişimi zayıflattığı, psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin yerel düzeyde yaygınlaştırılmasının önemli bir ihtiyaç olduğu ifade edilmiştir. Yerel yönetim destekli aile danışmanlığı, evlilik öncesi eğitimler ve kriz dönemlerine yönelik psikososyal müdahale modelleri öne çıkan öneriler arasında yer almıştır. Bu Komisyon tarafından psikososyal destek hizmetlerinin merkezi binalardan çıkarılarak doğrudan mahalle ölçeğine indirilmesi ve hizmet kalitesini ölçülebilir kılarak müdahale hızını artırmak amacıyla teknolojinin sisteme tam entegrasyonunun sağlanması yönünde öneriler sunulmuştur. Bunlara ek olarak ulusal düzeyde tüm ruh sağlığı hizmetlerinin standartlaşması ve yetki karmaşasının giderilmesi için kapsayıcı bir "Ruh Sağ-

lığı Yasası"nın çıkarılarak psikososyal destek hizmetlerinin mevzuatla güvence altına alınmış kurumsal bir yapıya kavuşturulması yönünde öneriler de sunulmuştur.

Kırılgan Grupların Şehirdeki ve Ailedeki Yeri komisyonunda yapılan tartışmalarda; yaşlı, engelli ve bakıma muhtaç bireylerin aile içinde desteklenmesinin kadınların bakım yükünü azaltacak yerel hizmetlerle mümkün olacağı vurgulanmıştır.

Kuşaklar arası dayanışmayı güçlendiren sosyal projeler ve evde bakım destekleri, aile bütünlüğünü koruyan önemli araçlar olarak değerlendirilmiştir. Aynı zamanda yaşlı bakımında aile yükünü hafifletmek ve sosyal izolasyonu önlemek amacıyla yerel yönetimlerin, gönüllü hizmetlerin "zaman kredisi" olarak biriktirildiği Bakım Zaman Bankası (Fureai Kippu) gibi dijital tabanlı, kuşaklararası dayanışma modellerini kurumsal bir sosyal politika olarak benimsemesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu komisyon tarafından kırılgan grupların sosyal izolasyonunu önlemek amacıyla hizmetlerin mahalle odaklı ve koruyucu bir yapıya dönüştürülmesini sağlayan yerinde destek modelleri ile kuşaklararası dayanışmayı dijitalleşme vizyonuyla birleştiren yenilikçi etkileşim projelerinin bütüncül bir strateji olarak hayata geçirilmesi yönünde öneriler sunulmuştur.

Genel Değerlendirme ve Politika Perspektifi

Şehir ve Aile Şûrası süreci sonunda komisyon oturumlarından, katılımcı değerlendirmelerinden ve ortak müzakerelerden ortaya çıkan temel yaklaşım; aileyi merkeze almayan hiçbir yerel politikanın uzun vadede sürdürülebilir, kapsayıcı ve toplumsal karşılığı olan bir etki üretemeyeceği yönündedir.

Aile; sosyal dayanışmanın, toplumsal huzurun, kuşaklar arası aktarımın ve şehir yaşamındaki güven duygusunun temel taşı olarak değerlendirilmiş; bu nedenle yerel yönetim politikalarının planlama, uygulama ve izleme aşamalarında bütüncül bir referans noktası olarak ele alınması gerektiği vurgulanmıştır. Şûra kapsamında geliştirilen aile dostu şehir anlayışı; yalnızca sosyal hizmet alanıyla sınırlı bir yaklaşım olarak değil şehir yönetiminin tüm bileşenlerine nüfuz eden temel bir politika perspektifi olarak ele alınmıştır. Bu yaklaşım doğrultusunda şehir planlaması, ulaşım, konut, kamusal alan tasarımı, kültür ve sanat faaliyetleri, eğitim destekleri, dijital dönüşüm uygulamaları, kriz ve afet yönetimi ile sosyal destek mekanizmalarının tamamının aile üzerindeki etkileri dikkate alınarak yapılandırılması gerektiği yönünde güçlü bir ortak görüş oluşmuştur. Ailenin gündelik yaşam pratikleri, şehirle kurduğu ilişki ve hizmetlere erişim biçimleri, yerel yönetimlerin politika üretim süreçleri-

rinde belirleyici bir unsur olarak değerlendirilmiştir. Bu çerçevede Şehir ve Aile Şûrası, yerel yönetimlere aile odaklı politika geliştirme konusunda hem kavramsal hem de uygulamaya dönük güçlü bir referans seti sunmaktadır. Şûra süreci; katılımcılık, çok paydaşlı yapı ve disiplinler arası yaklaşım ilkeleri temelinde yürütülmüş; akademik bilgi, saha deneyimi ve kurumsal uygulamalar bir araya getirilerek bütüncül bir değerlendirme zemini oluşturulmuştur. Komisyon çalışmaları sırasında ele alınan başlıklar; mevcut durum analizi, risk alanlarının tespiti, iyi uygulama örneklerinin değerlendirilmesi ve uygulanabilir politika önerilerinin geliştirilmesi ekseninde yapılandırılmıştır. Şûra kitapçığında yer alan tüm değerlendirme, öneri ve politika başlıkları; komisyon sorularına, komisyon üyelerinin yazılı ve sözlü olarak sunduğu görüş ve katkılara dayalı olarak hazırlanmıştır. Katılımcıların yerel yönetim, kamu kurumları, akademi, sivil toplum ve saha uygulamalarından gelen deneyimleri; politika önerilerinin gerçekçi, uygulanabilir ve yerel ihtiyaçlara duyarlı bir zeminde şekillenmesini sağlamıştır. Bu yönüyle Şûra çıktıları, yalnızca teorik bir çerçeve sunmakla kalmamış; yerel yönetimlerin doğrudan uygulamaya aktarabileceği somut politika alanlarını da görünür kılmıştır. Çalışmaların hazırlanma sürecinde, nitel ve nicel veriler birlikte değerlendirilmiş; saha gözlemleri, mevcut uygulama örnekleri, kurumsal deneyimler ve ulusal politika belgeleriyle uyum gözetilmiştir. Bu yaklaşım, şûra sonuçlarının teknik açıdan güçlü, izlenebilir ve geliştirilebilir bir yapıya sahip olmasını sağlamıştır. Sonuç olarak, Şehir ve Aile Şûrası ile geliştirilen politika perspektifi; aileyi merkeze alan insan odaklı, katılımcı ve sürdürülebilir bir yerel yönetim anlayışının güçlendirilmesine hizmet etmektedir. Bu perspektifin yerel yönetimlerin kurumsal kapasitesini artırması, aile dostu şehir uygulamalarının yaygınlaşmasına katkı sunması ve şehirlerin sosyal bütünlüğünü güçlendirmesi beklenmektedir. Şûra sürecinde oluşan ortak akıl ve politika zemininin, yerel düzeyde kalıcı ve etkili uygulamalara dönüşmesi temel hedef olarak benimsenmiştir.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma Şehir ve Aile Şûrası kapsamında gerçekleştirilen komisyon oturumları, kapsamı ve ele aldığı temaların niteliği gereği belirli metodolojik ve operasyonel sınırlılıklar çerçevesinde yürütülmüştür. Şûra süreci, planlı bir takvim doğrultusunda yapılandırılmış olup oturum sürelerinin sınırlı tutulması, çalışmanın kapsamından ya da yürütücülerin temposundan kaynaklanmamaktadır. Aksine aile yapısı, şehir yaşamı ve toplumsal dönüşüm gibi çok katmanlı ve her biri ayrı bir uzmanlık alanı gerektiren başlıkların ele alınması, konuların doğası gereği derinlik ve ayrıntı ihtiyacını beraberinde getirmiştir. Bu durum,

belirlenen süreler içerisinde tüm alt başlıkların uzun vadeli etkileriyle birlikte ayrıntılı biçimde tartışılabilmesini sınırlayan temel unsurlardan biri olmuştur. Komisyon oturumları, mevcut süreler içinde en yüksek verimi sağlayacak biçimde planlanmış olsa da ele alınan temaların çok boyutlu yapısı, bazı konuların daha uzun tartışma, kapsamlı veri analizi ve ileriye dönük senaryo çalışmaları gerektirdiğini ortaya koymuştur. Bu nedenle çalışmada sunulan değerlendirme ve öneriler, konunun önemini ve karmaşıklığını gözeten bir çerçeve sunmakta; ancak tüm boyutlarıyla ele alınmış, uzun soluklu etki analizlerini içermemektedir. Bu durum, çalışmanın niteliğini değil ele alınan alanın derinliğini yansıtan yapısal bir sınırlılık olarak değerlendirilmelidir.

Katılımcı profili açısından bakıldığında Şûra sürecine ilgili kamu kurumları, yerel yönetim birimleri akademisyenler ve alan uzmanları dahil edilmiş olmakla birlikte; elde edilen bulgular ve öneriler, oturumlara katılım sağlayan paydaşların bilgi birikimi, deneyimleri ve perspektifleriyle sınırlıdır. Bu nedenle ortaya konulan değerlendirmelerin, aile yapısına ilişkin tüm toplumsal kesimleri ve deneyimleri bütünüyle temsil ettiği iddiasında olmadığı; mevcut katılımcı çerçevesi içerisinde üretilmiş ortak akıl çıktıları olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca çalışmada geliştirilen tüm politika ve uygulama önerileri; mevcut kurumsal kapasite, bütçe olanakları ve yürürlükteki yasal mevzuat çerçevesinde ele alınmıştır. Önerilen modellerin hayata geçirilme süresi, kapsamı ve uygulanabilirliği; yerel yönetimlerin idari yetkileri ve kaynaklarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda önerilerin uygulamaya aktarılmasında ortaya çıkabilecek farklılıkların, çalışmanın içeriğinden ziyade yapısal ve idari sınırlılıklardan kaynaklanabileceği dikkate alınmalıdır.

Sonuç olarak bu çalışmada ortaya konulan sınırlılıklar; sürecin planlama ve yürütme kapasitesinden ziyade ele alınan konuların kapsamı, derinliği ve çok boyutlu yapısından kaynaklanmakta olup gelecek dönem Şûra çalışmalarının daha uzun vadeli, aşamalı ve izleme-değerlendirme odaklı modellerle desteklenmesi gerekliliğine işaret etmektedir.

Öneriler

Şehir ve Aile Şûrası; çok paydaşlı yapısı, disiplinler arası yaklaşımı ve aileyi merkeze alan politika perspektifiyle yerel yönetimler düzeyinde önemli bir istişare ve politika geliştirme zemini oluşturmuştur. Komisyon çalışmaları aracılığıyla aile yaşamını etkileyen temel risk alanları görünür kılınmış; mevcut uygulamalar değerlendirilmiş ve sahaya uyarlanabilir politika önerileri geliştirilmiştir. Bununla birlikte, Şûra'nın ortaya koyduğu bu güçlü çerçevenin etkisinin artırılması ve çıktılarının sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla sürecin geliştirilebileceği bazı alanlar öne çıkmaktadır.

Şûra kapsamında üretilen tavsiye niteliğindeki kararların, uygulama süreçlerine ne ölçüde yansıdığının izlenebilmesi için daha sistematik izleme ve değerlendirme mekanizmalarının yapılandırılması önem arz etmektedir. Bu kapsamda önerilen politika ve uygulamalar için kısa, orta ve uzun vadeli hedeflerin belirlenmesi; yerel yönetimler ve ilgili kurumlar nezdinde uygulama göstergelerinin tanımlanması ve belirli aralıklarla etki değerlendirmelerinin yapılması, Şûra çıktılarının somut karşılıklarını güçlendirecektir. Böylece Şûra, yalnızca öneri üreten değil önerilerinin sahadaki etkisini izleyen bir yapı kazanacaktır.

Komisyon çalışmalarında dile getirilen ve yerel düzeyde hayata geçirilen iyi uygulama örneklerinin daha görünür hale getirilmesi, politika önerilerinin uygulanabilirliğini artıracak önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, başarılı yerel uygulamaların sistematik biçimde derlenmesi, örnek vaka analizleriyle desteklenmesi ve sonraki Şûra süreçlerinde paylaşılması, yerel yönetimler arasında bilgi ve deneyim aktarımını güçlendirecek iyi uygulamaların yaygınlaştırılmasına katkı sunacaktır.
Şûra sürecinde elde edilen nitel verilerin yanı sıra nicel verilerle desteklenen analizlerin artırılması, aile odaklı politika üretiminde kanıta dayalı yaklaşımı güçlendirecektir. Yerel yönetimler, akademik kurumlar ve ilgili kamu kuruluşları arasında veri paylaşımını ve ortak araştırma süreçlerini destekleyen iş birliklerinin geliştirilmesi; ailelerin ihtiyaçlarının daha doğru tespit edilmesine ve hizmetlerin daha hedefli planlanmasına imkân tanıyacaktır. Bu yaklaşım, aile politikalarının geçici çözümler yerine sürdürülebilir modeller üzerinden yapılandırılmasına katkı sağlayacaktır.

Şûra'nın katılımcı yapısı güçlü olmakla birlikte gençler, yaşlılar, engelli bireyler ve kırılgan gruplar başta olmak üzere farklı hedef grupların deneyim temelli katkılarının daha doğrudan biçimde sürece dâhil edilmesi, politika önerilerinin sahadaki karşılığını güçlendirecektir. Gelecek Şûra süreçlerinde odak grup görüşmeleri ve saha temelli katılım modelleri aracılığıyla bu grupların görüşlerinin karar alma süreçlerine daha etkin biçimde yansıtılması, kapsayıcılığı derinleştiren bir adım olacaktır.
Komisyon çalışmaları sırasında ortaya çıkan tematik kesişim alanları, aile politikalarının bütüncül bir perspektifle ele alınmasının gerekliliğini göstermektedir. Dijitalleşme, ruh sağlığı, sosyal destek mekanizmaları ve kırılgan gruplar gibi başlıkların birbiriyle ilişkili yapısı dikkate alındığında, komisyonlar arası etkileşimi artıracak değerlendirme süreçlerinin güçlendirilmesi; politika önerilerinin parçalı değil bütünlüklü bir çerçevede ele alınmasına katkı sağlayacaktır. Şûra sürecinde oluşan kurumlar arası iş birliği ve ortak çalışma kültürünün Şûra sonrasında da sürdürülebilir hale getirilmesi

önem taşımaktadır. Bu doğrultuda Şûra kapsamında bir araya gelen paydaşların tematik çalışma grupları veya ortak projeler aracılığıyla etkileşimlerini sürdürmeleri, geliştirilen politika önerilerinin sahada karşılık bulmasını kolaylaştıracaktır. Süreklilik kazanan bu iş birlikleri, aile odaklı yerel politikaların kurumsal hafızaya dönüşmesini destekleyecektir.

Son olarak gelecek dönem Şehir ve Aile Şûralarının, önceki Şûra çıktılarıyla bağlantılı biçimde yapılandırılması ve belirli stratejik odak alanları etrafında derinleştirilmesi; politika üretim sürecinde süreklilik ve tutarlılık sağlayacaktır. Önceki dönem değerlendirmelerinden beslenen ve belirli temalar etrafında yoğunlaşan Şûra yapısı, aile dostu şehir politikalarının daha güçlü, izlenebilir ve sürdürülebilir bir zeminde gelişmesine katkı sunacaktır.

Şehir ve A

ile Şurası

2025

Şehir ve Aile Şûrası
Sonuç Raporu 2025

Şehir ve Aile Şûrası
Sonuç Raporu 2025

Şehir ve Aile Şûrası
Sonuç Raporu 2025